

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และสำรวจความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมี 2) เพื่อศึกษากระบวนการการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมี ด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ซึ่งเป็นระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 38 คน ผู้วิจัยได้สรุปและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา สำรวจความต้องการและการศึกษาบริบทสิ่งแวดล้อมรอบโรงเรียน โกสุมพิทยาสรรค์ ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมี ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาศภาพปัจจุบัน ปัญหา ในกระบวนการการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมี

1.2 ผลการสำรวจความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมี

1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาบริบทสิ่งแวดล้อมรอบโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์

1.4 ผลการสำรวจแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และชุดความรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมี

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาบริบทสิ่งแวดล้อมรอบโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ และการศึกษากระบวนการการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมี

2.1 ผลการพัฒนากระบวนการ การเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมะ

2.2 ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมะ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และสำรวจความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมะ และการศึกษาบริบทสิ่งแวดล้อมรอบ โรงเรียน โกสุมพิทยาศรัศม์ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ในกระบวนการการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมะ

ผู้วิจัย ได้จัดเวทีเสวนาแบบสุนทรียสนทนาขึ้นในวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2554 โดยเชิญผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวนทั้งหมด 15 คน ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 3 คน ตัวแทนครู จำนวน 3 คน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน และกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ตัวแทนนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ จำนวน 6 คน และผู้วิจัย จำนวน 1 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบบันทึกการประชุม (เวทีเสวนา) เพื่อระดมสมองร่วมกันคิดวิเคราะห์ถึงสภาพปัจจุบัน และปัญหาในการจัดกระบวนการการเรียนรู้ของนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ พบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมเสวนาได้แสดงความคิดเห็น สามารถถอดบทเรียนและสรุปผลการประชุมเสวนาได้ข้อค้นพบ ดังนี้

1. การจัดกระบวนการการเรียนรู้เน้นครูเป็นสำคัญ โดยครูผู้สอนเป็นผู้จัดกระบวนการในการเรียนรู้และกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้

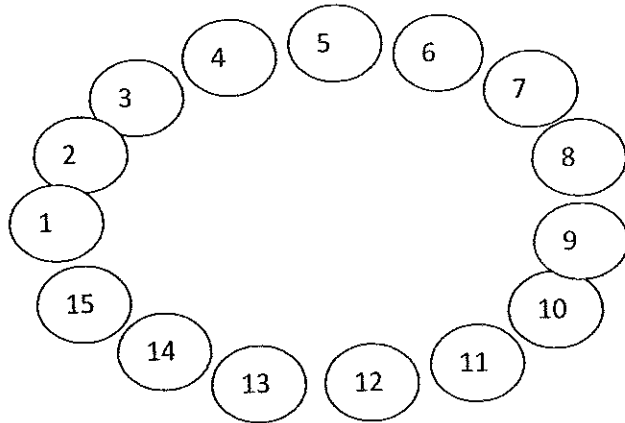
2. ผู้เรียนเรียนรู้เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ให้ผ่านการประเมินผลการเรียน และนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งการคิด วิเคราะห์ ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งคุณธรรม จริยธรรม ส่งผลให้ผู้เรียนไม่ได้รับการฝึกให้ทำงานอย่างเป็นระบบ และใช้เทคโนโลยีไม่เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้

3. ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้เฉพาะภายในห้องเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสเรียนรู้ในโลกกว้าง จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

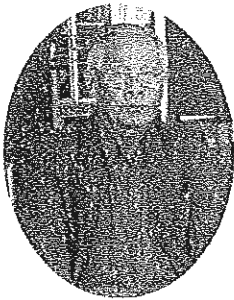
4. ข้อเสนอจากการระดมความคิด เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานการศึกษาและสามารถเรียนรู้ได้ต่อเนื่องตามแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง มติของกลุ่มสรุปว่า ควรจัดการการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับโครงการสวนพฤกษศาสตร์ (พืชสมุนไพร เช่น ต้นอ่อมแซบ ขมิ้นชัน รางจืด ฯลฯ) มาใช้ในการเชื่อมโยงคนตรีและนาฏศิลป์สู่นาฏยประดิษฐ์ คือ ผู้เรียนควรศึกษา แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายใน โรงเรียนและนอกโรงเรียนในเรื่องสรรพคุณและคุณค่าของพืชสมุนไพร รวมทั้งศึกษากระบวนการการดำเนินวิถีชีวิตของภูมิปัญญาผู้ปลูก ผู้ผลิต และผู้จำหน่าย ในแหล่งเรียนรู้ภายใน โรงเรียน ในชุมชนอำเภอโกสุมพิสัย และชุมชนนอกอำเภอโกสุมพิสัย โดยกลุ่มผู้เรียนและครูระดมความคิดร่วมกันในการแสวงหาแหล่งเรียนรู้แล้วนำองค์ความรู้ที่ได้มา ประพันธ์เป็นบทกลอน สอดประสานกับท่วงทำนองเพลง และคิดประดิษฐ์ท่ารำที่เกี่ยวข้องกับสรรพคุณพืชสมุนไพรเป็นชุดการแสดง แล้วนำเสนอผลงานให้ภูมิปัญญา ผู้เชี่ยวชาญ ได้ร่วมวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ผลงานและชุดการแสดงเกิดความสมบูรณ์ถูกต้อง และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชุมนุมคนตรีนาฏศิลป์

5. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เช่น คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ชื่นชมว่า ในการบูรณาการการเรียนรู้โดยใช้คนตรีนาฏศิลป์เชื่อมโยงเพื่อให้นักเรียนเกิดการใฝ่เรียนรู้และแนะนำให้จัดกระบวนการเรียนรู้ด้านสรรพคุณพืชสมุนไพร ณ แหล่งเรียนรู้ที่วัดอัมพวันาราม บ้านหนองโก ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม กับพระครูพิทักษ์อัมพวัน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาด้านสมุนไพรที่ได้รับความเชื่อถือ ศรัทธาและเกียรติบัตรในด้านสมุนไพร มากมาย และ ท่าน ดร.ศักดิ์พงศ์ หอมหวล อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ได้แนะนำให้ไปศึกษาสรรพคุณของสมุนไพรและวิถีชีวิตคนขายสมุนไพรที่หมู่บ้านโนนจาน ตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อสังเกตพฤติกรรมก่อนการจัดกระบวนการเรียนรู้และเป็นการเตรียมความพร้อมเบื้องต้นและเพื่อเป็นฝึกคุณลักษณะของผู้เรียนในด้านการใฝ่เรียนรู้ ในสถานการณ์จำลองก่อนไปเรียนรู้ในกระบวนการจริงของนักเรียนชุมนุมคนตรีนาฏศิลป์

ผู้วิจัยขอเสนอการจัดการเสวนากลุ่มแบบสุนทรียสนทนา โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ประกอบด้วย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญและกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีภาพในการจัดวงสนทนากลุ่มดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แผนภาพของผู้เข้าร่วมเสวนากลุ่มแบบสุนทรียสนทนา

หมายเลข 1

นายจรูญ มุลโพธิ์

ประธานคณะกรรมการฯ

หมายเลข 2

นายเรียบ ศรีจันตะ

กรรมการการศึกษานั่นพื้นฐาน

หมายเลข 3

นางเยาวภา ดำเนตร

รองผอ.ฝ่ายบริหารงานวิชาการ

หมายเลข 4

นายพิชัย พลเหลา

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

หมายเลข 5

นางสุพรรณิ สุขทองสา

หัวหน้างานสวนพฤกษศาสตร์

หมายเลข 6

นายก้องสุริยา สารพิมพ์

ครูดนตรี

หมายเลข 7
นายยุทธนา จินตมัย
ครูเทคโนโลยี

หมายเลข 8
นายสุชาติ ศรีบุรี
ครูสุขศึกษา

หมายเลข 9
นางสาวสมนึก ศิริเคน
ครูภาษาไทย

หมายเลข 10
นายเอกนรินทร์ โพธิ์ชัย
นักเรียน

หมายเลข 11
นางสาวจามจรี โสมโสภ
นักเรียน

หมายเลข 12
นางสาวชूरรัตน์ มูลพิมพ์
นักเรียน

หมายเลข 13
นายณัฐพงษ์ กองเพชร
นักเรียน

หมายเลข 14
เด็กชายชนากร แสงทอง
นักเรียน

หมายเลข 15
นางจิราภรณ์ ศรีบุรี
ผู้วิจัย

ภาพที่ 6 แสดงตำแหน่งของผู้เข้าร่วมเสวนากลุ่มแบบสุนทรียสนทนา

ขบวนการจัดการสนทนาแบบสุนทรียสนทนา เป็นการสนทนาที่แสดงถึงวิถีชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่โบราณ และเป็นเครื่องมือในการจัดการความรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันโดยยึดธรรมเนียมในการสนทนา 4 ประการ คือ 1) สนทนาด้วยความเอื้ออาทร 2) สนทนาด้วยความเปิดเผย 3) สนทนาด้วยความจริงใจ และ 4) สนทนาด้วยความเชื่อถือไว้วางใจกัน

สุนทรียสนทนา เรียกได้หลายชื่อ เช่น ภาษาอีสานใช้คำว่า “โสกัน” ภาษาคำเมืองจะเรียกว่า “นั่งแอ้วกัน” หรือ “นั่งฮู้กัน” ภาษาปักษ์ใต้อาจจะเรียกว่า “นั่งแหลงกัน” เพื่อร่วมกันในการแก้ปัญหาผู้เรียน โดยผู้วิจัยเป็นผู้อำนวยความสะดวกและดำเนินกิจกรรมซึ่งมีกติกาเบื้องต้นว่า

- 1) ทุกคนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากันและมองเห็นกันได้ทุกคน
- 2) สมาชิกทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ไม่มีผู้นำ ไม่มีผู้ตาม
- 3) การสนทนาพูดคุยกันด้วยบรรยากาศที่เป็นอิสระและผ่อนคลาย ให้อิสระ ไม่พูดแทรกจนกว่าคนอื่นจะพูดจบ
- 4) ฟังอย่างลึกซึ้ง คิดเชิงบวก คิดไตร่ตรอง เพราะคำพูดของทุกคนล้วนมีคุณค่า ผู้ร่วมวิจัยทำหน้าที่จดบันทึกการสนทนาและถอดบทเรียน การสนทนาาร่วมกันหลังจากปิดเวทีเสวนา พบว่า ผู้เข้าร่วมเวทีเสวนาเกิดพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง คือ เกิดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันภายในกลุ่ม มีการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น เกิดสติในการฟัง การพูด มีการคิดไตร่ตรองก่อนพูด และผู้พูดได้มีโอกาสเล่าประสบการณ์จริง จากความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวของผู้นั้นให้ผู้อื่นฟังอย่างลึกซึ้ง ผู้ฟังจะได้พบความรู้ใหม่ที่มีคุณค่า ดังบทสนทนา ดังนี้ เช่น

ตัวแทนครู...ควรจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่เพราะส่วนใหญ่ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้แบบให้นักเรียนจดจำและปฏิบัติตาม พวกเราน่าจะร่วมกันคิดวิธีการใหม่ ดีมัย...

(นายยุทธนา จินคามัย. 2554 : บทสนทนา)

หัวหน้าโครงการสวนพฤกษศาสตร์... จริง ๆ แล้วโรงเรียนมีนโยบายในการจัดการเรียนการสอน โดยให้ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้บูรณาการการเรียนการสอนกับงานสวนพฤกษศาสตร์...

(นางสุพรรณิ สุขทองสา. 2554 : บทสนทนา)

ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา... ก็ดีนะ เพราะเคยชมการแสดงที่คิดค้นการประดิษฐ์ทำรำจากคติความเชื่อ ภาพจำหลัก ที่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรม ประเพณีการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่ต้องฟังพากย์วิถีธรรมชาติ เช่น ระบำจัมปาตรี ระบำชาวนา แข็งเหยงไ้มดแดง...

(นายจรูญ มูลโพธิ์. 2554 : บทสนทนา)

ตัวแทนนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์... ผมคิดว่าน่าจะเอาพีชสมุนไพรในสวนพฤกษศาสตร์มา เป็นองค์ความรู้ในการแต่งเพลงและประดิษฐ์ทำรำคี่มัยครับ...

(นายเอกนรินทร์ โพธิ์ชัย. 2554 : บทสนทนา)

หัวหน้างานสวนพฤกษศาสตร์...ก็คือนะ การใช้ต้นสมุนไพรอ้อมเขมมาบูรณาการผ่านดนตรี นาฏศิลป์ จะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสภาพจริง ทั้งยังเป็นต้นไม้ที่งานสวนพฤกษศาสตร์ จะต้องศึกษาและนำเสนอเพื่อขอรับการประเมินเกียรติบัตร...

(นางสุพรรณณี สุขทองสา. 2554 : บทสนทนา)

นักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์... คุณครูคะ เราศึกษาสมุนไพรในชุมชนนอกโรงเรียนร่วมด้วย ได้มั๊ยคะ...

(นางสาวชัชรัตน์ มุลพิมพ์. 2554 : บทสนทนา)

ตัวแทนครู... ก็คือนะการเรียนรู้โดยใช้ในแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และการนำเอาพีชสมุนไพรพื้นบ้าน มาเป็นสื่อเชื่อมโยงหัวใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน เป็นสิ่งที่ดีเพราะนักเรียนจะได้เรียนรู้ จากสภาพจริง ทำให้ได้ประสบการณ์โดยตรง ทั้งยังปลูกฝังให้นักเรียนรักและหวงแหน ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เห็นคุณค่าของพีชสมุนไพรพื้นบ้านอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของคนไทย...

(นายสุชาติ ศรีบุรี. 2554 : บทสนทนา)

2. ผลการสำรวจความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้าน ใฝ่เรียนรู้ โดยใช้กลยุทธ์เกี่ยวกับสมุนไพร

ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจความต้องการของนักเรียนเพื่อหาแนวทางและออกแบบ กระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้กลยุทธ์ เกี่ยวกับสมุนไพร ด้วยแบบสำรวจความต้องการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจความ ต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้กลยุทธ์เกี่ยวกับสมุนไพร ของนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถาม ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจความต้องการในการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้กลยุทธ์เกี่ยวกับ สมุนไพรของนักเรียน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงจำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์

สถานภาพและข้อมูล ทั่วไป	นักเรียน	รวม	
		จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ			
1.1 ชาย	16	16	42.11
1.2 หญิง	22	22	57.89
รวม	38	38	100
2. อายุ			
13 - 15 ปี	14	14	36.84
16 - 19 ปี	24	24	63.16
รวม	38	38	100
3. การศึกษา			
มัธยมต้น	13	13	34.21
มัธยมปลาย	25	25	65.79
รวม	38	52	100

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงจำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์จำนวน 38 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 57.89 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 42.11 ในด้านอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 16 - 19 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 63.16 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 13 - 15 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 36.84 และด้านการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมปลาย จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 65.79 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 34.21

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงจำนวนและค่าร้อยละความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมานักเรียนชุมนุมคนตรีนาฏศิลป์

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ต้องการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมานักเรียนชุมนุมคนตรีนาฏศิลป์	-	-
1.1 สวนสมุนไพรมานักเรียน	3	7.89
1.2 สวนสมุนไพรมานักเรียนสวนพฤกษศาสตร์ ในโรงเรียน	31	81.58
1.3 สวนสมุนไพรมานักเรียนภายนอกโรงเรียน โกสุมพิสัย	4	10.53
1.4 สวนสมุนไพรมานักเรียนนอกชุมชนอำเภอโกสุมพิสัย		
2. ต้องการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมานักเรียนชุมนุมคนตรีนาฏศิลป์จากผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้	6	15.79
2.1 ครูผู้สอน	32	84.21
2.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น	-	-
2.3 ครอบครัว	-	-
2.4 อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน	-	-
3. ต้องการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมานักเรียนชุมนุมคนตรีนาฏศิลป์ ด้วยวิธีการออกแบบและบูรณาการงานของดนตรี เพลง และการประดิษฐ์ทำรำ(นาฏยประดิษฐ์) และเครื่องแต่งกาย จากใครบ้าง	-	-
3.1 ผู้เรียนออกแบบ ฯ ด้วยตนเองแต่ละคน	6	15.79
3.2 ผู้เรียนร่วมกันออกแบบ ฯ	-	-
3.3 ผู้เรียน ครูและผู้ปกครอง ร่วมกันออกแบบ ฯ	-	-
3.4 ผู้เรียน ครูและภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมกันออกแบบ ฯ	32	84.21

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
4. ต้องการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมีเวลาใดบ้างในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ฯ		
4.1 ในชั่วโมงชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์	15	39.47
4.2 ช่วงพักกลางวัน	-	-
4.3 ช่วงหลังเลิกเรียน	-	-
4.4 เสาร์ – อาทิตย์	23	60.53
5. ต้องการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมีด้วยเทคโนโลยีอะไรบ้าง		
5.1 กล้องถ่ายภาพ	13	34.21
5.2 โทรศัพท์มือถือ	6	15.79
5.3 วีดีโอ	10	26.32
5.4 คอมพิวเตอร์ (อินเทอร์เน็ต)	9	23.68
5.5 อื่น ๆ โปรดระบุ	-	-

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงจำนวนและค่าร้อยละความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมี ของนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ พบว่า 1) ต้องการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมี จากแหล่งเรียนรู้สวนสมุนไพรในชุมชน ภายนอกโรงเรียน อำเภอโกสุมพิสัย จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 81.58 รองลงมาคือ จากสวนสมุนไพรนอกชุมชน อำเภอโกสุมพิสัย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 10.53 และจากสวนสมุนไพรในสวนพฤกษศาสตร์ ภายในโรงเรียน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 7.89 2) ต้องการให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ ในจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 84.21 รองลงมาคือให้ครูผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 15.79 3) ต้องการให้ ผู้เรียน ครูและภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมกันออกแบบและบูรณาการดำเนินงานองคมนตรี

เพลง และการประดิษฐ์ทำร่า (นาฏยประดิษฐ์) และเครื่องแต่งกายในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรร จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 84.21 และผู้เรียนต้องการออกแบบร่วมกัน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 15.79 4) ต้องการ โดยใช้เวลาในวัน เสาร์ – อาทิตย์ จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรร จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 60.53 รองลงมาคือ จัดการเรียนรู้ในชั่วโมงชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 39.47 5) ต้องการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรร ด้วยเทคโนโลยีตามลำดับ คือ กล้องถ่ายภาพ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 34.21 คอมพิวเตอร์ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 26.32 กล้องวิดีโอ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 23.68 และ โทรศัพท์มือถือ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 15.79

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาบริบทสิ่งแวดล้อมรอบ โรงเรียน โกสุมวิทยาวรรค์

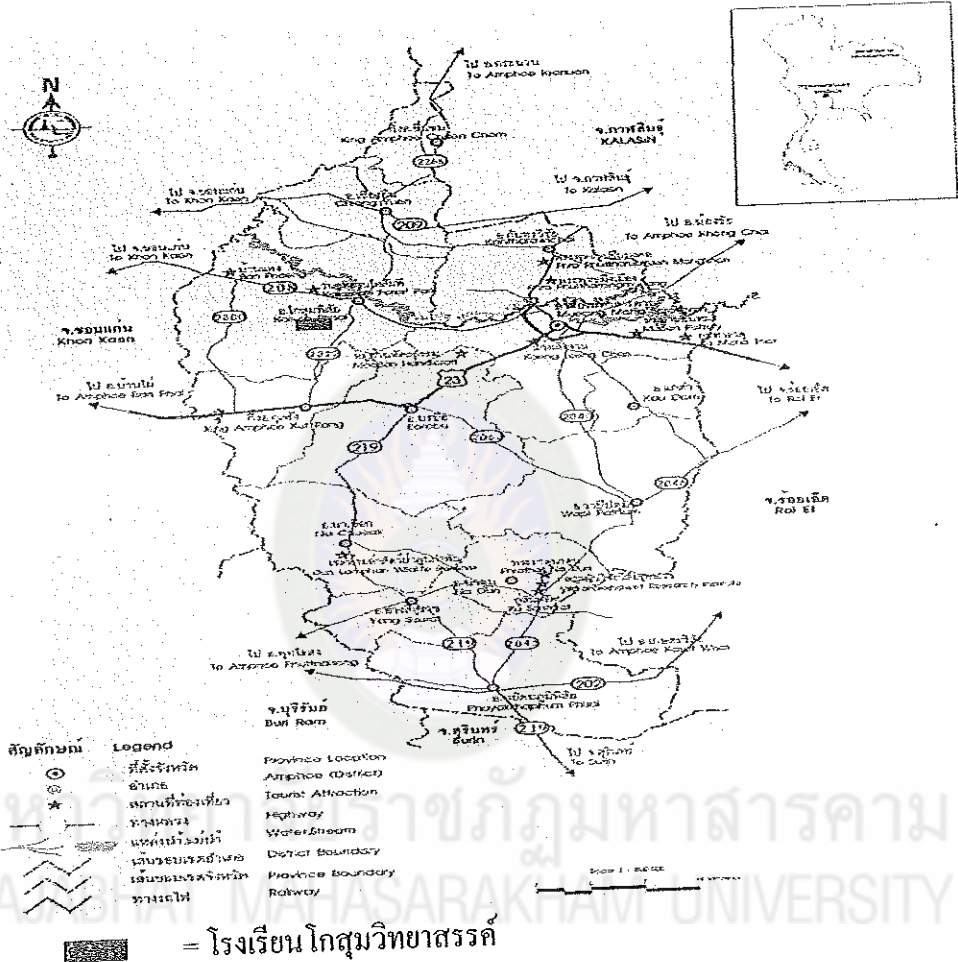
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาบริบทสิ่งแวดล้อมรอบโรงเรียน โกสุมวิทยาสรรค์ ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรร พบว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ตำรา และคู่มือนักเรียนโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ (โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์. 2552 : 7) เกี่ยวกับเรื่อง 1.3.1. ประวัติความเป็นมาและบริบทสภาพทั่วไปของโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ และ 1.3.2. ประวัติความเป็นมาของโครงการ “งานสวนพฤกษศาสตร์” โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ ดังนี้

3.1 ประวัติความเป็นมาและบริบทสภาพทั่วไปของโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์
โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ ตั้งอยู่ที่เลขที่ 307 บ้านคุ้มกลาง หมู่ที่ 13 ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44140 โทรศัพท์ 043-761654 โทรสาร 043-761448 คำขวัญของโรงเรียน คือ “เรียนดี ประพฤติดี กีฬาเด่น” ปรัชญาของโรงเรียน คือ “ศึกษาดี มีวินัย ให้บริการ” สัญลักษณ์ ประจำโรงเรียน คือ “ดอกบัว” สีประจำของโรงเรียน คือ “สีเทา – แดง” มีความหมายว่า “มีความกล้าหาญในการตัดสินใจ หรือแก้ปัญหาโดยอาศัยสติปัญญา” ต้นไม้ประจำโรงเรียน คือ “ต้นประดู่” และเว็บไซต์ของโรงเรียน คือ [www.http://labschools.net/kosum/](http://www.labschools.net/kosum/) พระพุทธรูปประจำโรงเรียน “พระทศพลญาณประธานสันติสุข” เป็นพระพุทธรูปปางลีลา ทองเหลืองรมดำ สูง 219

เซนติเมตร

โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ ตั้งอยู่ที่ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ดังภาพที่ 7

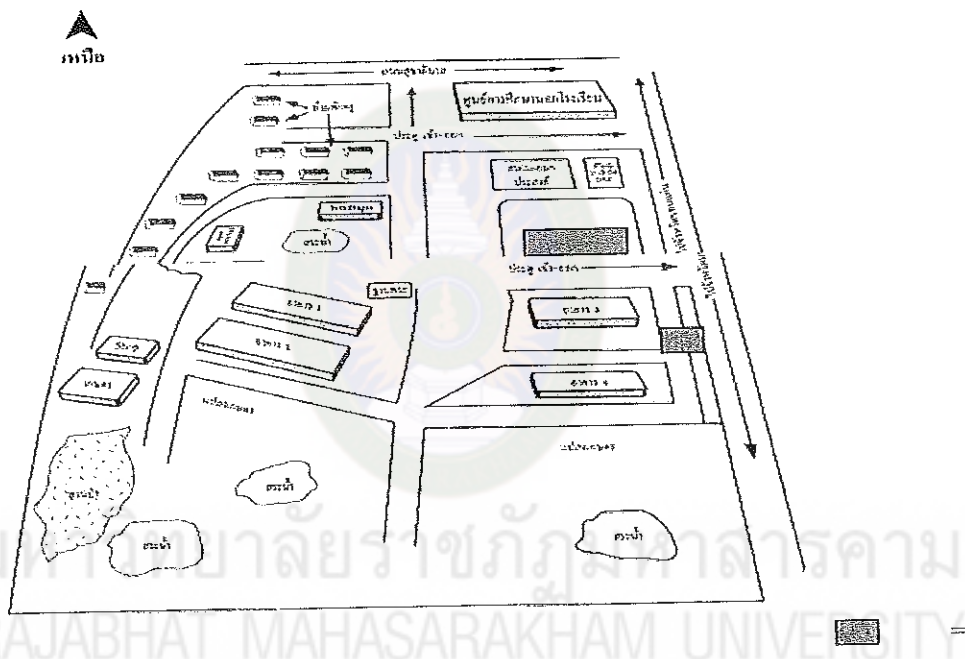

ภาพที่ 7 แผนที่จังหวัดมหาสารคาม

จากภาพที่ 7 แสดงถึงแผนที่จังหวัดมหาสารคามและเส้นทางไปอำเภอโกสุมพิสัย แสดงเส้นทางและตำแหน่งที่ตั้งของโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอโกสุมพิสัยประมาณ 1.5 กิโลเมตร ห่างจากโรงพยาบาลโกสุมพิสัยประมาณ 500 เมตร และตั้งอยู่ติดกับศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนโกสุมพิสัยโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ตั้งอยู่บนพื้นที่ลาดเอียงซึ่งพื้นที่ด้านหนึ่งติดกับบึงกุยมีพื้นที่ประมาณ 132 ไร่ 1 งาน 72 ตารางวา และอยู่ใกล้กับลำน้ำชี โดยมีเส้นทางคมนาคม ทางหลวงแผ่นดินตัดผ่าน 3 เส้นทางคือ 1) สายมหาสารคาม – ท่าพระ 2) สายโกสุมพิสัย – เชียงยืน 3) สายโกสุมพิสัย – โสภกุลูน และมีอาณาเขต

- ทิศเหนือ ติดกับโรงพยาบาลอำเภอโกสุมพิสัย
- ทิศตะวันออก ติดกับทางหลวงสายมหาสารคาม – โกสุมพิสัย
- ทิศตะวันตก ติดกับถนนประจำหมู่บ้านหมู่ที่ 13
- ทิศใต้ ติดกับบึงกุย

ปัจจุบัน ผู้บริหารคือ นายไพจิตร ปรวิวัฒนากุล ในปีการศึกษา 2553 มีครูอาจารย์ชาย จำนวน 59 คน หญิง จำนวน 67 คน รวม 126 คน แผนการจัดชั้นเรียนเป็น 11-11-11/9-9-8 รวม 59 ห้องเรียน มีนักเรียนรวม 2,362 คน

สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

 = อาคารสำนักงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ภาพที่ 8 แผนผังบริเวณโรงเรียน โกสุมวิทยาสรรค์

จากภาพที่ 8 แสดงถึงบริเวณแผนผังโรงเรียน โกสุมวิทยาสรรค์ อาคารสำนักงานสวนพฤกษศาสตร์และสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โกสุมวิทยาสรรค์

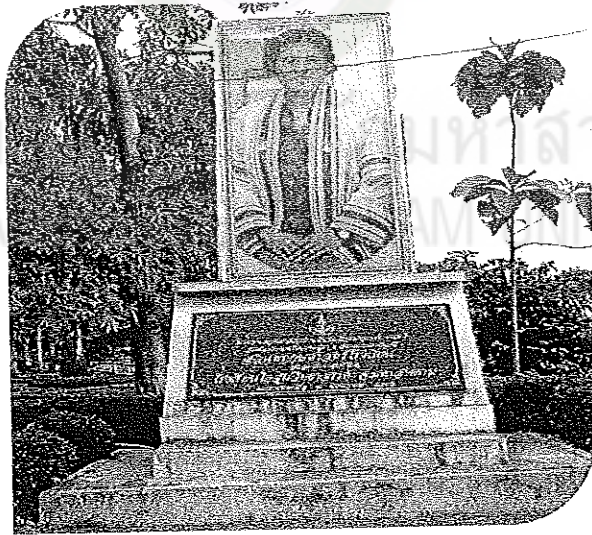
ภาพที่ 9 แสดงถึงป้าย โรงเรียนและบริเวณทั่วไปในโรงเรียน โกสุมวิทยาสรรค์

3.2 ประวัติความเป็นมาของ โครงการ“งานสวนพฤกษศาสตร์”โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์

โรงเรียน โกสุมวิทยาสรรค์เป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจาก พระราชดำริฯ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาบุคลากรในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรพันธุกรรมพืช อันทำให้เกิดประโยชน์ต่อปวงชนชาวไทย และมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ให้เกิดความเข้าใจและเห็นความสำคัญของพันธุกรรมพืช (2) ให้ร่วมคิดร่วมปฏิบัติจนเกิดประโยชน์ต่อปวงชนชาวไทยอย่างแท้จริง และ (3) ให้มีระบบข้อมูลพันธุกรรมพืชที่สื่อถึงกันได้ทั่วประเทศ

โครงการ “งานสวนพฤกษศาสตร์” โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ ได้ดำเนินงานตามกิจกรรมที่ 7 คือ สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช โดยการจัดสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ให้เป็นแหล่งรวบรวมพรรณไม้ที่มีชีวิตและเป็นแหล่งข้อมูลพรรณไม้ มีการศึกษาตัวอย่างต่อเนื่อง เก็บตัวอย่างพรรณไม้แห้ง พรรณไม้คอง และรวบรวมพรรณไม้เข้ามาปลูกไว้ในโรงเรียนและในชุมชนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (2546 : 2-3)

โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ เข้าร่วมโครงการ “งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน” ในปีการศึกษา 2538 เป็นต้นมา ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน กำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอน โดยการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ร่วมกันศึกษาพรรณไม้ และจัดทำทะเบียนพรรณไม้ ปีการศึกษา 2546 จัดทำแผนพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมอบหมายให้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี และกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ได้จัดการเรียนรู้ด้วยโครงการเรียนรู้ร่วมกับโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ผ่านการประเมินงานสวนพฤกษศาสตร์และได้รับป้ายพระราชทานเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2546

ภาพที่ 10 ป้ายพระราชทาน งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ปีการศึกษา 2547 – 2551 โรงเรียนได้ทำการศึกษาและสำรวจพรรณไม้ในโครงการฯ ได้แก่ ต้นส้มลม และต้นพนมสวรรค์ ซึ่งเป็นการศึกษาลักษณะทางชีวภาพ โภชนาการ และสรรพคุณทางยา และให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างยั่งยืน และเป็นสื่อในการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพืช สมุนไพรพื้นบ้านให้กับนักเรียน ทั้งยังต้องการให้นักเรียนได้ใกล้ชิดกับพืชพรรณไม้ เห็นคุณค่า ประโยชน์ ความสวยงาม อันจะก่อให้เกิดความคิดที่จะอนุรักษ์พืชพรรณในท้องถิ่นของตน และจัดนิทรรศการ โครงการเพื่อนำเสนอผลงาน ส่วนลำดับการประเมินงานสวนพฤกษศาสตร์ โรงเรียน ของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจาก พระราชดำริฯ มีลำดับ ดังนี้

1. ป้ายสนองพระราชดำรินในงานสวนพฤกษศาสตร์
2. เกียรติบัตรแห่งความมุ่งมั่น อนุรักษ์สรรพสิ่ง สรรพชีวิต ด้วยไวพจน์แห่ง

จิตสำนึกของเยาวชน

3. เกียรติบัตรแห่งการเข้าสู่สถานภาพ สถานศึกษาอบรมสั่งสอนเบ็ดเสร็จ บนฐานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

4. เกียรติบัตรแห่งการเข้าสู่กระแสปลูกทะเลมหาวิชาลัย บนฐานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ปีการศึกษา 2552 - 2554 โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ ได้น้อมนำเอาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินโครงการฯ อย่างต่อเนื่อง เพื่อขอรับพระราชทานเกียรติบัตรจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และผู้บริหารโรงเรียน ได้จัดประชุมคณะครู คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อคัดเลือกต้นไม้และพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ มติที่ประชุมสรุปว่า ควรให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ลูกเสือ เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์ รักยาคินแดน กิจกรรมชุมนุม เช่น ชุมนุมอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ ฯลฯ) ยึดการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและบูรณาการเข้ากับงานสวนพฤกษศาสตร์ โดยมอบหมายให้ทุกภาคส่วนของโรงเรียนได้ปฏิบัติงานร่วมกัน เริ่มต้นด้วยการร่วมมือกันในการสำรวจและศึกษาพันธุ์ไม้ 3 ชนิด คือ 1) พรรณไม้ที่ใช้งาน 2) พรรณไม้ที่ใช้กิน และ 3) พรรณไม้พืชสมุนไพร คณะครูและนักเรียนจึงร่วมกันปลูก อนุรักษ์พรรณไม้ และร่วมกันศึกษาพืชสมุนไพรที่กำลังจะสูญหายได้แก่ ต้นอ่อมแซบ เพื่อใช้เป็นสื่อในการสร้างจิตสำนึกด้านอนุรักษ์พันธุกรรมพืช รักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ อันเป็นแนวคิดในการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณค่าของทรัพยากรในท้องถิ่นที่ส่งผลต่อภาวะโลกร้อนในปัจจุบันและเป็นแนวทางในการพัฒนาและปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยเฉพาะในชุมนุมนดนตรีนาฏศิลป์ เน้นให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้โดยผ่านกิจกรรมนาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพร “ต้นอ่อมแซบ” มาเป็นจุดเน้นในการจัดการเรียนรู้ เพราะเป็นต้นไม้ที่เก๋ง่ายมีอยู่ทั่วไปในท้องถิ่น มีคุณค่าทางโภชนาการ มีสรรพคุณทางยา ใช้บำรุงกำลังและบำรุงสายตา และเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และพืชพรรณซึ่งเป็นพืชสมุนไพรพื้นบ้าน ในท้องถิ่นของคนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นอาหารในชีวิตประจำวันได้ เช่น เป็นส่วนประสมในแกงอ่อม ผักถวักจิ้มน้ำพริก และนำมาเป็นส่วนผสมในผงบัวแทนผงชูรส (คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 2554 : 11)

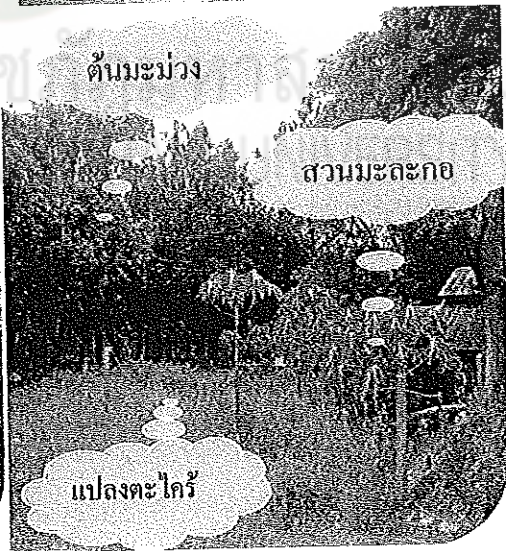
ภาพที่ 11 แสดงถึงสวนสมุนไพรคือต้นอ่อมแซบในสวนพฤกษศาสตร์และต้นอ่อมแซบที่เกิดขึ้นทั่วไปในบริเวณ โรงเรียน โกสุมวิทยาสรรค์

3.2.1 กิจกรรมการสนทนากลุ่มและร่วมกันสำรวจพรรณไม้ พืชสมุนไพรในสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โกสุมวิทยาสรรค์

ผู้วิจัยเป็นครูสอนนาฏศิลป์และเป็นທີ່ปรึกษาของนักเรียนชุมนุมดนตรี นาฏศิลป์ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 38 คน ได้จัดกิจกรรมการสนทนากลุ่มและร่วมกันสำรวจพรรณไม้ ในวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2554 วัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันศึกษาองค์ความรู้ ร่วมกันวางแผน ร่วมกันการสำรวจพืชสมุนไพร (ต้นอ่อมแซบ) ในสวนพฤกษศาสตร์ และร่วมกันจัดทำแผนที่ความรู้พืชสมุนไพรในสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โกสุมวิทยาสรรค์ เครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแผนที่ความรู้

สรุปผลจากการสนทนากลุ่ม มติที่ประชุมสรุปว่า 1) ควรสัมภาษณ์คณะครู และนักเรียนชุมนุมอนุรักษ์พันธุกรรมพืช 2) ร่วมกันจัดทำแผนที่ความรู้จากแหล่งเรียนรู้พืช

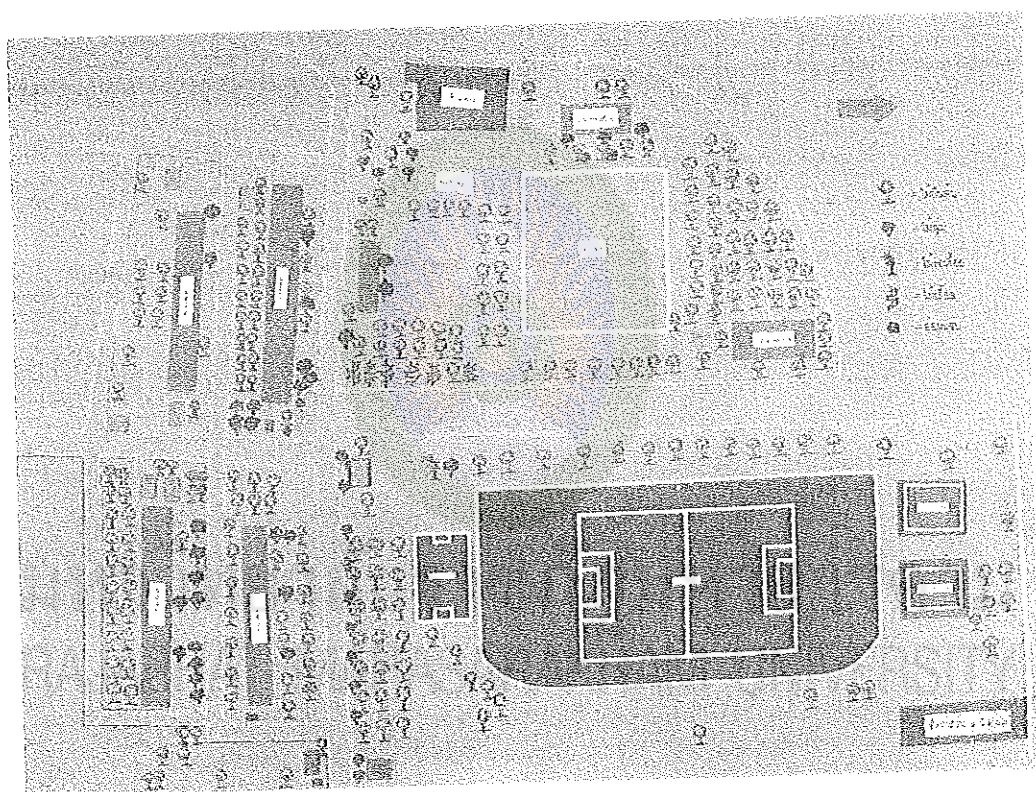
สมุนไพรในสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โกสุมวิทยาสรรค์ 3) ร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ และร่วมกันออกแบบกิจกรรมการสัมมนาและการสำรวจแหล่งเรียนรู้ฯ เพื่อส่งเสริม คุณลักษณะด้านใฝ่เรียนรู้ โดยแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ติดต่อประสานงาน สัมภาษณ์ และสำรวจ 2) ร่วมเดินทางสำรวจ และสังเกตแหล่งเรียนรู้ 3) จัดบันทึกข้อมูลและแผนที่ ความรู้พรรณไม้พืชสมุนไพร 4) ร่วมกันวิเคราะห์ห้วงค์ความรู้ 5) จัดกระทำข้อมูลด้วย เทคโนโลยี 6) สรุปและนำเสนอองค์ความรู้

จากกิจกรรมครั้งนี้ พบว่า ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้ นักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์เกิดการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยุประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพร โดยกำหนดให้ทุกคนมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรม

อย่างเป็นระบบ ดังคำถามในการ สัมภาษณ์คณะครูและนักเรียนชุมนุมอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ว่า “งานสวนพฤกษศาสตร์ดำเนินการอย่างไรบ้างและมีการกำหนดแบ่งพื้นที่จัดการสวนพฤกษศาสตร์อย่างไร”

คณะครูและนักเรียนชุมนุมอนุรักษ์พันธุกรรมพืช จึงให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการดำเนินการโครงการงานสวนพฤกษศาสตร์ในโรงเรียน โกสุมวิทยาสรรค์ และพานักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์เดินทางสำรวจพรรณไม้พืชสมุนไพร และเล่าถึงรายละเอียดในการกำหนดพื้นที่แผนที่ความรู้พรรณไม้พืชสมุนไพร ดังรายละเอียดในแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 12 แผนผังพรรณไม้ในบริเวณโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์

จากภาพที่ 12 แสดงแผนผังพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์แบ่งโซนการปลูกต้นไม้เป็น 4 โซน และตามทะเบียนพันธุ์ไม้ มีพันธุ์ไม้ที่สำรวจตามทะเบียนพันธุ์ไม้ในบริเวณโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ ทั้งหมด 106 ชนิด ประกอบด้วย ไม้ยืนต้น (ไม้กิน ไม้ใช้สอย ไม้เศรษฐกิจ) ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย ไม้รอเลื้อย ดินอ่อนแฆบ และใช้อัตราส่วน 1 : 300

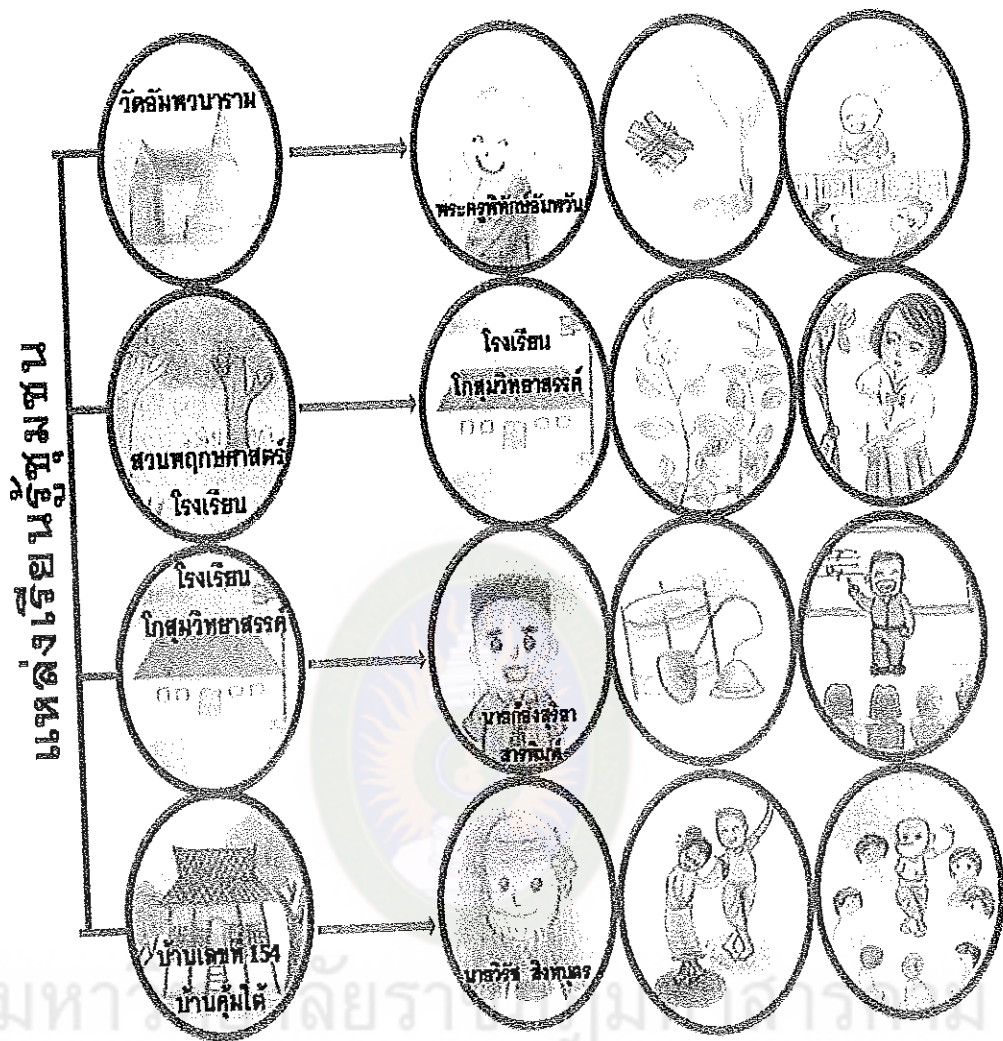
4. ผลการสำรวจแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และชุดความรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรรอบว่า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยและนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์สำรวจแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ชุดความรู้และการถ่ายทอดความรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกแผนที่ความรู้ของแหล่งเรียนรู้ พบว่า แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุดความรู้ และการถ่ายทอดความรู้ มีความสัมพันธ์กัน ดังนี้ 1) แหล่งเรียนรู้ภายในอำเภอโกสุมพิสัย ได้แก่ สวนสมุนไพรวัดอัมพวนาราม สวนพฤกษศาสตร์และอาคารดนตรีนาฏศิลป์ โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ และบ้านครูภูมิปัญญาด้านนาฏศิลป์ บ้านคุ้มใต้ ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด มหาสารคาม และ 2) แหล่งเรียนรู้ภายนอกชุมชนโกสุมพิสัย ได้แก่ ชุมชนบ้านโนนจาน ตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมและประเมินพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ก่อนจัดกระบวนการเรียนรู้ รายละเอียดมีดังนี้

4.1 แหล่งเรียนรู้ภายในอำเภอโกสุมพิสัย ประกอบด้วยข้อมูลที่พบ คือ 1) แผนภาพแสดงแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ชุดความรู้และการถ่ายทอดความรู้ ภายในชุมชนอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 2) ตารางข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ชุดความรู้และการถ่ายทอดความรู้ และ 3) แผนที่ความรู้ที่แสดงถึงเส้นทางและตำแหน่งของแหล่งเรียนรู้ ต่อไปนี้

4.1.1 แผนภาพแสดงแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ชุดความรู้และการถ่ายทอดความรู้ ภายในชุมชนอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ดังภาพที่ 13

ภาพที่ 13 แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ชุมความรู้และการถ่ายทอดความรู้ ภายในชุมชนอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

จากภาพที่ 13 แสดงถึงแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ชุมความรู้และการถ่ายทอดความรู้ ของแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนอำเภอโกสุมพิสัยที่นำมาพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพร ของนักเรียนชุมนุมดนตรี นาฏศิลป์

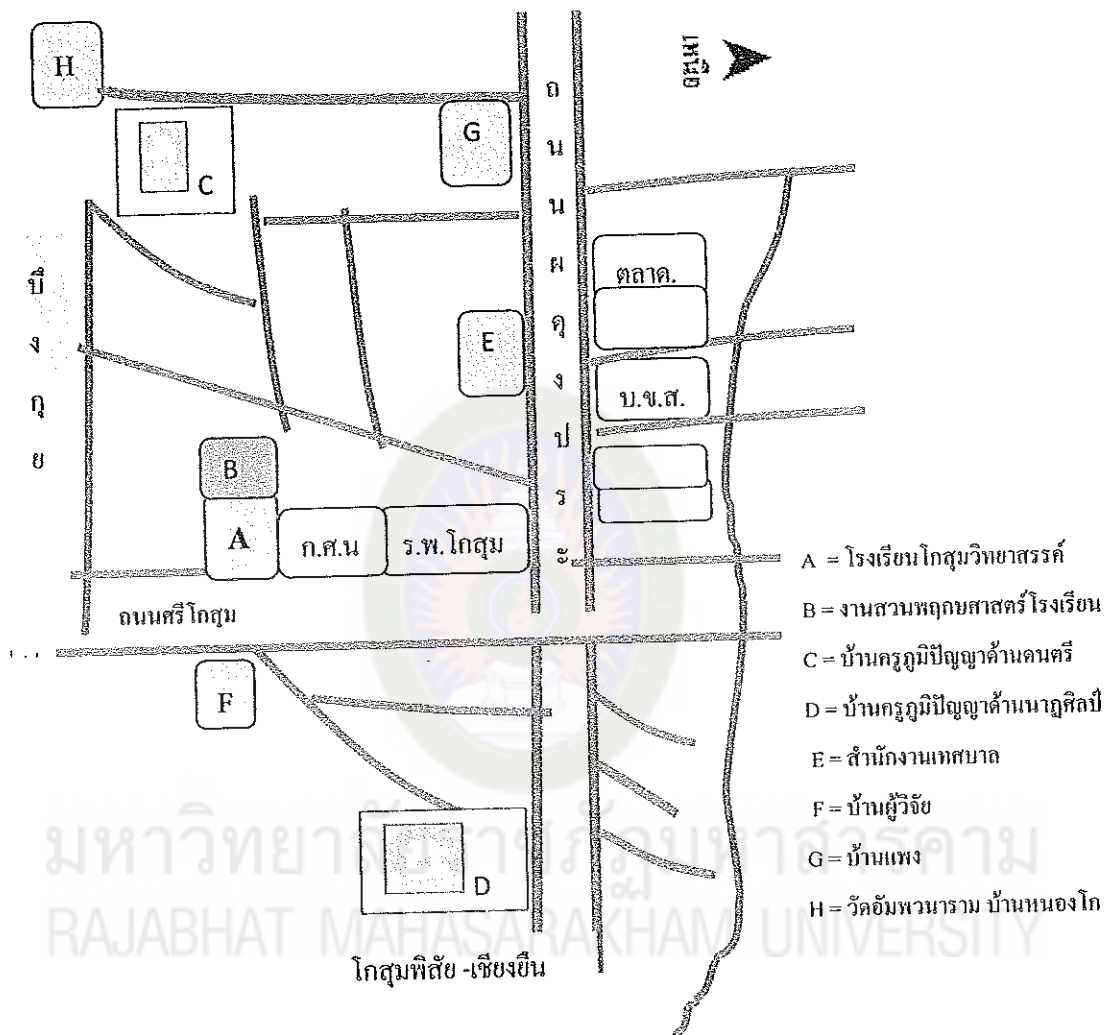
4.1.2 ตารางข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ชุมความรู้และการถ่ายทอดความรู้ ภายในชุมชนอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อเรียนรู้สภาพของชุมชนและวิถีชีวิตของคนในชุมชน

ผลการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล พบรายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ชุมความรู้และการถ่ายทอดความรู้ ดังตารางที่ 9 ดังนี้
 ตารางที่ 9 แสดงข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ชุมความรู้และการถ่ายทอดความรู้ภายใน
 ชุมชน อำเภอ โกลุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

แหล่งเรียนรู้	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ชุดความรู้	การถ่ายทอดความรู้
1. วัดอัมพวนาราม บ้านหนองโก ตำบลแพ่ง อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัด มหาสารคาม	พระครูพิทักษ์อัมพวัน	การปลูก การจัดเก็บ สรรพคุณของ สมุนไพร	- การเล่าเรื่องราวจาก ประสบการณ์ - การสาธิต
2. สวนสมุนไพร สวนพฤกษศาสตร์ โรงเรียนโกสุม วิทยาสรรค์	หัวหน้างานสวน พฤกษศาสตร์และ นักเรียนชุมนุมอนุรักษ์ พันธุกรรมพืช ฯ	ลักษณะและสรรพคุณ ของต้นอ่อมแซบ	- การเล่าเรื่องราวจาก การศึกษา - การสาธิต - การปฏิบัติจริง
3. โรงเรียนโกสุม วิทยาสรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด มหาสารคาม	นายก้องสุริยา สารพิมพ์	ดนตรีสากล ดนตรีพื้นเมือง	- การเล่าเรื่องราวจาก ประสบการณ์ - การสาธิต - การปฏิบัติจริง
4. บ้านเลขที่ 154 บ้านคุ้มใต้ ตำบล หัวขวาง อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัด มหาสารคาม	นายวิรัช สิงหนุต	นาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์พื้นเมือง	- การเล่าเรื่องราวจาก ประสบการณ์ - การสาธิต - การปฏิบัติจริง

จากตารางที่ 9 ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ชุมความรู้และการถ่ายทอดความรู้ พบว่า แหล่งเรียนรู้มีจำนวน 4 แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีจำนวน 4 ท่าน ชุดความรู้ มีจำนวน 4 ชุดความรู้ และกระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่สำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่
 1) การเล่าเรื่องราวจากประสบการณ์ 2) การสาธิต และ 3) การปฏิบัติจริง

4.1.3 แผนที่ความรู้ที่แสดงถึงเส้นทางและตำแหน่งของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนอำเภอ โโกสุมพิสัย

ภาพที่ 14 แผนภาพแหล่งเรียนรู้ในชุมชนอำเภอ โกสุมพิสัย

4.2 แหล่งเรียนรู้ในชุมชนอำเภอโกสุมพิสัย ได้แก่ ชุมชนบ้านโนนจาน ตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสภาพจริง เนื่องจากหมู่บ้านโนนจานเป็นหมู่บ้านที่ชาวบ้านมีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับสรรพคุณพืชสมุนไพร มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับวิถีชีวิตในการขายพืชสมุนไพร ข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลแบ่งออกเป็น 1) แผนภาพความสัมพันธ์ของแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ชุมความรู้ และการถ่ายทอดความรู้ 2) ตารางข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ชุม

ความรู้และการถ่ายทอดความรู้ และ 3) แผนที่เส้นทางการเดินทางไปชุมชนบ้าน โนนจาน ตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีรายละเอียด ดังนี้

4.2.1 แผนภาพความสัมพันธ์ของแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ชุดความรู้และการถ่ายทอดความรู้ ของภูมิปัญญาชนนอกชุมชนอำเภอ โกสุมพิสัย ผู้วิจัยและนักเรียนชุมชนคนตรี นานุกสิปปิ์ ร่วมกันสร้างแผนที่ความรู้ดังภาพที่ 15 ดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพที่ 15 แหล่งเรียนรู้หมู่บ้าน โนนจาน ตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำมาพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน ใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์ เกี่ยวกับสมุนไพรของนักเรียนชุมชนคนตรี นานุกสิปปิ์

4.2.2 ตารางข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ชุดความรู้และการถ่ายทอดความรู้ นอกชุมชนอำเภอโกสุมพิสัย ดังตารางที่ 10

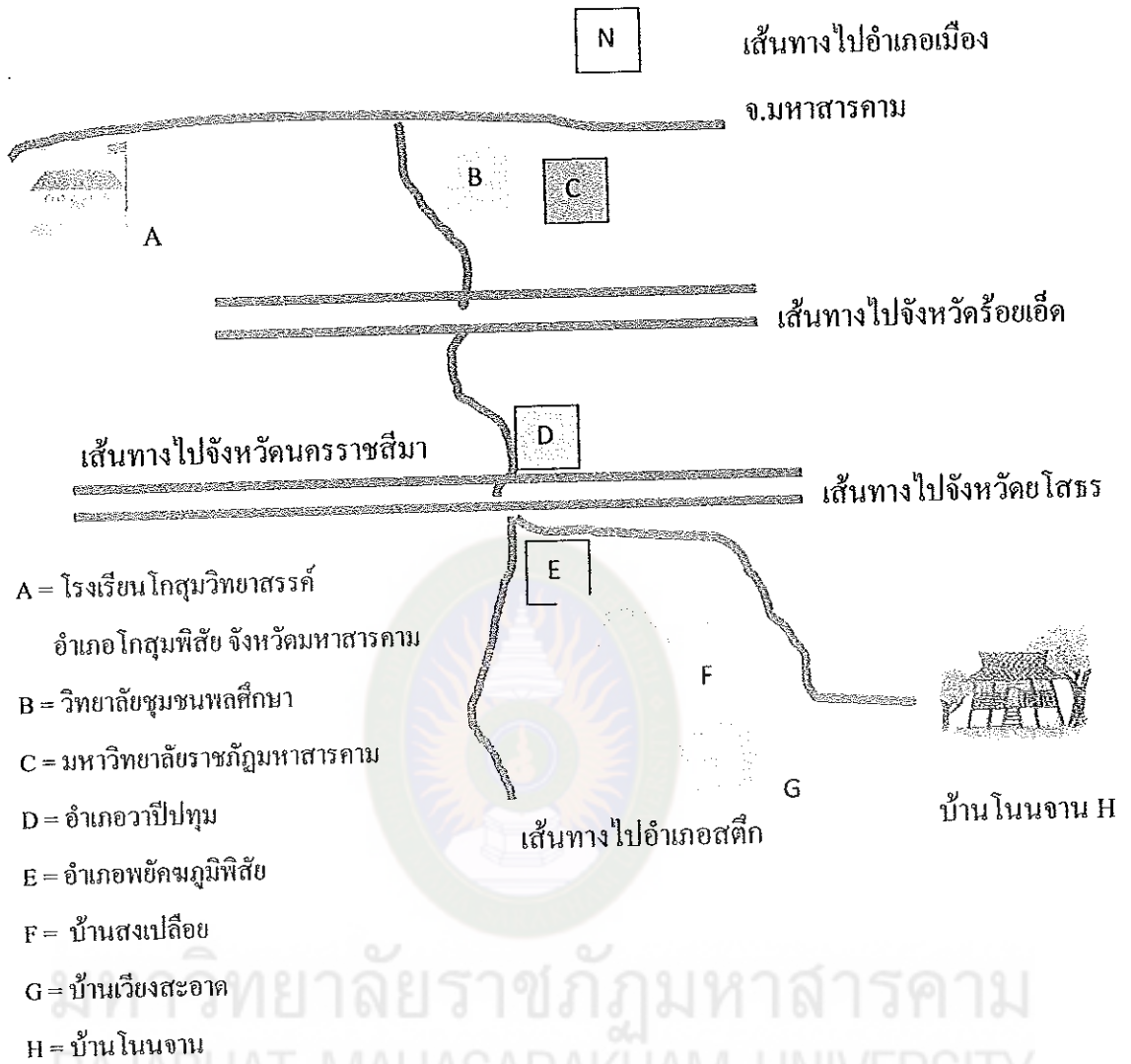
ตารางที่ 10 แสดงข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ชุมความรู้ และการถ่ายทอดความรู้ นอก
ชุมชนอำเภอโกสุมพิสัย

แหล่งเรียนรู้	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ชุดความรู้	การถ่ายทอดความรู้
ชุมชนบ้านโนน จาน ตำบลเมือง เตา อำเภอโกสุม พิสัย จังหวัด มหาสารคาม	1. คุณยายสังกา นามศักดิ์ 2. นายไพศาล กองสุข	- สรรพคุณของพืช สมุนไพร - วิธีชีวิตการขาย สมุนไพร	- การเล่าเรื่องราวจาก ประสบการณ์ - การสาธิต - การแสดงบทบาท สมมติ

จากตารางที่ 10 แสดงถึงแหล่งเรียนรู้นอกชุมชนอำเภอโกสุมพิสัย คือ หมู่บ้านโนน
จาน ตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนบ้าน
โนนจาน ประกอบด้วยคุณยายสังกา นามพัฒน์ และนายไพศาล กองสุข ชุดความรู้ สรรพคุณ
ของพืชสมุนไพร วิธีชีวิตการขายสมุนไพร และการสืบทอด จากการเล่าเรื่องราวจาก
ประสบการณ์จริง การสาธิต หรือการแสดงบทบาทสมมติ

4.2.3 แผนที่เส้นทางการเดินทางไปชุมชนบ้านโนนจาน ตำบลเมืองเตา
อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ดังภาพที่ 16 ดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพที่ 16 แผนที่เส้นทางการเดินทางไปชุมชนบ้านโนนจาน ตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แหล่งเรียนรู้นอกชุมชน ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาถุยประดิษฐ์เกี่ยวกับพืชสมุนไพร การขยายสมุนไพร

จากแผนภาพความรู้ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงเส้นทางที่เดินทางไปแหล่งเรียนรู้นอกชุมชนอำเภอโกสุมพิสัย คือ บ้านโนนจาน ตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีความรู้ในเรื่องสรรพคุณของพืชสมุนไพรพื้นบ้านและวิถีชีวิตการขยายสมุนไพร

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาบริบทสิ่งแวดล้อมรอบโรงเรียน
โกสุมพิทยาสรรค์ และการศึกษาระบวนการการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรรังนี้

1. ผลการพัฒนาระบวนการ การเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรรังนี้

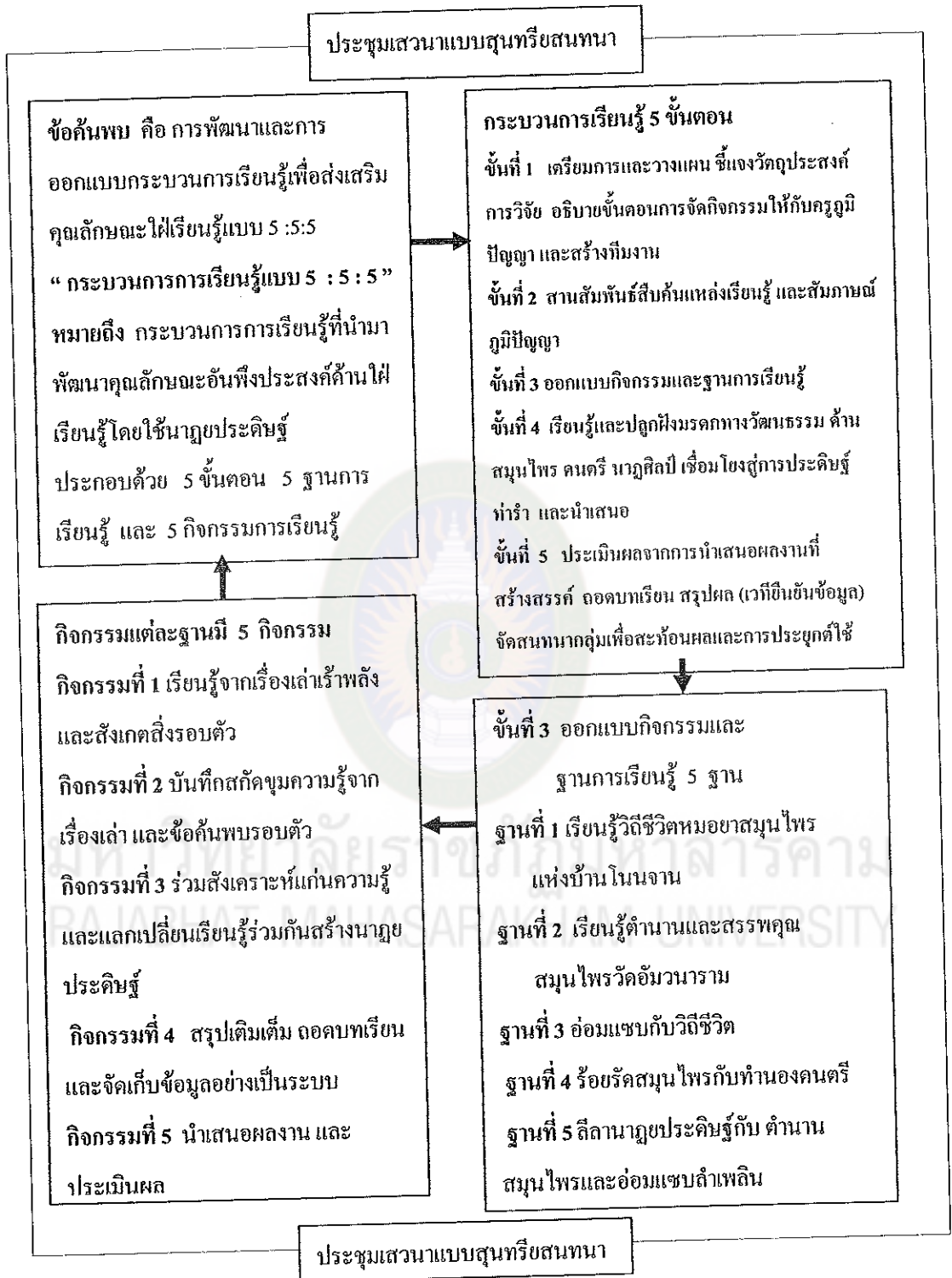
2. ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏย
ประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรรังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการพัฒนาระบวนการ การเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรรังนี้

ผู้วิจัยจัดประชุมเสวนาวางแผนและออกแบบเพื่อพัฒนาระบวนการการเรียนรู้
ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบ
สุนทรียสนทนาและบูรณาการกับพืชสมุนไพร โดยความร่วมมือของผู้บริหาร คณะครู
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ
แหล่งเรียนรู้ของชุมชนเชื่อมโยงสู่นาฏยประดิษฐ์ ที่สอดคล้องกับตัวชีวิตที่ใช้ในการประเมิน
พฤติกรรมด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์มี 2 ตัวชีวิต ได้แก่ ตัวชีวิตที่ 1 ตั้งใจ
เพียรพยายาม และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วยพฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้ 1.1) ตั้งใจ
เรียน 1.2) เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ 1.3) สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการ
เรียนรู้ต่าง ๆ และตัวชีวิตที่ 2 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก
โรงเรียนด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม สรุปลงเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ใน
ชีวิตประจำวันได้ ประกอบด้วยพฤติกรรมบ่งชี้ 2.1) ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ
เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้
สื่อได้อย่างเหมาะสม 2.2) บันทึกความรู้ วิเคราะห์ตรวจสอบ จากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปลงเป็นองค์
ความรู้ 2.3) แลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ซึ่งเครื่องมือ
ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการประชุม และผลการถอดบทเรียนที่ได้จากการ
ประชุม พบข้อค้นพบที่ได้จากการบันทึกการประชุม

กระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้
โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรรังนี้ สามารถสรุปเป็นภาพที่ 17 ดังนี้

ภาพที่ 17 แสดงกระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 : 5 : 5 ที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอัน
พึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพร

จากภาพที่ 17 ที่แสดงกระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 : 5 : 5 ที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมะเขือเทศ ซึ่งผู้วิจัยได้แสดงถึงข้อค้นพบที่ได้จากการพัฒนาและออกแบบกระบวนการเรียนรู้พบว่า กระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาแล้วเป็น “ กระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 : 5 : 5 ” ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมะเขือเทศประสบความสำเร็จ คือ จากการประชุมเสวนาระดมสมองร่วมกันกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการเตรียมการวางแผนและออกแบบกระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมะเขือเทศ ประกอบด้วย กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน 5 ฐานการเรียนรู้ และฐานการเรียนรู้แต่ละฐาน ประกอบด้วย 5 กิจกรรมการเรียนรู้ดังรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 เตรียมการและวางแผน ซึ่งเจงวัตถุประสงค์การวิจัย อธิบายขั้นตอนการจัดกิจกรรมให้กับครูภูมิปัญญา และสร้างทีมงาน

ขั้นที่ 2 สานสัมพันธ์สืบค้นแหล่งเรียนรู้ และสัมภาษณ์ภูมิปัญญา

ขั้นที่ 3 ออกแบบกิจกรรมและฐานการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 5 ฐาน คือ 1) ฐานเรียนรู้วิถีชีวิตหมอยาสมุนไพรมะเขือเทศที่บ้านโนนจาน 2) ฐานเรียนรู้ตำนานและสรรพคุณสมุนไพรมะเขือเทศ 3) ฐานเรียนรู้ตำนานและสรรพคุณสมุนไพรมะเขือเทศกับทำนองดนตรี และ 4) ฐานเรียนรู้ตำนานนาฏยประดิษฐ์กับตำนานสมุนไพรมะเขือเทศและอ้อมแขนลำเพลิน และแต่ละฐานการเรียนรู้จะเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างสรรค์ผลงานโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละฐาน แบ่งออกเป็น 5 กิจกรรมการเรียนรู้ คือ 1) เรียนรู้จากเรื่องเล่าและสังเกตสิ่งรอบตัว 2) บันทึกสกัดข้อมูลความรู้และข้อค้นพบรอบตัว 3) ร่วมสังเคราะห์แก่นความรู้และสร้างสรรค์ผลงาน 4) สรุปเพิ่มเติมบทเรียนและจัดระบบการเก็บข้อมูล และ 5) ถอดบทเรียนการเรียนรู้ร่วมกัน นำเสนอผลงาน และประเมินผล

ขั้นที่ 4 เรียนรู้และปลูกฝังมรดกทางวัฒนธรรม ด้าน สมุนไพรมะเขือเทศ นาฏศิลป์ เชื่อมโยงสู่การประดิษฐ์ทำรำ และนำเสนอ

ขั้นที่ 5 ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ด้วยผลงานนาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมะเขือเทศ และจัดสนทนากลุ่ม เพื่อสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผลสรุปบทเรียน

ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดวิธีการในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนา
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพโร ซึ่งประกอบด้วย 5
ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เตรียมการ และวางแผน ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และอธิบาย

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ให้กับครูภูมิปัญญา และสร้างทีมงาน

ผู้วิจัยเริ่มต้นจัดกิจกรรมโดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่

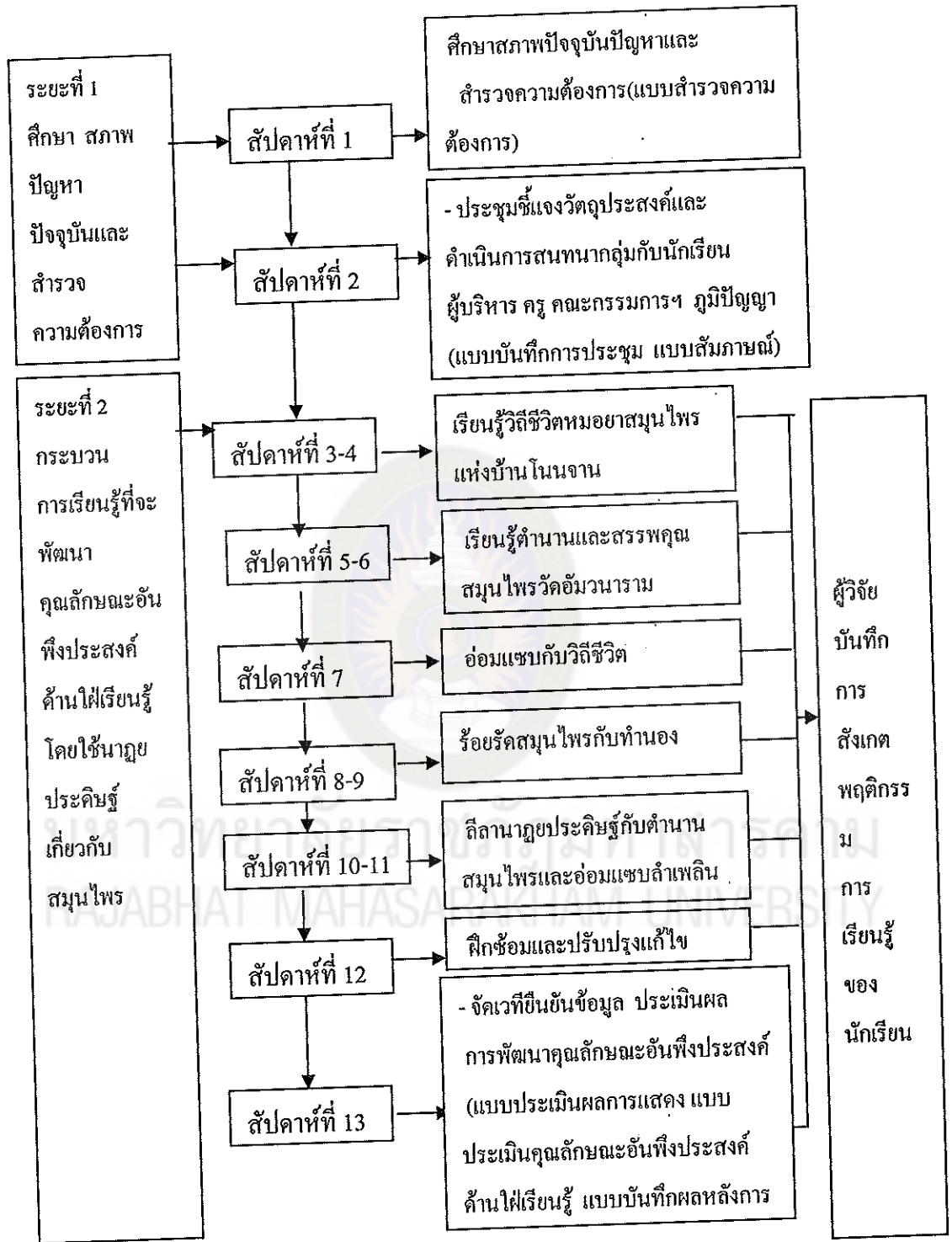
1 วิเคราะห์องค์ความรู้และกิจกรรมที่ 2 การสร้างความเข้าใจกับทีมงาน

กิจกรรมที่ 1 วิเคราะห์องค์ความรู้ จากเอกสาร ตำรา หลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สาระนาฏศิลป์

กิจกรรมที่ 2 จัดประชุมกลุ่มแบบสุนทรียสนทนา ในวันที่ 6 มกราคม
2554 เพื่อสร้างความเข้าใจกับทีมงาน และเตรียมการ วางแผน ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และ
อธิบายขั้นตอนวิธีการจัดกิจกรรมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ครู ผู้บริหาร คณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้เรื่องเล่าเร้าพลังที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์
จริงในการดำเนินชีวิตของครูภูมิปัญญา และร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ของทีมงานในการจัด
กิจกรรม ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการประชุม สรุปผลการประชุม
ผู้วิจัยจัดเก็บข้อมูล ดังนี้คือ 1) แผนภาพบทบาทหน้าที่ทีมงาน 2) ปฏิทินการดำเนินงาน และ
3) แผนการปฏิบัติการจัดกิจกรรม ดังรายละเอียดแผนภาพที่ 18 แผนภาพที่ 19 และตารางที่ 11
ต่อไปนี้เป็น

ภาพที่ 18 บทบาทหน้าที่ของทีมงานผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพร

ภาพที่ 19 ปฏิทินการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใ้เรียนรู้โดยใช้นาถุยประคิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพร

ตารางที่ 11 แผนการปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรร

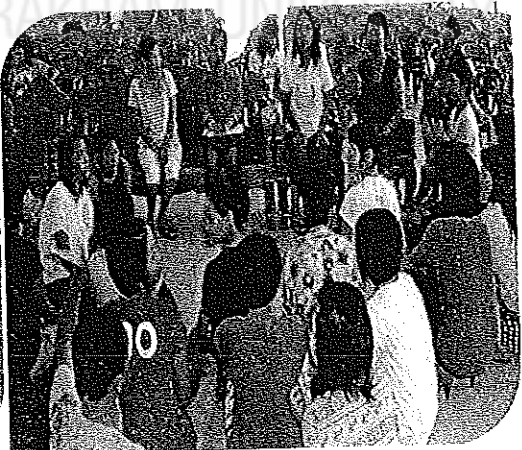
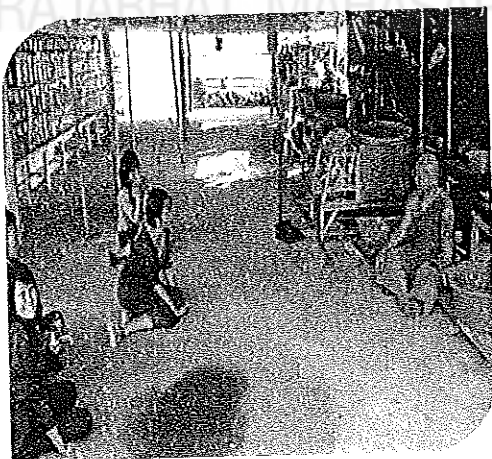
วัน เดือน ปี	เวลาสอน	กิจกรรมการวิจัย	เครื่องมือที่ใช้	กลุ่มเป้าหมาย
30 ธันวาคม 2553	08.30 - 09.25	- ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และสำรวจความ ต้องการของนักเรียน	-แบบสำรวจความ ต้องการ	นักเรียน ครู
พฤหัสบดีที่ 6 มกราคม 2554	13.30-15.30	ประชุมชี้แจง วัตถุประสงค์และ ดำเนินการสนทนากลุ่ม	-แบบสนทนากลุ่ม	-นักเรียน -ผู้บริหาร -ครู -คณะ กรรมการฯ
อาทิตย์ที่ 9 มกราคม 2554	09.30 -16.30	เรียนรู้ฐานการเรียนรู้ที่ 1 เรียนรู้วิถีชีวิตหมอยา สมุนไพรรแห่งบ้านโนน จาน	-แบบสัมภาษณ์ -แบบสังเกต	นักเรียน ครู ภูมิปัญญา
พฤหัสบดีที่ 13 มกราคม 2554	08.30 - 09.25	เล่าประสบการณ์จาก การเรียนรู้ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ กับเพื่อน ๆ และ นำเสนอผลงานจากการ เรียนรู้ฐานที่ 1	-แบบสังเกต	นักเรียน ครู
วันเสาร์ที่ 15 มกราคม 2554	09.30 -14.30	ฐานการเรียนรู้ที่ 2 เรียนรู้ตำนานและ สรรพคุณสมุนไพรรที่วัด อัมพวนาราม	-แบบสัมภาษณ์ -แบบสังเกต	-นักเรียน -ผู้บริหาร -ครู -คณะ กรรมการฯ -ภูมิปัญญา

วัน เดือน ปี	เวลาสอน	กิจกรรมการวิจัย	เครื่องมือที่ใช้	กลุ่มเป้าหมาย
วันอาทิตย์ที่ 30 มกราคม 2554 3 กุมภาพันธ์ 2554	10.30 -15.30 08.30 - 09.25	ฐานการเรียนรู้ที่ 3 อ้อม แขบกับวิถีชีวิต	- แบบสัมภาษณ์ - แบบสังเกต	นักเรียน ครู ภูมิปัญญา
10 กุมภาพันธ์ 13 กุมภาพันธ์ 2554	08.30 - 09.25 09.30- 15.30	ฐานการเรียนรู้ที่ 4 ร้อย รัดสมุนไพรรักกับทำนอง ดนตรี	- แบบสัมภาษณ์ - แบบสังเกต	นักเรียน ครู ภูมิปัญญา
วันเสาร์ที่ 19 กุมภาพันธ์ 2554	09.30- 15.30	ฐานการเรียนรู้ที่ 4 ร้อย รัดสมุนไพรรักกับทำนอง ดนตรี	- แบบสังเกต	นักเรียน ครู ภูมิปัญญา
วันอาทิตย์ที่ 20 กุมภาพันธ์ 2554	10.30 -15.30	ฐานการเรียนรู้ที่ 5 ลีลา นาฏยประดิษฐ์กับ ตำนานสมุนไพรรักและ อ้อมแขบลำเพลิน	- แบบสัมภาษณ์ - แบบสังเกต	นักเรียน ครู ภูมิปัญญา
วันอาทิตย์ที่ 27 กุมภาพันธ์ 2554	10.30 -15.30	ฐานการเรียนรู้ที่ 5 ลีลา นาฏยประดิษฐ์กับ ตำนานสมุนไพรรักและ อ้อมแขบลำเพลิน	- แบบสัมภาษณ์ - แบบสังเกต	นักเรียน ครู ภูมิปัญญา
วันพฤหัสบดี ที่ 3 มีนาคม 2554	08.30 - 09.25	สรุปและแลกเปลี่ยน เรียนรู้	- แบบสังเกต	นักเรียน ครู ภูมิปัญญา
วันอาทิตย์ที่ 6, 13 มีนาคม 2554	09.30 - 15.30	ฝึกซ้อมและปรับปรุง แก้ไขผลงาน	- แบบสังเกต	นักเรียน ครู ภูมิปัญญา

วัน เดือน ปี	เวลาสอน	กิจกรรมการวิจัย	เครื่องมือที่ใช้	กลุ่มเป้าหมาย
14-16 มีนาคม 2554	16.30 – 17.30	จัดเตรียมและรวบรวม ข้อมูล เพื่อนำเสนอ ผลงาน	- แบบสังเกต	นักเรียน ครู
17 มีนาคม 2554	09.30 – 12.30	- จัดเวทียืนยันข้อมูล - จัดสนทนากลุ่มสะท้อน ผลการจัดกิจกรรม	- แบบประเมินผล งานการแสดงผล - แบบประเมิน คุณลักษณะฯ แบบประเมินหลังจัด กิจกรรม	- นักเรียน - ผู้บริหาร - ครู - คณะ กรรมการฯ - ภูมิปัญญา - ผู้เชี่ยวชาญ
31 มีนาคม 2554		วิเคราะห์ สรุปและเก็บ รวบรวมข้อมูลการวิจัย		ผู้วิจัย

ขั้นที่ 2 สถานสัมพันธ์สืบค้นแหล่งเรียนรู้ และสัมภาษณ์ภูมิปัญญา

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกับสำรวจแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญา พร้อมทั้งสัมภาษณ์
ภูมิปัญญา และนัดหมายวัน เวลา ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละฐานการเรียนรู้
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์

ขั้นที่ 3 ออกแบบกิจกรรมและฐานการเรียนรู้

ผู้วิจัย นักเรียนและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ครู ผู้บริหาร คณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้สนทนาร่วมกันเพื่อออกแบบกิจกรรมในการพัฒนา
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรร เครื่องมือที่ใช้
ในการเก็บข้อมูลแต่ละฐานการเรียนรู้ ได้แก่ แบบบันทึกการประชุม แบบสัมภาษณ์ แบบ
สังเกตการณ์มีส่วนร่วม แบบประเมินผลงานการแสดง และแบบประเมินคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ มติที่ประชุม

มีข้อสรุปความคิดเห็นว่า ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นฐานการเรียนรู้ ในแหล่ง
เรียนรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น และแบ่งฐานการเรียนรู้ออกเป็น 5 ฐาน คือ

ฐานที่ 1 วิถีชีวิตหมอยาสมุนไพรรแห่งบ้าน โนนจาน

ฐานที่ 2 ตำนานสมุนไพรวัดอัมพวนาราม บ้านหนองโก

ฐานที่ 3 อ่อมแซบกับวิถีชีวิต

ฐานที่ 4 ร้อยรัดสมุนไพรรกับทำนองดนตรี

ฐานที่ 5 ถิ่นนาฏยประดิษฐ์ตำนานสมุนไพรรกับอ่อมแซบลำเพลิน

ซึ่งกิจกรรมในการเรียนรู้แต่ละฐานการเรียนรู้จะ ใช้การฟังเรื่องเล่าเร้าพลังและเรียนรู้
ร่วมกันแบบสุนทรียสนทนา เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่
เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรร โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละฐานแบ่ง
ออกเป็น 5 กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่

กิจกรรมที่ 1 เรียนรู้จากเรื่องเล่าเร้าพลัง และสังเกตสิ่งรอบตัว

กิจกรรมที่ 2 บันทึกสกัดขุมความรู้จากเรื่องเล่าเร้าพลัง และข้อค้นพบรอบตัว

กิจกรรมที่ 3 ร่วมสังเคราะห์แก่นความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันสร้าง

นาฏยประดิษฐ์

กิจกรรมที่ 4 สรุปเติมเต็มบทเรียนและจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

กิจกรรมที่ 5 ถอดบทเรียน และนำเสนอผลงาน

ขั้นที่ 4 เรียนรู้และปลูกฝังมรดกทางวัฒนธรรม ด้าน สมุนไพรร ดนตรี นาฏศิลป์

เพื่อเชื่อมโยงสู่การประดิษฐ์ทำร่าและนำเสนอ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาในการจัดกระบวนการเรียนรู้แต่ละฐานการ
เรียนรู้มีรายละเอียดดังนี้

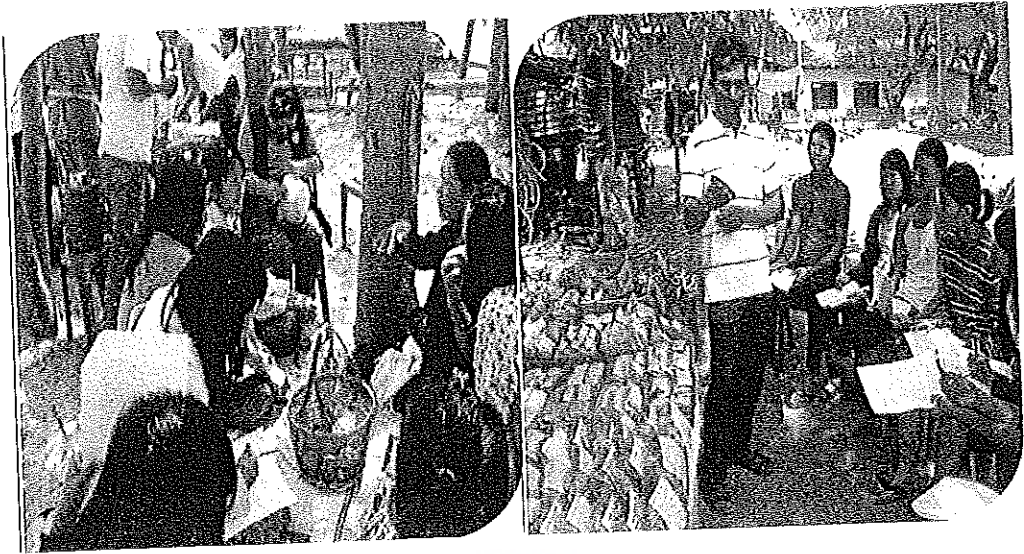
ฐานที่ 1 วิธีชีวิตหมอยาสมุนไพรที่บ้านโนนจาน

วันอาทิตย์ที่ 9 มกราคม 2554 ผู้วิจัยและนักเรียนชุมนุมคนตรีนาฏศิลป์ เดินทางจากอำเภอโกสุมพิสัยที่บ้านโนนจาน ตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อศึกษาสรรพคุณสมุนไพรและวิถีชีวิตหมอยาสมุนไพรที่บ้านโนนจาน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตการมีส่วนร่วม และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการฟังเรื่องเล่าเร้าพลังและเรียนรู้ร่วมกันแบบสุนทรียสนทนา ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปและวิเคราะห์ผลการดำเนินการเรียนรู้ตามกิจกรรมการเรียนรู้ 5 กิจกรรม ดังรายละเอียดดังนี้

กิจกรรมที่ 1 เรียนรู้จากเรื่องเล่าและสังเกตสิ่งรอบตัว

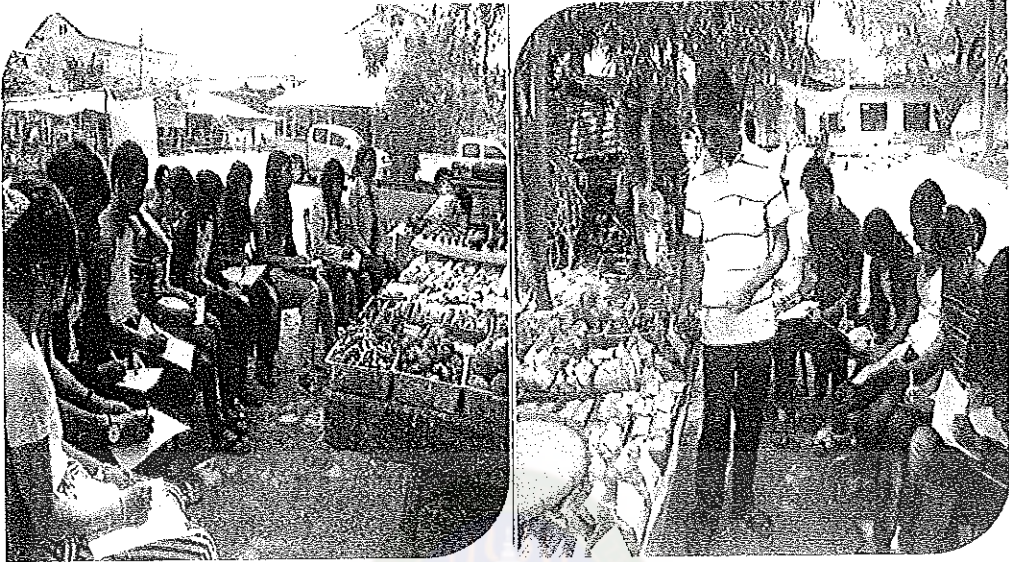

วันอาทิตย์ที่ 16 มกราคม 2554 เด็ก ๆ ตั้งแต่เช้า เตรียมห่อข้าว อาหารแห้ง เดินทางจากอำเภอโกสุมพิสัยไปที่บ้านโนนจานใช้เวลาเดินทางเกือบ 2 ชั่วโมง ทุกคนตื่นเต้นมาก อยากทราบว่าจะได้เรียนรู้อะไร พอถึงโนนจานกลุ่มภูมิปัญญาหมอยาสมุนไพรที่บ้านโนนจานได้เล่าเรื่องสรรพคุณของสมุนไพรพร้อมทั้งนำตัวยาสมุนไพรของจริงมาให้นักเรียนได้สัมผัสสมุนไพรของจริง และเล่าเรื่องถึงวิถีชีวิตในการไปขายยาสมุนไพรในกรุงเทพมหานคร (พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่ตามตลาดนัด) ทำให้นักเรียนสนใจ ใคร่รู้ ตั้งใจฟัง ชักถามและเกิดประเด็นคำถามที่เกิดจากตัวนักเรียนเอง เช่น สมุนไพรตัวไหนที่ทำให้ผิวพรรณงดงาม หมอยาให้คำแนะนำว่าต้องใช้ขมิ้นชันที่เป็นผง โดยนำมาผสมกับน้ำผึ้ง น้ำมะขาม นมสดสจ๊วตแล้วนำมาพอกหน้า พอกตัว จะทำให้ผิวพรรณดี

นักเรียนชุมนุมคนตรีนาฏศิลป์ เรียนรู้จากเรื่องเล่าเร้าพลังและสังเกตสิ่งรอบตัว
 ณ แหล่งเรียนรู้บ้านคุณลุงไพศาล กองสุข หมอยาสมุนไพรแห่งบ้านโนนจาน ซึ่งจัดเวทีล้อมวง
 สนทนาฟังเรื่องเล่าเร้าพลัง พบว่า จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเรียนรู้
 บรรยากาศแรก ๆ ค่อนข้างจะอึดอัด อาจเป็นเพราะว่านักเรียนเกิดความเครียด ไม่คุ้นเคย
 นักเรียนตั้งใจฟังอย่างลึกซึ้งแต่ไม่กล้าซักถาม จนภูมิปัญญาเล่าเรื่องการเดินทาง โบกรดเมด
 พร้อมกับสมุนไพรใบใหญ่พร้อมกับสอดแทรกเรื่องขำขันให้ฟัง นักเรียนจึงรู้สึกผ่อนคลาย
 กล้าที่จะซักถาม บรรยากาศเริ่มสบาย ๆ ผู้วิจัยสังเกตว่าคุณยายสังกาและคุณลุงแป้ว ภูมิปัญญา
 เล่าเรื่องราวให้เด็ก ๆ ฟังด้วยอารมณ์ที่ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความรู้ลึกและสายตาที่เอื้ออาทรต่อ
 เด็ก ๆ และภาคภูมิใจในความสำเร็จจากประสบการณ์ของตนเอง

กิจกรรมที่ 2 บันทึกสกัดขุมความรู้จากเรื่องเล่า และข้อค้นพบรอบตัว

เด็ก ๆ ได้บันทึกองค์ความรู้ร่วมกัน จากการเล่าเรื่องราวถึงวิถีชีวิตการขายสมุนไพรของบ้าน โนนจาน และสรรพคุณของสมุนไพร โดยคุณยายสังกา และ คุณลุงแป้ว (คุณลุงไพศาล กองสุข) ไว้ดังนี้ คนขายสมุนไพรคนแรกที่บ้าน โนนจานคือ คุณยายหอม เพชรจันทร์ โดยสมุนไพรและภูมิปัญญาที่ขายในช่วงแรก ๆ คือ หินขัดตัว ทำมาจากหินค่าน หรือหินทรายซึ่งมีที่เดียวในประเทศไทยคือ บ้านหนองคูใหญ่ ตำบลหนองเมธี อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เป็นหินขัดตัวที่มีคุณภาพดีมาก สังเกตได้จากเวลานำมาขัดทรายในหินจะไม่กร่อนออกมา ไม่เหมือนหินที่อื่น ส่วนสินค้าที่ขายดีคือขมิ้นขัดผิว เวลาที่ขมิ้นขุดไปขายก็ลำบากมาก ต้องเอาสมุนไพรใส่กระเป๋าทึบหรือเป้ใบใหญ่ ๆ และหนักมากเนื่องจากต้องใส่ทั้งสมุนไพร กระดัง หรือผ้าไปปูวางขายด้วย สาเหตุที่ใช้กระดังก็เพราะว่าสะดวก และโซ่วสินค้าได้ง่าย การไปขายจะต้องนั่งรถเมย์ บางครั้งโบกรถเมย์บางครั้งก็ไม่จอดรับเพราะเกะกะ ของเยอะ บางทีต้องต่อรถเมย์หลายสายกว่าจะถึงที่ขาย

คุณยายสังกาเล่าว่าเวลาไปขายสมุนไพรที่กรุงเทพฯ แรก ๆ ลำบากเรื่องที่พักมากต้องนอนบนรถเมย์ ซึ่งเป็นรถเมย์ที่เสียแล้วและจอดทิ้งไว้ที่ป้ายรถเมย์ สายปทุมธานี - รังสิต ต่อมาพักอาศัยที่โรงพยาบาลนครเก่าที่เลิกกิจการไปแล้ว ต่อมาก็เช่าที่พัก (เป็นอาคารถาวร) อยู่ร่วมกัน โดยจ่ายค่าที่พักคนละ 20 บาท ปัจจุบันนี้สมาชิกที่ไปขายสมุนไพรดีขึ้นมาก มีรถยนต์ส่วนตัวเช่าห้องพัก แต่ก็ยังอาศัยพักด้วยกันหลาย ๆ คนเพื่อการประหยัดค่าใช้จ่าย และจะได้ช่วยเหลือกันเวลาลำบาก ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนอีสานที่มึนน้ำใจ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ส่วนการไป

ขายแรก ๆ นั้นจะวางขายตามตลาดนัดในกรุงเทพฯ โดยเน้นตลาดตอนเช้าและตลาดเย็น แถวสะพานลอย ตามฟุตบาท ปู่ฝ่าวางขาย ต่อมาคุ้นเคยกับเจ้าของตึก ก็ไปเช่าวางขายหน้าร้าน เวลาเทศกาลมาก็วิ่งเข้าหลังร้าน บางทีเจ้าของร้านสงสารคนแก่ก็ช่วยเหลือ คุณยายเล่าให้ฟังพร้อมกับหัวเราะอย่างเป็นกันเองว่า ผจญกับเทศกาลจนคุ้นเคย เวลาโดนเทศกาลจับไปโรงพัก คุณยายพูดจนตำรวจสงสารปล่อยตัว บางทีก็เอาสมุนไพรฝาก หลัง ๆ มาตำรวจซื้อสมุนไพร คุณยายไปใช้ก็มี

คุณยายสังกาศเล่าให้ฟังว่าสถานที่ขายสมุนไพรที่ดีที่สุด คือแถวสำโรง ดังบทสนทนาตามข้อคำถามที่ว่า “คุณยายไปค้นหาอย่างไรถึงทราบว่าสถานที่ไหนขายดีที่สุด”

ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น...ครั้งแรกไม่ทราบว่าแถวไหนจะขายดี ลูกชายรับราชการทหารและเช่าบ้านพักอยู่แถวสำโรง คุณยายจึงทดลองนำสมุนไพรไปขาย ปรากฏว่าขายดี ลูกค้าเยอะ...

(สังกาศ นามพัฒน์. 2554 : บทสัมภาษณ์)

ปัจจุบันนี้ชาวบ้านโนนจานมีอาชีพขายสมุนไพรเป็นอาชีพหลัก การทำนาเป็นอาชีพรอง เวลาทำนาจึงพากันกลับมาทำนาประมาณ 15 วัน แล้วก็ไปขายสมุนไพรต่อ เพราะการขายสมุนไพรได้กำไรดีมาก เพราะสมุนไพรส่วนหนึ่งผลิตเอง เช่น ฟ้าทะลายโจร บางส่วนก็รับมาจากร้านขายยา ถ้าเป็นสมุนไพรตัวเดียวส่วนใหญ่ชาวบ้านจะผลิตเอง แต่ถ้าเป็นตัวยาหลาย ๆ ตัวชาวบ้านจะผสมเองไม่ได้เพราะต้องมีใบอนุญาตทะเบียนการค้า ดังนั้นจึงต้องไปรับมาจากร้านขายยา สมุนไพรในสมัยก่อนจะใช้ครกตำข้าวตำและบดให้ละเอียดเพราะไม่มีหม้อบดสมุนไพรเหมือนในปัจจุบัน

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กิจกรรมที่ 3 ร่วมสังเคราะห์แก่นความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันสร้างนาฏยประดิษฐ์

ทุกคนสังเกต ทดลอง สัมผัสสมุนไพรและซักถามด้วยความสนใจ

จากการสังเคราะห์แก่นความรู้ พบว่า สมุนไพรส่วนใหญ่ที่ชาวบ้านโนนจานนำไปขาย เป็นสมุนไพรที่เกี่ยวกับการบำรุงผิวพรรณ บำรุงร่างกาย บำรุงกำลัง เป็นสมุนไพรที่ชาวบ้านปลูกไว้ในที่นา ที่สวน ของตนเองส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งรับมาจากแหล่งอื่น เนื่องจากสมุนไพรบางตัวนั้นเลือกสภาพดินปลูกจึงจะเจริญงอกงามเช่นขมิ้นชัน ที่มีคุณภาพดีต้องมาจากจังหวัดนครราชสีมา หินขัดผิว มาจากอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น

กิจกรรมที่ 4 สร้างเสริมเติมบทรียนและจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

นักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้ ภูมิปัญญาอธิบายเพิ่มเติมเพื่อเติมเต็ม

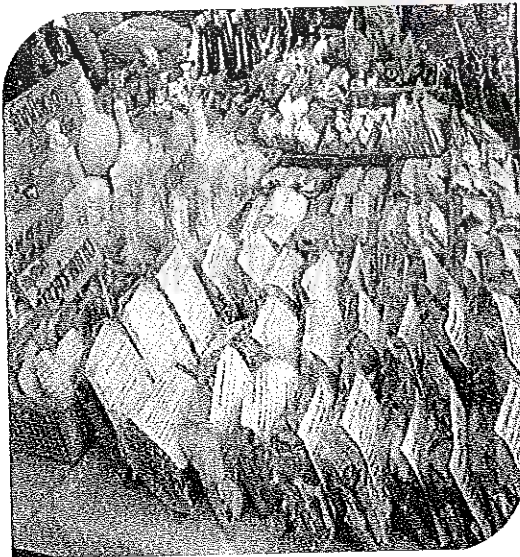
ทำใบกรรเมตต์ค่ะ

จากการที่ผู้วิจัยและนักเรียนไปศึกษาและเรียนรู้จากภูมิปัญญา บ้านโนนจาน ตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม สรุปองค์ความรู้ด้านสมุนไพร ได้ ดังนี้

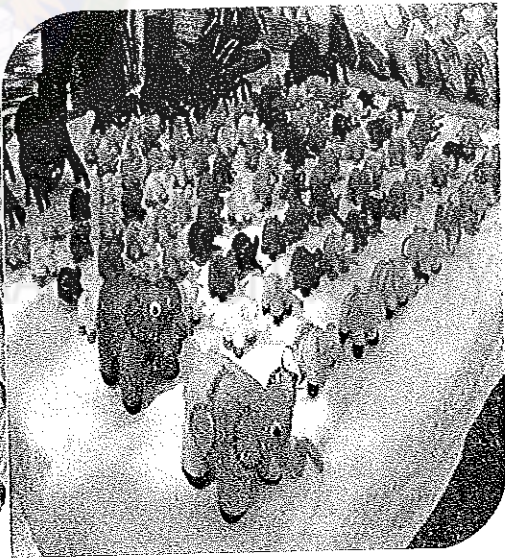
1. สมุนไพรส่วนใหญ่ที่ชาวบ้านโนนจานนำไปขาย คือ สมุนไพรที่มีสรรพคุณในการรักษาผิวหนัง บำรุงร่างกาย
2. วิธีขายและสรรพคุณของสมุนไพร คุณขยายสังกาเล่าว่าเรียนรู้โดยการสังเกต การขายจากคนรุ่นก่อนหรือจากรุ่นสู่รุ่น หรือการเล่าต่อกันมาเรื่อย ๆ จากปากต่อปาก หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “เป็นการเรียนรู้จากความเป็นจริงของชีวิต”

3. แหล่งที่มาของสมุนไพร สมุนไพรบางชนิดชาวบ้านไม่สามารถปลูกเองได้ เนื่องจากดินในพื้นที่ ไม่เหมาะ เช่น ขมิ้นชัน จะรับมาจากจังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากดินมีคุณภาพดี จึงทำให้ขมิ้นชันที่รับมาจากจังหวัดนครราชสีมาคุณภาพดี สีสดใสรสส่วนว่านชักมดลูกจะไม่เลือกดินปลูกได้ทุกที่ สมุนไพรบางชนิดรับมาจากประเทศลาว สินค้าที่ส่งขายติดอันดับอีกชนิดหนึ่งในปัจจุบัน คือบวบขัดผิว โดยส่งไปขายทางภาคใต้ บางที่เต็มรถสิบล้อก็มี

4. สมุนไพรที่ขายดีและเป็นที่ยอดนิยมที่สุดในสมัยก่อนคือ ขมิ้นขัดผิว เวลาลูกค้ามาซื้อสินค้าคุณลุงไพศาลเล่าว่าจะแนะนำขมิ้นอ้อย ไพล ทานาคา เพราะทั้ง 3 ชนิดนี้มีสรรพคุณใกล้เคียงกันคือ บำรุงผิว ขัดผิว รักษาผิวหนัง สิวเสี้ยน ผสมเข้าด้วยกันจะทำให้มีคุณภาพดีมากขึ้น แต่บางคนผสมน้ำมะขามเปียก นมจืด น้ำผึ้ง แต่งกวา ปั่นเข้ากันแล้วนำไปขัดผิว ปัจจุบันสินค้าที่ขายดีอีกตัวหนึ่งคือ มะรุม เป็นสินค้าที่ชาวบ้านผลิตเอง โดยปลูกไว้ในท้องถื่น จนต้นมะรุมในหมู่บ้านโตไม่ทันจึงต้องไปหาซื้อหรือรับซื้อจากหมู่บ้านใกล้เคียง สินค้าตัวใหม่อีกชนิดหนึ่งคือ พวงกุญแจตุ๊กตารูปสัตว์ต่าง ๆ กำลังขายดีและสั่งจองจากพ่อค้าคนกลางเป็นจำนวนมาก สรรพคุณสมุนไพรที่เด็ก ๆ ร่วมกันสรุปเป็นองค์ความรู้จัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน

ตัวอย่างสมุนไพร

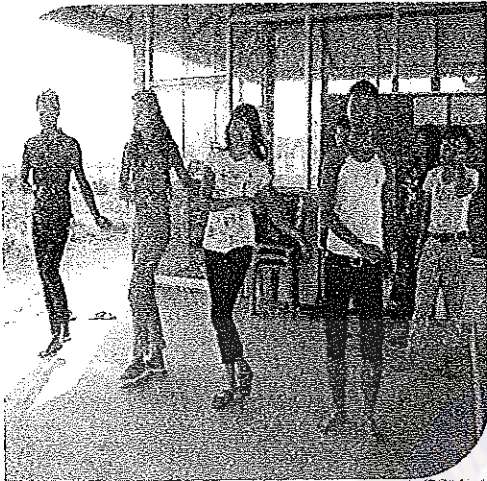

ตัวอย่างตุ๊กตา

จากการจัดกิจกรรมด้วยการสนทนา พบว่า นักเรียนมีความใฝ่เรียนรู้ รู้จักสังเกต ซักถาม บันทึกข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์และนำเสนอข้อมูลได้ดี สังเกตได้จากนักเรียนฟังเรื่องเล่าอย่างตั้งใจ ซักถามในข้อที่ตนสงสัย ร่วมกันคิด ร่วมกันปฏิบัติ โดยคิดประดิษฐ์ทำมาจากกริยาท่าทางการเล่าและการสารัตถ์ของภูมิปัญญา เช่น ท่าโบกรถเมล์ ท่าขึ้นรถเมล์ ท่าการ

ขายสมุนไพร ทำวีดิทัศน์เทคนิก และสมุนไพรที่นักเรียนสนใจมากที่สุดคือ ขมิ้นชัน หินขัดผิว และบวบขัดผิว

กิจกรรมที่ 5 นำเสนอผลงานและประเมินผลงาน

นักเรียนนำความรู้ที่ได้ ไปสังเคราะห์ประดิษฐ์ทำรำ และนำเสนอผลงานการแสดง หลังจากปฏิบัติกิจกรรม และนำเสนอผลงานการประดิษฐ์ทำรำแล้วนักเรียนและครู ร่วมรับประทานอาหาร ในขณะที่รับประทานอาหารสังเกตว่านักเรียนยังคงพูดถึงสรรพคุณของพืชสมุนไพรและทำรำ แสดงให้เห็นว่าการนำเอาสรรพคุณของสมุนไพรมาเป็นชุดความรู้เพื่อเชื่อมโยงสู่науฏประดิษฐ์ ซึ่งให้เห็นถึงพฤติกรรมใฝ่เรียนใฝ่รู้มากขึ้น สังเกตได้จากการที่นักเรียนสนใจซักถามถึงสรรพคุณของสมุนไพรเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การขอซื้อเหง้าของขมิ้นชัน หัวไหลสด ว่านชกมดลูก หินขัดผิว ขมิ้นชันที่บดเป็นผงแล้ว และบวบขัดผิวจากภูมิปัญญาเพื่อนำมาทดลองใช้และปลูกที่บ้าน และจากการประดิษฐ์ทำรำจากเรื่องเล่า

เช่นท่าโหนดเมล์ ท่าโบกรถ ท่าขายสมุนไพร และท่าใช้สมุนไพร จากการปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้

ผู้วิจัยสังเกต พบว่า นักเรียนนำกระบวนการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ คือ การสังเกต ทดลองและปฏิบัติด้วยตนเอง ดังบทสนทนาที่ถอดจากบทสัมภาษณ์

นักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์... เป็นกิจกรรมที่จริงจัง ๆ ครับ ได้ไปเที่ยว ได้ความรู้ และยังได้อุรักษ์ของไทย ๆ ไว้ด้วย...

(เจนพบ แสงโยธารย์. 2544 : บทสนทนา)

นักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์... สนุกมากค่ะคุณครู หนูอยากเรียนแบบนี้อีกจัง ทำให้รู้ว่าต้นไม้ที่ปลูกอยู่ในทั่ว ๆ ในบริเวณบ้าน บริเวณ โรงเรียนมีคุณค่ามากและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ๆ ค่ะ...

(ชจรัตน์ มูลพิมพ์. 2544 : บทสนทนา)

นักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์...คุณครูขา หนูสนใจมีมันชันค่ะ กลับไปนี่หนูจะทดลองใช้ขมิ้นขัดผิวดูบ้าง...

(ปาลิตา ศรีวบุตร. 2544 : บทสนทนา)

นักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์...สมุนไพรนี้อยู่ใกล้ตัวจริง ๆ นะค่ะ พี่ทุกคนเป็นสมุนไพรใช้รักษาโรคภัยไข้เจ็บได้ กลับไปนี่หนูจะปลูกว่านชักมดลูกใส่กระถางไว้ใช้ค่ะ เพราะหนูมีปัญหาเรื่องปวดท้องเวลาเป็นรอบเดือน...

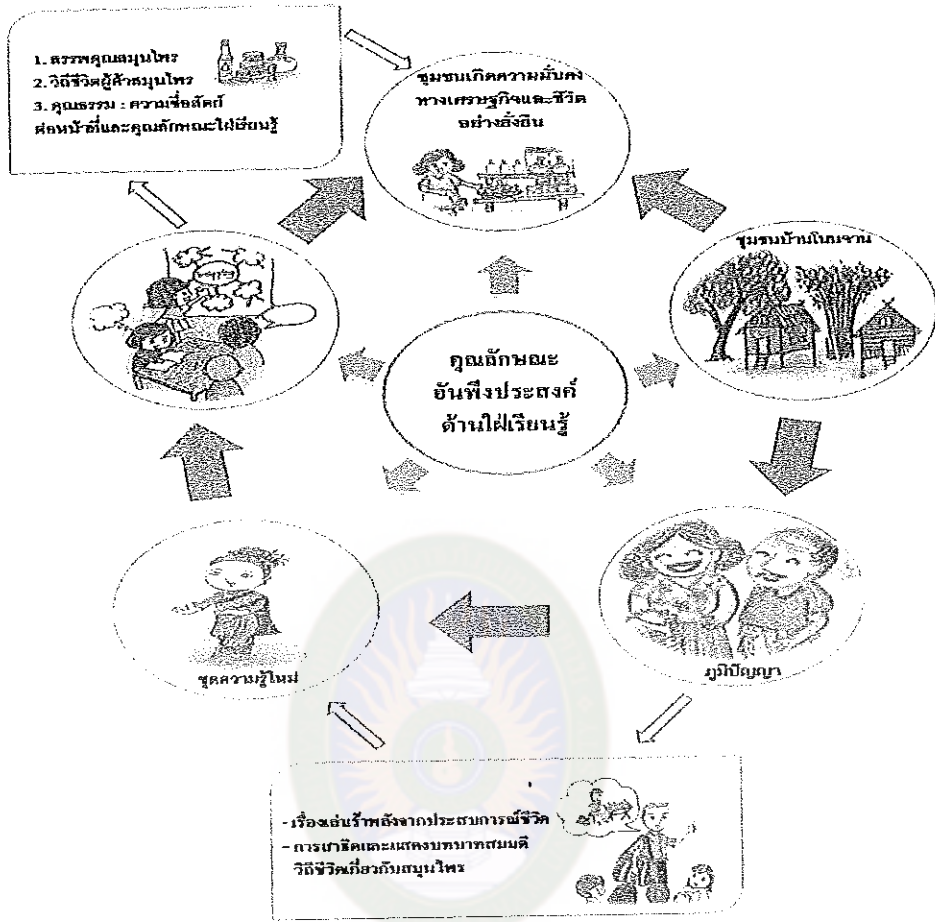
(ณิชมิน บุญกลาง. 2544 : บทสนทนา)

จากการนำนักเรียนไปเรียนรู้ และดำเนินกิจกรรมในฐานที่ 1 ถิ่นชีวิตหอมยาสมุนไพร แห่งบ้าน โนนจาน ผู้วิจัยและนักเรียนได้ร่วมกันสังเคราะห์แก่นความรู้ถอดรหัสบทเรียน พบว่าคุณค่าที่ได้รับจากการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องสรรพคุณสมุนไพรและวิถีชีวิตการขายสมุนไพร กับหอมยาสมุนไพรแห่งหมู่บ้าน โนนจาน คือ หลักคุณธรรมในการดำเนินชีวิต ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ของตนเองของชาวบ้าน โนนจานซึ่งวิเคราะห์จากการที่คุณยายสังกาเล่าให้ฟังว่าในการเลือกสมุนไพรที่มีคุณภาพดีไปขาย คุณยายบอกว่าถ้ามีความซื่อสัตย์แล้วจะเจริญ เพราะความซื่อสัตย์จะทำให้เราอยู่ได้นาน ไม่ว่าจะทำการงานอาชีพใดก็ตาม ดังบทสนทนาบางตอนที่ถอดจากบทสัมภาษณ์ ดังคำถามที่ว่า ยายทำอย่างไรจึงขายดี มีลูกค้าประจำ ดังนี้ภูมิปัญญาท้องถิ่น... ในการขายสมุนไพร คนขายต้องซื่อสัตย์ต่อลูกค้า ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ของตนเอง ด้วยความซื่อสัตย์นี้เองที่ทำให้ชาวบ้าน โนนจานสืบสานอาชีพการ

ขายสมุนไพรมาจนถึงปัจจุบัน จนถือได้ว่าอาชีพหลักคือขายสมุนไพร อาชีพรองคือการทำนา...
(สังกา นามพัฒนา. 2554 : บทสัมภาษณ์)

จากคำพูดของคุณยายสังกา ทำให้ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่าชาวบ้านโนนจานรู้จักและเรียนรู้ ในการปฏิบัติตนตามหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมานานแล้ว แต่เพราะแฝงอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน วิถีชีวิตแห่งความเป็นจริง ไม่ได้วิเคราะห์ แยกแยะเป็นส่วน ๆ ในเชิงวิชาการ ถ้าวิเคราะห์วิถีชีวิตของชาวบ้านโนนจานและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็จะพบว่า ความรู้ของคุณยายสังกาและชาวบ้านโนนจานคือสมุนไพรที่ต้องคัดเลือก จัดสรรอย่างระมัดระวัง พิถีพิถัน และรอบคอบ คุณธรรมก็คือ ซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน แบ่งปัน จากการเล่าเรื่องราววิถีชีวิตการขายสมุนไพรของชาวบ้านโนนจาน ซึ่งชาวบ้านสืบทอดอาชีพการขายสมุนไพรมายาวนานกว่า 30-40 ปี ด้วยความซื่อสัตย์นำสินค้าที่ดีมีคุณภาพขายให้ลูกค้า จนมีลูกค้าประจำมากมาย นอกจากนั้นยังมีความขยันหมั่นเพียร อดทนในการทำงานและรู้จักแบ่งปันสถานที่ขายสมุนไพร อาหาร ที่พักอาศัยให้แก่เพื่อนร่วมอาชีพ ทำให้ชีวิตของชาวบ้านโนนจานมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความมั่นคงต่อชีวิตอย่างยั่งยืน เพราะสังคมที่เอื้ออาทรต่อกันนั่นเอง สิ่งเหล่านี้เองที่ผู้วิจัยและนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ได้รับจากการเดินทางไปเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมด้านสมุนไพรกับภูมิปัญญาจากชาวบ้านโนนจานซึ่งคุ้มค่าและเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตเป็นอย่างยิ่ง “ความรู้ และคุณธรรม” ซึ่งสอดคล้องกับพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ณ สวนอัมพร เมื่อวันที่ 22 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2522 ความว่า “คุณสมบัติพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับทุกคนนั้น ที่สำคัญ คือความรู้จักคิดชอบชั่วดี ความละเอียดรอบคอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งในความคิดและการกระทำ ความไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ความไม่มั่งงายหยาบคาย กับอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญเป็นพิเศษ คือ ความขยันหมั่นเพียรด้านความซื่อสัตย์สุจริต” (พระบรมราโชวาท พระราชดำรัส เกี่ยวกับความซื่อสัตย์. 2553 : ออนไลน์)

จากการนำนักเรียนไปศึกษาและเรียนรู้ในฐานะที่ 1 วิถีชีวิตหมอยาสมุนไพรแห่งบ้านโนนจาน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แก่นความรู้ ถอดบทเรียนและถอดรหัสความรู้เป็นภาพความคิด ดังภาพที่ 20 ดังนี้

ภาพที่ 20 แสดงผลการดำเนินงานในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชุมชนคนตรีนาภูศิลป์ ฐานที่ 1 วิถีชีวิตหมอยาสมุนไพรแห่งบ้านโนนจาน

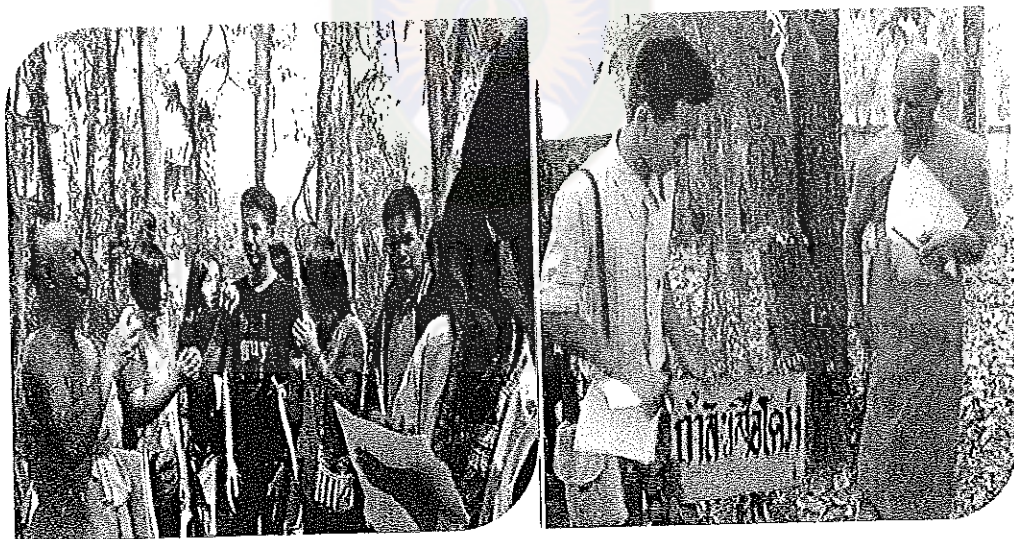
จากแผนภาพผู้วิจัยขอสรุปแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชุมชนคนตรีนาภูศิลป์ในฐานที่ 1 วิถีชีวิตหมอยาแห่งบ้านโนนจานไว้ ดังนี้ คือ 1) ผู้วิจัยนำนักเรียนไปศึกษาที่บ้านโนนจาน ตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 2) ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ คุณยายสังกา นามพัฒน์ นายไพศาล กองสุขและชุมชนบ้านโนนจานทุกคน 3) ชุดความรู้ ประกอบด้วย สรรพคุณของสมุนไพรมะเขือเทศ วิถีชีวิตการขายสมุนไพรมะเขือเทศ 4) เรียนรู้ได้ชุดความรู้ใหม่ คือ นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสรรพคุณของสมุนไพรมะเขือเทศ วิถีชีวิตการขายสมุนไพรมะเขือเทศ 5) จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ถอดบทเรียนและถอดรหัสความรู้ ได้ข้อค้นพบจากการเรียนรู้ คือ คุณธรรมในการดำเนินชีวิต “ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่” 6) ด้วยความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ส่งผลให้ชาวบ้านโนนจานมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เกิดความมั่นคงทาง

เศรษฐกิจและชีวิตอย่างยั่งยืน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าจากการนำนักเรียนไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้บ้าน โนนจาน ทำให้ชุมชนคนตรีนาภูศิลป์ เกิดความสนใจในการเรียน วิเคราะห์ สังเคราะห์ และ จดบันทึก สรุปองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

ฐานที่ 2 ดำเนินสมุนไพรวัดอัมพวนาราม บ้านหนองโก

วันเสาร์ที่ 15 มกราคม 2554 ผู้วิจัยและนักเรียนชุมชนคนตรีนาภูศิลป์ เดินทางจากอำเภอโกสุมพิสัยสู่บ้านหนองโก ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อศึกษาสรรพคุณสมุนไพรและดำเนินสมุนไพรรื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการฟังเรื่องเล่าเร้าพลังและเรียนรู้ร่วมกันแบบสุนทรียสนทนา และในการศึกษาครั้งนี้ใช้กระบวนการเรียนรู้เป็นกลุ่ม โดยแบ่งกิจกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 5 กิจกรรม และผู้วิจัยขอแนะนำเสนอรายละเอียด ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 เรียนรู้จากเรื่องเล่าเร้าพลังและสังเกตสิ่งรอบตัว

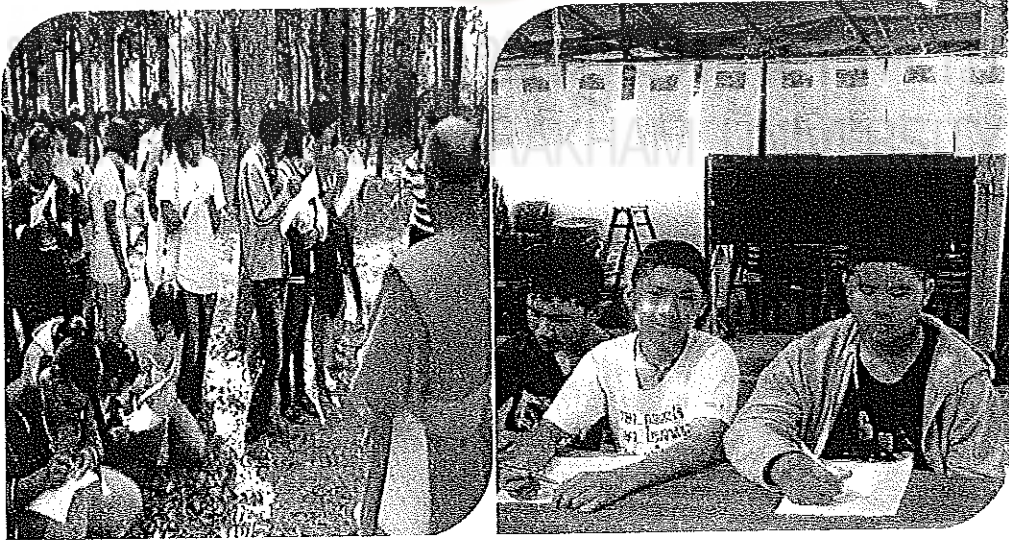

เวลา 09.00 น. วันที่ 27 มกราคม 2554 ทุกคนเดินทางถึงวัดอัมพวนาราม บ้านหนองโก ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อเรียนรู้สรรพคุณพืชสมุนไพรจากภูมิปัญญาท้องถิ่น “พระครูพิทักษ์อัมวัน” ณ วัดอัมพวนาราม ซึ่งท่านพระครูเตรียมพร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก ๆ โดยจัดนิทรรศการเกี่ยวกับสรรพคุณพืชสมุนไพร ต้นไม้ประจำจังหวัดต่าง ๆ และภาพกิจกรรมการเผยแพร่สมุนไพรไว้รอบ ๆ บริเวณกุฏิ หลังจากนั้นท่านได้ชักชวนเด็ก ๆ เดินสำรวจสวนสมุนไพร พร้อมทั้งอธิบายถึงสรรพคุณของสมุนไพรแต่ละชนิดให้เด็ก ๆ ฟังด้วยสายตาที่อ่อนโยน มีเมตตาและยิ้มแย้มแจ่มใส เด็ก ๆ ทุกคนตั้งใจฟัง

ภูมิปัญญาด้วยความสนใจ ทั้งที่อากาศร้อนมาก แต่ทุกคนมีสมาธิ ช่างสังเกตและซักถามอย่างสนใจถึงสรรพคุณ ลักษณะ วิธีใช้ ของสมุนไพร

ตั้งคำถามที่นักเรียนถามท่านพระครูว่า “เคยได้ยินคุณตาคุณยายเล่าให้ฟังว่า ถ้าไปหาปลาและต้องการปลาเยอะ ๆ ให้ใช้ ไหลแดง จริงหรือไม่” หลวงพ่อตอบว่าใช่ และเล่าให้ฟังว่า “ถ้าชาวบ้านที่มีอาชีพทำบ่อปลาขาย ต้องการจะแก้มัน ให้เอาท่อนไหลแดงใส่ลงไปบ่อปลาที่อยู่ในบ่อจะตายเรียบ” และเล่าให้นักเรียนฟังว่าการใช้สมุนไพร ควรนำไปใช้ให้ถูกทาง และเป็นประโยชน์จริง ๆ ไม่ใช่นำไปใช้ในทางที่ผิด หรือผสมผิดเพราะจะเกิดโทษแก่ผู้รับประทานได้ นี่ก็คือคุณธรรมของหมอยา หลังจากหลวงพ่อเล่าสรรพคุณของพืชสมุนไพรให้ฟังแล้ว หลวงพ่อได้ซักถามคืนว่า สมุนไพรชนิดใดแก่มาได้ นักเรียนแย่งกันตอบอย่างสนุกสนานว่า “เอารางจืด” เด็ก ๆ สงสัยว่าทำไมบริเวณสวนสมุนไพร ปักชื่อสมุนไพรกำกับไว้ทุกต้น ท่านพระครูเล่าให้ฟังว่า เวลาท่านไม่อยู่ ชาวบ้านมาเก็บสมุนไพรไปใช้จะได้เก็บถูกและนำไปใช้ได้ถูกต้อง ผู้วิจัยสังเกตว่า ก่อนจะมีการฟังเรื่องเล่านักเรียนได้แบ่งปันอุปกรณ์เช่น ปากกา ดินสอ กระดาษบันทึก ให้กันและกันอย่างเต็มใจ เป็นพฤติกรรมบ่งบอกถึงการใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนในการตั้งใจเรียน เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยความเต็มใจ

กิจกรรมที่ 2 บันทึกสกัดขุมความรู้จากเรื่องเล่าเร้าพลัง และข้อค้นพบรอบตัว

พระครูพิทักษ์อัมพวันเล่าเกี่ยวกับตำนานสมุนไพร ให้เด็ก ๆ ฟังว่า ตำราสมุนไพรท่านได้มาจากหลวงปู่ราม ซึ่งเป็นภาษาบาลี ต่อมาท่านได้ไปขอความร่วมมือจากสถาบันราชภัฏมหาสารคาม เพื่อแปลเป็นภาษาไทย และนำตำรามาปรุงยา เพื่อเผยแพร่ให้กับประชาชนและคน

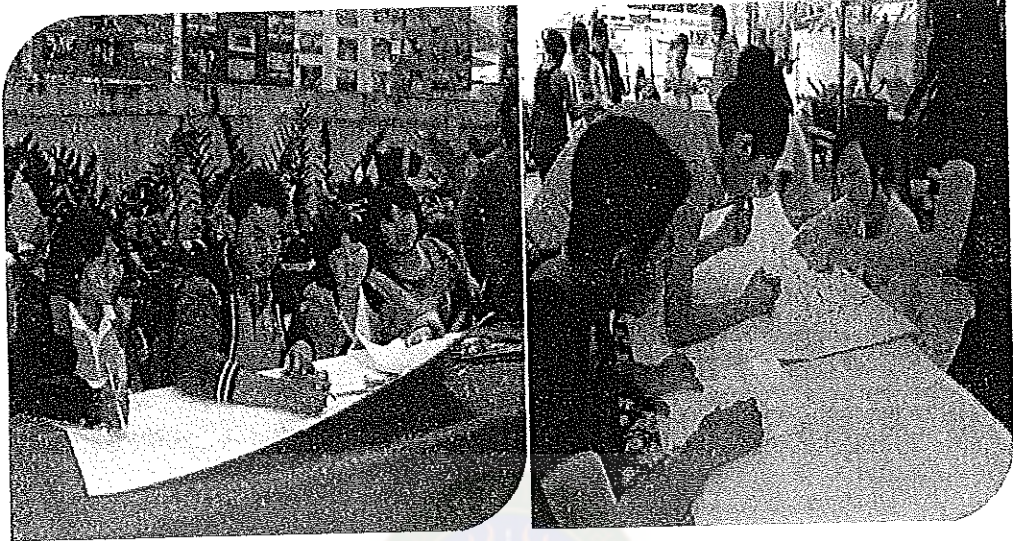
ทั่วไปได้รู้จัก นอกจากนั้นท่านยังได้ศึกษา อบรม เกี่ยวกับตำราสมุนไพโร ทั้งวิธีการปลูก การจัดเก็บ การแปรรูป การดูแลรักษาสมุนไพโรจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เพิ่มเติม ซึ่งเป็นคุณลักษณะการใฝ่เรียนใฝ่รู้และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก ๆ และเยาวชน

วิธีการถ่ายทอดความรู้ของท่านคือ จัดการอบรมสัมมนา จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ จัดนิทรรศการเผยแพร่ให้กับสถานศึกษาต่าง ๆ ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา และสถานประกอบการอื่น ๆ เช่น โรงพยาบาล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารจังหวัด ทุกปี โดยได้รับความร่วมมือจาก สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานสาธารณสุข นอกจากนั้นพระครูยังให้ชุมชนมีส่วนร่วม โดยท่านได้ถ่ายทอดความรู้ให้ชาวบ้านในชุมชน ด้านการปลูก จัดเก็บ ประุงยา ผสมยา เพื่อเป็นการสร้างงานและรายได้ให้กับชาวบ้าน ที่สำคัญเพื่อเป็นการปลูกฝัง ความรัก ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ความร่วมมือร่วมใจกัน โดยสอดแทรกในวิถีชีวิตประจำวันของชาวบ้าน สังเกตพบว่า วันนี้พระครูท่านได้จัดนิทรรศการเกี่ยวกับสรรพคุณของสมุนไพโร และต้นไม้ประจำจังหวัดของประเทศไทยให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ ท่านบอกว่ารู้สึกดีใจ และภาคภูมิใจที่เด็ก ๆ ได้มาเรียนรู้ครั้งนี้ ดั่งบทสนทนา ดังนี้

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพโร : ...สมุนไพโรเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของคนไทย ปัจจุบันไม่ค่อยมีคนสืบทอด การที่ทางโรงเรียน โกสุมวิทยาสรรคนำนักเรียนออกมาศึกษาสรรพคุณของพืชสมุนไพโรนี้ รู้สึกดีใจที่ทางโรงเรียนเห็นความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาของคนโบราณ เพราะอาตมาเองต้องการคนสืบทอด อนุรักษ์และนำไปเผยแพร่อยู่แล้ว สิ่งที่สำคัญนักเรียนได้เรียนรู้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและนำไปถ่ายทอดต่อรุ่นน้อง ครอบครัวและบุคคลทั่วไป...

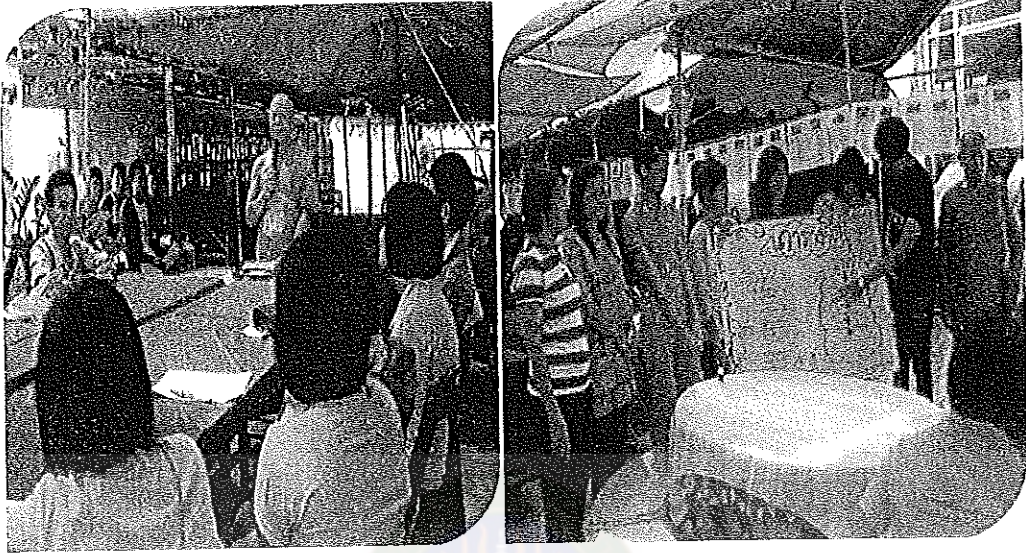
(พระครูพิทักษ์อัมพวัน. 2554 : บทสัมภาษณ์)

กิจกรรมที่ 3 ร่วมสังเคราะห์แก่นความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันสร้างนาฏยประดิษฐ์

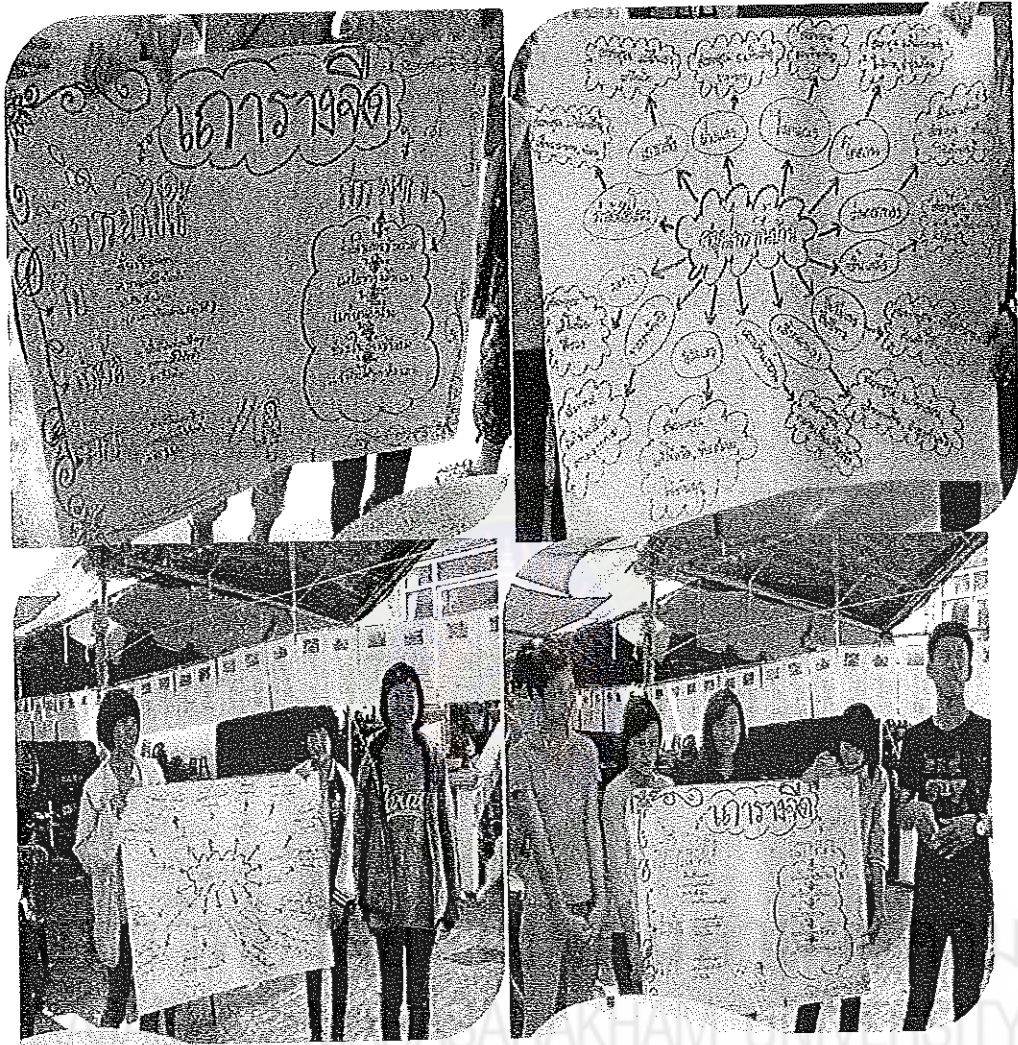
เด็ก ๆ ร่วมกันสังเคราะห์องค์ความรู้เรื่องสรรพคุณของพืชสมุนไพร จากการเรื่องเล่าเร้าพลัง จากการจดบันทึก แต่ละกลุ่มต่างช่วยกันระดมความคิด ออกแบบแผนภาพ ช่วยกันคนละไม้คนละมือ บางคนเขียนชื่อสมุนไพร สรรพคุณและส่วนที่นำมาใช้เป็นสมุนไพร บางคนก็ตกแต่งให้สวยงาม และร่วมกันเขียนลงในกระดาษชาร์จด้วยความตั้งใจ แต่ละกลุ่มต่างก็ออกแบบรูปแบบแผนภาพต่างกันออกไป แต่สิ่งที่เหมือนกันก็คือ เด็ก ๆ แต่ละกลุ่มร่วมกันสังเคราะห์แก่นความรู้ และจัดระบบความคิดได้เป็นระบบ ชัดเจน ง่ายต่อการเรียนรู้และเข้าใจ จากนั้นเด็ก ๆ ได้ร่วมกันแต่งกลอนเกี่ยวกับสมุนไพรที่แต่ละกลุ่มสนใจ เพื่อนำไปเป็นบทเพลง จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน และปล่อยให้เด็กมีอิสระ เด็ก ๆ จะรู้สึกผ่อนคลาย กล้าคิด กล้าแสดงออกและมีความสุขในการเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความตั้งใจในการเรียน มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีความรับผิดชอบร่วมกันและผลงานมีความสำเร็จ จากกิจกรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

กิจกรรมที่ 4 สรุปเติมเต็มบทเรียนและจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

เด็ก ๆ นำเสนอผลงานจากการร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับและนำเสนอเป็นแผนภาพความคิดพระครูพิทักษ์อัมพวัน ร่วมเติมเต็มความรู้ให้กับนักเรียนว่าสมุนไพรที่ปลูกในวัดอัมพวันาราม ส่วนใหญ่เป็นสมุนไพรที่ใช้บำรุงกำลัง เพราะว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพที่ต้องใช้กำลัง เช่น ชาวนา ชาวไร่ ฯลฯ ส่วนสมุนไพรที่ปลูกในสวนสมุนไพรเล็ก ๆ ร่วมกันสรุปไว้เป็นหมวดหมู่ ดังนี้ 1) สมุนไพรที่เกี่ยวกับการบำรุงกำลัง เช่น กำลังเสือโคร่ง เถาเอ็นอ่อน เถาวัลย์เปรียง ปีบแดงปิบขาว ทองพันชั่ง อ่อมแซบ 2) แก้พิษ หรือลดอนพิษ เช่น เถารางจืด ไพลแดง 3) สมุนไพรที่ใช้รักษา หญ้าหนวดแมว มะกา มะคำไก่ ขมิ้นเครือ อ้อยดำ เสดดพังพอน ผางแดง 4) ไม้มงคล ว่านมหาเสน่ห์ เกสรดอกทอง จากกิจกรรมดังกล่าว ส่งผลให้ผู้เรียนรู้จักการสังเกต การวิเคราะห์ การบันทึก และจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และนำเสนอด้วยความภาคภูมิใจ ซึ่งบ่งบอกถึงพฤติกรรมการใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

กิจกรรมที่ 5 ถอดบทเรียน และนำเสนอผลงาน

เด็ก ๆ กำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสนทนาตกลงแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมและร่วมกิจกรรมโดยปฏิบัติตามหน้าที่ ที่ได้ตกลงร่วมกัน และนำเสนอผลงานที่ร่วมกันจัดทำ ด้วยความเพลิดเพลิน และมีความสุข โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ๆ ครูผู้สอน เด็ก ๆ กระเช้าเข้าเหยียดสรรพคุณของสมุนไพรกันอย่างสนุกสนาน โดยเฉพาะเกี่ยวกับ ดันรางจืด และเกสรดอกทอง ดันอ่อมแซบ เด็ก ๆ บอกว่ารู้สึกดีใจที่ได้มาเรียนรู้พืชสมุนไพรพื้นบ้านในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของตนเองในครั้งนี้ ทำให้ทราบประโยชน์ สรรพคุณของสมุนไพร สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ๆ และสร้างรายได้ด้วย ดั่งบทสนทนา ดังนี้

นักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์...สมุนไพรนี่ดีจริง ๆ ครับ มีประโยชน์มากมาย ทั้งประหยัดและสร้างรายได้ให้กับเรา การเรียนรู้เรื่องสรรพคุณของพืชสมุนไพรกับภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้เข้าใจง่าย ได้เรียนรู้และสัมผัสกับต้นสมุนไพรจริง ๆ ทำให้รู้จักต้น ลักษณะของสมุนไพรแต่

ลักษณะว่ามีประโยชน์อย่างไร ส่วนไหนใช้ทำยา พืชชนิดใดกินสด พืชชนิดไหนต้องแปรรูปก่อนใช้รับประทาน ทำให้สามารถนำไปใช้ได้ถูกต้อง...

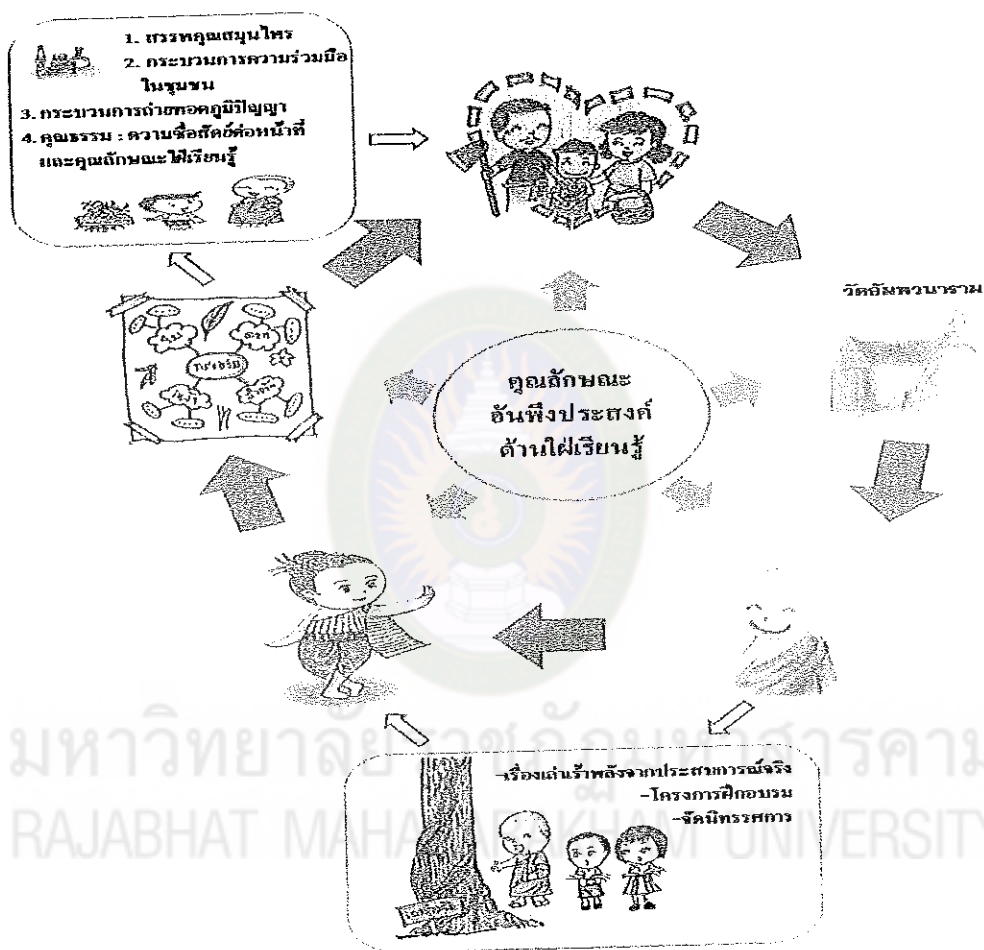
(เอกนรินทร์ โพธิ์ชัย. 2554 : บทสนทนา)

นักเรียนชุมนุมคนตรีนาฏศิลป์...สนุกมากและเพลิดเพลินมากค่ะ ทำให้หนูรู้จักดินและสรรพคุณของสมุนไพรที่บ้าน ประโยชน์และวิธีการนำไปใช้มากขึ้นเช่นสรรพคุณของขมิ้น จึงว่านชักมดลูก และยังนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย กลับไปนี้หนูจะปลูกใส่กระถางไว้ใช้เองที่บ้าน จะได้ประหยัดเงินด้วยค่ะ...

(จามจรี โสมโสภ. 2554 : บทสนทนา)

ถึงเวลา 11.00 น. ได้เวลาฉันทเพลงของหลวงพ่อ จึงหยุดกิจกรรมไว้ในระยะแรกและทุกคนร่วมรับประทานอาหารด้วยกันระหว่างรับประทานอาหารนักเรียนร่วมกันคุยว่าจะขอสมุนไพรชนิดใด ไปปลูกที่บ้านบ้าง และพูดถึงสรรพคุณของพืชสมุนไพรกันต่ออย่างสนุกสนาน หลังรับประทานอาหารเสร็จ นักเรียนช่วยกันล้างแก้ว ล้างถ้วยชามและปิดกวาดพื้นที่ในการรับประทานอาหารจนสะอาด ก่อนเริ่มดำเนินกิจกรรมในขั้นต่อไป แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนอย่างแท้จริง จากกิจกรรมดังกล่าวผู้วิจัยสังเกต พบว่าท่านพระครู ได้สอดแทรกคุณธรรมในการดำเนินชีวิตให้กับชาวบ้าน ประกอบด้วย ความรัก ความสามัคคี ความพอเพียง ความซื่อสัตย์ และทุกกิจกรรมให้ชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม เช่นกิจกรรมการปลูก การรักษา การจัดยา การปรุงยา เพื่อถ่ายทอดความรู้ ปลูกฝังและเผยแพร่สรรพคุณของสมุนไพรพื้นบ้านให้กับประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับประวัติศาสตร์ไทยในสมัยก่อน วัดเป็นศูนย์กลางของการศึกษา เป็นศูนย์รวมของประชาชนในการประกอบกิจกรรมหรือประเพณีต่าง แต่ปัจจุบันประชาชนกับวัดห่างไกลกันมากขึ้น เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจ ทุกคนต้องหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ดังนั้นพระครูจึงพัฒนาอาชีพให้กับชุมชนคือ การร่วมกิจกรรมในการเผยแพร่สมุนไพรนั่นเอง และท่านพระครูได้สอดแทรกคุณธรรมให้กับเด็ก ๆ ว่า การมุ่งมั่นในการทำงานจนเกิดสติ ปัญญา ส่งผลให้งานสำเร็จ ตรงกับหลักธรรมว่า “อิทธิบาท4” คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ก่อนกลับพระครูท่านได้แจกยาหม่องที่ท่านและชาวบ้านร่วมกันผลิต แจกให้กับเด็ก ๆ ทุกคนนอกจากนั้น เด็ก ๆ ได้ขอต้น และเมล็ดของสมุนไพรกับท่านพระครูเพื่อนำไปปลูกไว้ใช้ที่บ้าน เด็ก ๆ ร่วมการคิด ร่วมกันวางแผนว่า ควรนำประวัติความเป็นมาหรือที่มาของสวนสมุนไพรวัดอัมพวนาราม นำเสนอด้วย เพื่อสืบสานและเล่าถึงความเป็นมาของสวนสมุนไพรวัดอัมพวนาราม บ้านหนองโกให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบด้วย

จากการนำนักเรียนไปเรียนรู้ในฐานที่ 2 ด่านนสนุมไพรวัดอัมพวนาราม ผู้วิจัยได้สรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์แก่นความรู้ ถอดบทเรียนและถอดรหัสความรู้ ตามผลการดำเนินการเรียนรู้ตามกิจกรรมการเรียนรู้ 5 กิจกรรม และสามารถสรุปเป็นแผนภาพความคิดดังภาพที่ 21 ได้ดังนี้

ภาพที่ 21 แสดงผลการดำเนินงานในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ในฐานที่ 2 ด่านนสนุมไพรวัดอัมพวนาราม

จากภาพผู้วิจัยขอสรุปแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ในฐานที่ 2 ด่านนสนุมไพรวัดอัมพวนาราม บ้านหนองโก ดังนี้ คือ 1) ผู้วิจัยนำนักเรียนไปศึกษาที่ชุมชนไพรที่วัดอัมพวนาราม บ้านหนองโก ตำบลแพะ จังหวัดมหาสารคาม 2) ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือพระครูพิทักษ์อัมพวัน 3) ชุดความรู้ประกอบด้วย

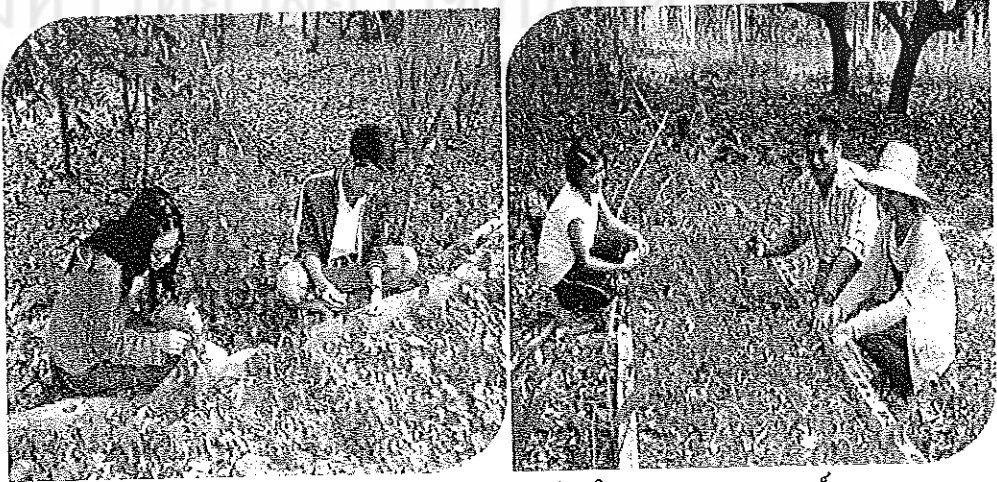
สรรพคุณของสมุนไพร วิธีการปลูก การเก็บ การปรุงยาและการจัดยา 4) เรียนรู้ได้ชุดความรู้ใหม่คือทำรำดำนานและสรรพคุณสมุนไพร 5) จากการร่วมกันถอดบทเรียนและถอดรหัสความรู้ได้ข้อค้นพบจากการเรียนรู้ และคุณธรรมในการดำเนินชีวิต คือ ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ กระบวนการความร่วมมือในชุมชน กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญา 6) จากการจัดกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้ ส่งผลให้ชุมชนเกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อยู่อย่างพอเพียง ครอบครัวยุบอุ่นและมีความสุข ซึ่งชี้ให้เห็นว่าจากการนำนักเรียนไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้วัดอัมพวนาราม บ้านหนองโก ทำให้นักเรียนชุมชนคนตรีนาภูศิลป์ เกิดความสนใจในการเรียน วิเคราะห์ สังเคราะห์ และ จดบันทึก สรุปลองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง นำเสนอผลงานได้อย่างเหมาะสม

ฐานที่ 3 อ้อมแขนกับวิถีชีวิตพอเพียง

วันอาทิตย์ที่ 30 มกราคม 2554 ผู้วิจัยนัดหมายนักเรียนชุมชนคนตรีนาภูศิลป์ และนักเรียนชุมชนสวนพฤกษศาสตร์ เพื่อร่วมกันสำรวจ ศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพทั่วไปและบริบทของงานสวนพฤกษศาสตร์ โรงเรียนและเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะสรรพคุณของดินอ้อมแขน

จากการนำนักเรียนชุมชนคนตรีนาภูศิลป์สำรวจและศึกษาฐานการเรียนรู้ที่ 3 อ้อมแขนกับวิถีชีวิตพอเพียง ผู้วิจัยขอนำเสนอรายละเอียด ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 เรียนรู้จากเรื่องเล่าและสังเกตสิ่งรอบตัว

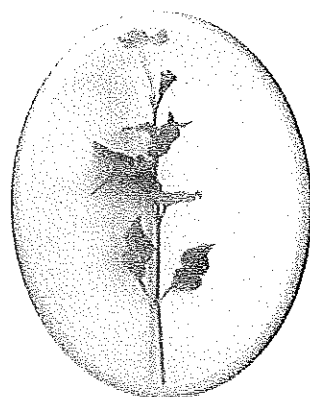
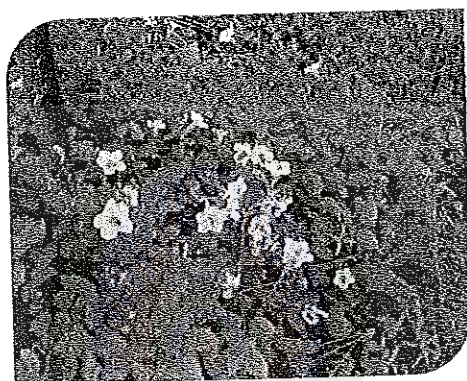

นักเรียนศึกษาดินอ้อมแขน จากแปลงในสวนพฤกษศาสตร์

เด็ก ๆ ร่วมกันศึกษาดินอ้อมแขนจากบริเวณสวนพฤกษศาสตร์ โรงเรียน และที่หน้าอาคารศิลปะ และบริเวณทั่วไปในโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ โดยนักเรียนชุมชนอนุรักษ์ พันธุกรรมพืช ๆ อธิบายให้ฟัง สังเกตพบว่า ทุกคนสนใจ ตั้งใจฟัง ร่วมกันชื่นชมความสวยงาม

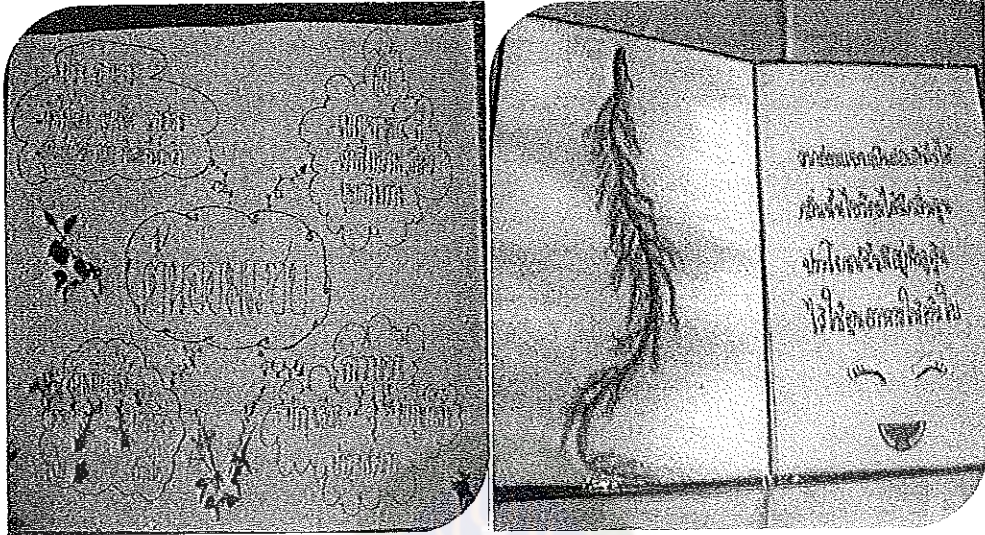
ของดอกต้นอ่อมแซบ ซึ่งมี 5 สี นักเรียนชุมนุมอนุรักษ์พันธุกรรมพืชเล่าให้ฟังว่า สาเหตุที่เรียกต้นอ่อมแซบว่า เบญจรงค์ 5 สี เพราะดอกมี 5 สี ประกอบด้วย สีขาว สีขาวปนเหลือง สีขาวปนม่วง สีม่วง สีม่วงปนขาว ต้นอ่อมแซบสามารถทำเป็นอาหารได้หลากหลาย เช่น แกงอ่อม ลวกผักจิ้มน้ำพริก รุ้นอ่อมแซบ หรือผสมกับสมุนไพรชนิดอื่น ๆ จัดเป็นเย็น ใช้เป็นยาบำรุงกำลัง บำรุงสายตา

กิจกรรมที่ 2 บันทึกสัปดาห์ความรู้จากเรื่องเล่าและข้อค้นพบรอบตัว

จากการศึกษาและสนทนาเกี่ยวกับต้นอ่อมแซบจากนักเรียนชุมนุมพฤกษศาสตร์ สังเกตพบว่า เด็ก ๆ ตั้งใจศึกษา ชักถาม จดบันทึก และรู้จักวิเคราะห์ถึงความแตกต่างของลักษณะของต้นอ่อมแซบ ซึ่งเป็นต้นไม้ที่พบเห็นทั่วไปในทุกพื้นที่ เกิดขึ้นทั่วไป ในภาคอีสานมีชื่อเรียกหลายชื่อ เช่น ลืมหัว นุชบาริมทาง ดำลิ่งหวาน เบญจรงค์ 5 สี คุณค่าทางยา ใช้รักษา บำรุงเลือด, บำรุงกำลัง, บำรุงสายตา คุณค่าทางโภชนาการ ผักไฟแดง แกงจืด แกงอ่อม ซุปเป็งทอด ลวก-กินสดจิ้มน้ำพริก ส่วนที่กินได้คือ ดอก ใบ ยอดอ่อน ก้าน ใบ และร่วมกันศึกษาวิธีเก็บพันธุ์ไม้ในห้องพฤกษศาสตร์

กิจกรรมที่ 3 ร่วมสังเคราะห์แก่นความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันสร้างนาฏยประดิษฐ์

เด็ก ๆ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และร่วมกันเขียนเป็นแผนภาพความคิดด้วยความตั้งใจโดยร่วมกันสังเคราะห์ความรู้จากการสนทนา สัมภาษณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับนักเรียน ชุมชนอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เด็ก ๆ บอกว่า ดีใจที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้สนุกมาก เทียวไป อนุรักษ์ไป จากนั้นร่วมกันเขียนกลอนจากสรรพคุณของต้นอ่อมแซบ เพื่อนำไปประสานกับทำนองดนตรี แต่ละกลุ่มก็แต่งกลอนแตกต่างกัน และเลือกทำนองเพลงที่แตกต่างกันออกไป แล้วแต่มติของกลุ่ม และร่วมกันเสนอทำนองเพลงที่เป็นภาคอีสานแท้ ๆ เช่น เพลงลูกทุ่งที่สื่อถึงวิถีชีวิตของคนอีสาน หรือทำนองหมอลำของภาคอีสาน ลงมติร่วมกันว่า เลือกเพลงที่มีทำนองหมอลำของภาคอีสาน เพื่อร่วมสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม และควรออกแบบเครื่องแต่งกายให้สื่อถึงความเป็นชาวอีสานด้วย

กิจกรรมที่ 4 สร้างเติมเต็มบทเรียนและ จัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

เด็ก ๆ เกิดความสนใจ และสงสัยในสรรพคุณของต้นอ่อมแซบ ที่คุณครูและนักเรียน อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช ๆ เล่าให้ฟังว่า ต้นอ่อมแซบ ใช้แก้พิษงู, บำรุงเลือด, บำรุงกำลัง, บำรุง สายตา, แก้พิษฝีภายใน, แก้ไข้เหนือ, ขับลมให้ชานออกมาทั่วตัว คั้นน้ำกินรักษาเบาหวาน และความดันโลหิตสูง นำไปปรุงอาหาร เช่น ผัดไฟแดง แกงจืด แกงอ่อม ซุปแป๊ะทอด สวก-กิน สดจิ้มน้ำพริก ส่วนที่กินได้ คือ ดอก ใบ ยอดอ่อน ก้าน ใบ มีรสจืดและเย็น ประกอบด้วยสาร ด้านอนุมูลอิสระสูงนั้น ตรงกับข้อมูลของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและใน Internet จึง ร่วมกันสืบค้นและศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับต้นอ่อมแซบ ทำให้ผู้วิจัยได้พบว่า นักเรียนรู้จักการ สังเกต การศึกษาค้นคว้า การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และบันทึกข้อมูล โดยการนำเทคโนโลยี มาใช้ให้เป็นประ โยชน์ในการสืบค้นข้อมูล ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งแสดงถึงคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ในพฤติกรรมตัวบ่งชี้ที่ 2 ด้านการใช้ เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

กิจกรรมที่ 5 ถอดบทเรียน และนำเสนอผลงาน

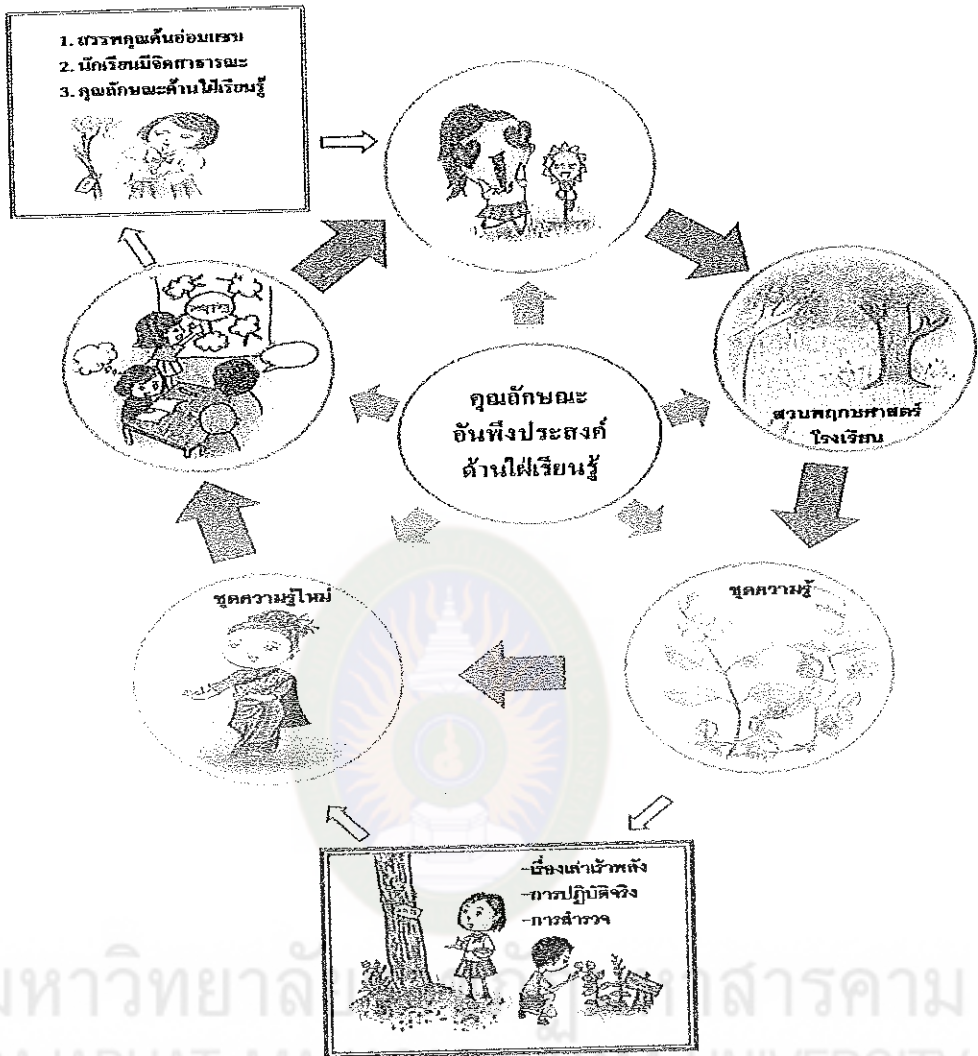
นักเรียนร่วมกันสังเคราะห์องค์ความรู้ โดยร่วมกันวาดภาพเล่าเรื่องเกี่ยวกับสรรพคุณ ลักษณะของดิน และดอกต้นอ่อมแซบ ด้วยความตั้งใจและสนุกสนาน และนำเสนอผลงาน ด้วยความภาคภูมิใจ สังเกตว่า นักเรียนทุกคนตั้งใจฟังอย่างตื่นตัว และเปลือกลำเพลิน ชื่นชมกัน ผลงานของเพื่อน ๆ ด้วยความสนใจ จากนั้นร่วมกันแต่งกลอนเกี่ยวกับดินอ่อมแซบ หลากหลายสำนวน ร่วมกันลงมติเลือกสำนวนมา 1 สำนวน และนำไปเทียบเคียงกับทำนอง เพลง อีสานลำเพลิน โดยได้เพิ่มเนื้อหาในส่วนหัวของบทเพลงเพื่อให้เข้ากับทำนองเพลง โดยได้รับความอนุเคราะห์จากคุณครูสมนึก สิริเคน เป็นผู้ขับกลอนสำนวน และเติมเต็มให้สมบูรณ์ ถูกต้องตามอักขระภาษากลอน และร่วมกันตั้งชื่อว่า อ่อมแซบลำเพลิน (ดังภาคผนวก ง หน้า 287)

จากนั้นเด็ก ๆ เสนอความคิดว่าตำนานเกี่ยวกับความเป็นมาของสมุนไพรมันที่ได้ไปศึกษา ที่วัดอัมพวันราม บ้านหนองโก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นสิ่งที่สำคัญ บางคนไม่ทราบว่าตำราสมุนไพรมานจากไหน อยากจะถ่ายทอดความรู้ที่ไปศึกษามาให้ทุกคนได้ทราบ จึงเสนอให้มีเพลงที่บรรยายเกี่ยวกับความเป็นมาของตำราชื่อและสรรพคุณสมุนไพรรีกหนึ่งเพลง และร่วมกันนำเสนอบทกลอน และตั้งชื่อเพลงว่า ตำนานสมุนไพรมัน (ดังภาคผนวก ง หน้า 289)

จากการประชุมลงมติของเด็ก ๆ ทำให้ผู้วิจัยสังเกตได้ว่านักเรียนส่วนใหญ่เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านการใฝ่เรียนรู้มากขึ้น คือรู้จักสังเกต บันทึกความรู้ จัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ รู้จักใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง นำเสนอความคิดและนำเสนอผลงาน ได้หลากหลายรูปแบบมากขึ้น หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำคณานุกรมนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์เรียนรู้ สรุปและนำเสนอผลงานที่เกิดจากการเรียนรู้อีกครั้งในพฤหัสบดีที่ 3 กุมภาพันธ์ 2554 ที่อาคารดนตรีนาฏศิลป์

จากการเรียนรู้ในฐานะการเรียนรู้ที่ 3 อ้อมแซบกับวิถีชีวิตพอเพียง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สังเคราะห์แก่นความรู้ ถอดบทเรียนและถอดรหัสความรู้ เป็นแผนภาพความคิดดังภาพที่ 22 ดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพที่ 22 แผนภาพแสดงผลการดำเนินงานในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ฐานที่ 3 ออ่อมแซบกับวิถีชีวิตพอเพียง

จากภาพ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ พบว่า แหล่งเรียนรู้ได้จากการประชุมกลุ่มคือสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ภูมิปัญญาคือคณะครูและนักเรียนชุมนุมอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ต้นไม้ที่ศึกษาคือต้นออ่อมแซบ จากเรื่องเล่าเร้าพลัง การสังเกต การสำรวจ การปฏิบัติจริง เกิดชุดความรู้ใหม่นาฏยประดิษฐ์จากสรรพคุณของต้นออ่อมแซบ จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปทเรียนและถอดรหัสความรู้ พบว่า นักเรียนได้ความรู้เกี่ยวกับ

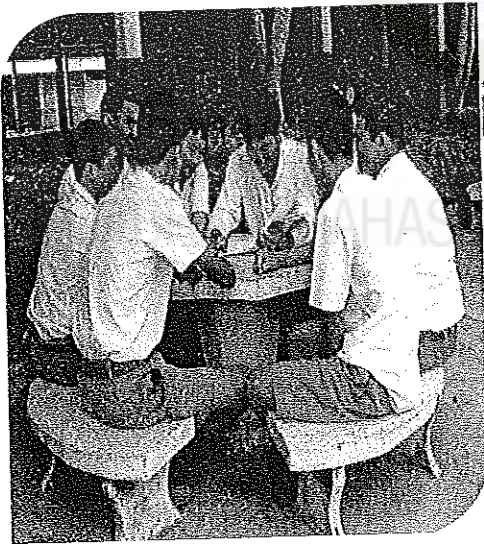
สรรพคุณต้นอ่อมแซบ มีจิตสาธารณะ เกิดคุณลักษณะด้านใฝ่เรียนรู้ และซื่อสัตย์ที่มีคุณค่า
จากการเรียนรู้ ความร่วมมือ และจิตสำนึกในการรักษาดิน ไม้ และสิ่งแวดล้อม

ฐานที่ 4 ร้อยรัดสมุนไพรรักบ้านของคนตรี

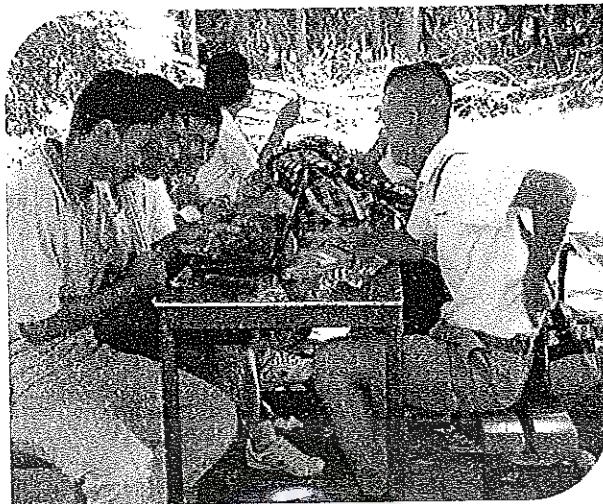
เด็ก ๆ เรียนรู้ดนตรีกับภูมิปัญญา ครั้งที่ 1 ในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2554 ครั้งที่ 2
วันอาทิตย์ที่ 13 กุมภาพันธ์ 2554 และครั้งที่ 3 วันเสาร์ที่ 19 กุมภาพันธ์ 2554 เครื่องมือที่
ใช้ คือแบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอตั้งรายละเอียด ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 เรียนรู้จากเรื่องเล่า ไร่พลัง และสังเกตสิ่งรอบตัว

เด็ก ๆ แบ่งกลุ่มนั่งล้อมวงเรียนรู้กับครูภูมิปัญญาที่บริเวณหอประชุม โรงเรียน
โกสุมพิทยาสรรค์ และเนื่องจากการเรียนรู้เรื่องตัวโน้ตต้องใช้สมาธิ ดังนั้นครูภูมิปัญญาจึง
แบ่งเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อจะได้เข้าใจมากขึ้น จากการสังเกต พบว่า เด็ก ๆ มีความตั้งใจใน
การเรียนรู้ จดบันทึก ซักถามในสิ่งที่ตนเองต้องการทราบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องดนตรีสากล ดนตรี
พื้นเมือง ตัวโน้ต ทำนองเพลง และร่วมกันเลือกเครื่องดนตรีที่จะใช้ในการบรรเลงอย่าง
สนุกสนาน โดยร่วมกันเลือกดนตรีตามความสามารถ และความถนัดของตนเอง

กิจกรรมที่ 2 บันทึกสัปดาห์ความรู้จากเรื่องเล่า เร้าพลัง และข้อค้นพบรอบตัว

จากการฟังเรื่องราวและบันทึกข้อมูลในด้านดนตรีสากลและดนตรีพื้นบ้านของนักเรียน พบว่านักเรียนเข้าร่วมเรียนรู้ในฐานะคนตรีอย่างมีความสุข และตั้งใจอยากจะเรียนรู้อย่างแท้จริง สังเกตได้จาก นักเรียนจดบันทึกอย่างตั้งใจ มีสมาธิและตั้งใจในการเรียน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในกลุ่มอย่างเข้มแข็งแจ่มใส สนุกสนาน เข้าเหย่กันไปมา โดยเรียนรู้และแลกเปลี่ยนกันเรื่องตัวโน้ต ทำนองเพลง และใช้คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือโหลดทำนองเพลงให้กันฟังอย่างสนุกสนาน และใช้โน้ตบุ้คบันทึกข้อมูล พร้อมกับซักถามและฟังกับภูมิปัญญาอย่างตั้งใจ

กิจกรรมที่ 3 ร่วมสังเคราะห์แก่นความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันสร้างนาฏยประดิษฐ์

จากการศึกษาดนตรีทำนองดนตรี ครูภูมิปัญญามอบหมายให้นักเรียนร่วมกัน ร่วมกันเลือกทำนองเพลงที่จะใช้ในการบรรเลง โดยตั้งโจทย์ว่าให้เลือกเพลงที่มีทำนองที่สื่อถึงวิถีชีวิตของภาคอีสาน และตรงกับองค์ความรู้ที่นักเรียนได้ไปศึกษาเรียนรู้เรื่องพืชสมุนไพร

จากฐานการเรียนรู้ที่ 2 ตำบลสนุนไพรวัดอัมพวนาราม บ้านหนองโก ฐานที่ 3 อ้อมแซบกับวิถีชีวิต จากการสังเกต พบว่า นักเรียนร่วมใจกันเสนอทำนองเพลงด้วยความสนุกสนานโดยการนำเอาเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ โหลดเพลงลูกทุ่งเพื่อเลือกทำนองเพลงด้วยความตั้งใจ ในบางครั้งได้ยินเสียงหัวเราะแทรกอย่างสนุกสนาน สังเกตจากรอยยิ้มอย่างมีความสุขของนักเรียน จากนั้นสรุปและลงมติร่วมกันกันว่า เลือกเอาทำนองเพลงอีสานลำเพลิน (ค่าย อรทัย) ในการศึกษาต้นอ้อมแซบ ร่วมกันตั้งชื่อว่าเพลงอ้อมแซบลำเพลิน และเลือกเพลงทำนองเพลง เนียง เนอว อีนา (นีงอยู่ที่ไหน) ของ ไม้ พงศธร ในการศึกษาตำนานสนุนไพรจากนั้นร่วมกันตั้งชื่อว่า เพลงตำนานสนุนไพร ผู้วิจัยได้ค้นหานักเรียนว่าเพราะเหตุใด จึงเลือกทำนองเพลงอีสานลำเพลิน และเพลงเนียง เนอว อีนา ดังข้อความที่ถอดจากบทสนทนาว่านักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์... เพราะทำนองเพลงเนียง เนอ อีนา เป็นทำนองเพลงที่สื่อถึงทำนองเพลงของชาวอีสานใต้ ที่ได้รับอิทธิพลจากประเทศเขมร สืบเนื่องจากการที่ได้ฟังท่านพระครูพิทักษ์อัมพวัน เล่าถึงที่ไปที่มาของสรรพคุณสนุนไพรที่ท่านได้ศึกษาแล้วนำมาถ่ายทอดในปัจจุบันว่า ตำราสนุนไพรที่ท่านได้มาครั้งแรกเป็นภาษาบาลี ต่อมาท่านจึงได้ร่วมมือกับสถาบันราชภัฏมหาสารคาม แปลเป็นภาษาไทย และนำมาเผยแพร่จนถึงทุกวันนี้

(ณัฐพงศ์ กองเพชร. 2554 : บทสนทนา)

ผู้วิจัยได้ซักถามนักเรียนว่าทำไมจึงเลือกทำนองเพลงอีสานลำเพลินและทำนองเพลงเนียง เนอว อีนาในการนำเสนอต้นอ้อมแซบและตำนานสนุนไพร ดังข้อความที่ถอดจากบทสนทนาว่า นักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์... เพลงเนียง เนอว อีนา มีทำนองเพลงที่สนุกสนาน มีทั้งทำนองช้าและทำนองเร็วในเพลงเดียวกันเหมาะสำหรับนำเสนอเพลงตำนานสนุนไพรครับ...

(ธนากร แสงทอง. 2554 : บทสนทนา)

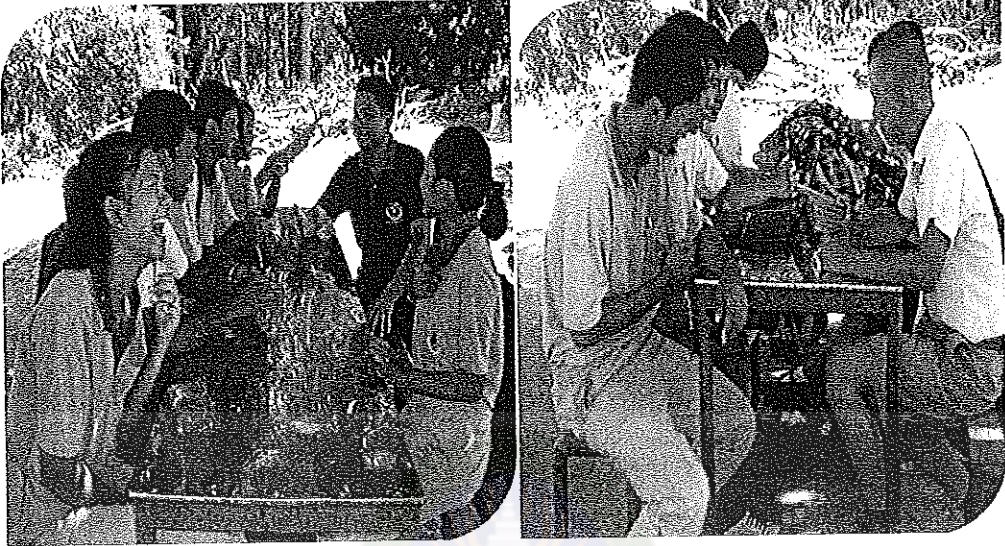
นักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์... ทำนองเพลงอีสานลำเพลิน สื่อถึงบรรยากาศ ชรรษชาติที่เป็นภาคอีสานได้อย่างแท้จริง...

(เบญจวรรณ ศรีโยธะ. 2544 : บทสนทนา)

นักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์... การนำเอาไหว้ขอมาเป่าร่วมบรรเลงกับดนตรีสากลนั้น เสียงของไหว้จะมีท่วงทำนองที่สื่อถึงบรรยากาศวิถีชีวิตของชาวอีสาน ผมคิดว่าทำนองเพลงที่ร่วมกันเลือกในครั้งนี้มีความกลมกลืนและสอดคล้องกับบทกลอนและสื่อความหมายได้ดี...

(ณัฐพงศ์ กองเพชร. 2544 : บทสนทนา)

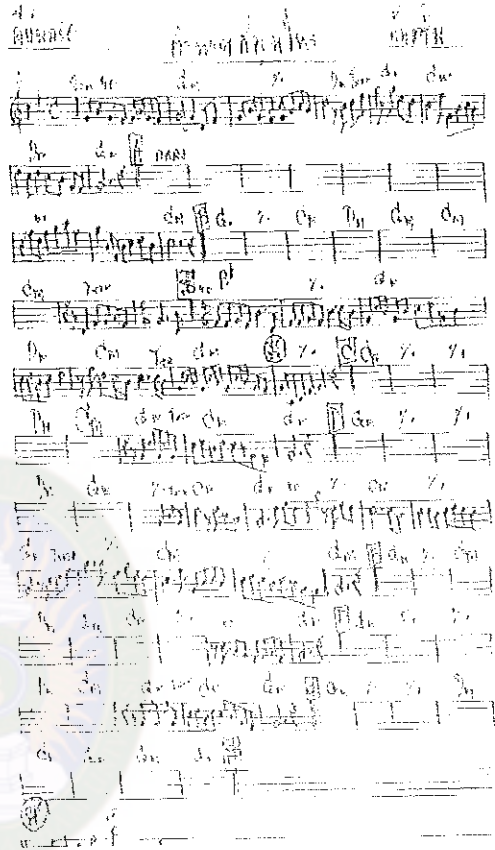
กิจกรรมที่ 4 สรุปลิขิตแบบทเรียนและจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

หลังจากได้ชื่อเพลงแล้ว เด็ก ๆ ร่วมกันแกะเมโลดี้เพลง (โน้ต) จากต้นฉบับจากคอมพิวเตอร์ในเพลง เนียง เนอว อีนา (น้องอยู่ที่ไหน) ของ ไข่ พงศธร และ เพลงอีसानลำเพลิน (ต่าย อรทัย) ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และร่วมเขียนโน้ตเพลงเพื่อนำไปฝึกซ้อมดนตรีร่วมกับนักร้อง โดยทดลองนำเครื่องดนตรีพื้นบ้านมาร่วมบรรเลงกับดนตรีสากล เช่น ไปงกลาง แคน โหวด ร่วมกันลงมติเลือกโหวด เป็นเครื่องดนตรีที่นำมาผสมผสานกับดนตรีสากล และร่วมกันลงมติเลือกนักร้องคือ นางสาวจามจรี โสมโสภ เป็นผู้ถ่ายทอดอารมณ์เพลง อ่อมแซบลำเพลิน นายเอกนรินทร์ โพธิ์ชัย ถ่ายทอดบทเพลงตำนานสมุนไพรม โดยได้รับความอนุเคราะห์จากคุณครูสุชาติ ศรีบุรี ช่วยจัดเกลาบทกลอนที่นักเรียนช่วยกันประพันธ์ ในเพลงตำนานสมุนไพรมเพื่อให้สอดคล้องกับทำนองเพลง ทำนองดนตรี และได้รับความกรุณาจากคุณครูสมนึก ศรีเคน ในการประพันธ์เพลงอ่อมแซบลำเพลิน

จากนั้นนักเรียนฝึกซ้อมในเวลาหลังเลิกเรียนทุกวัน หลังจากนั้นนักเรียนกับครูภูมิปัญญาด้านดนตรีร่วมกันเขียนโน้ตเพลงตำนานสมุนไพรม และอ่อมแซบลำเพลิน (ดังภาคผนวก จ หน้า 319)

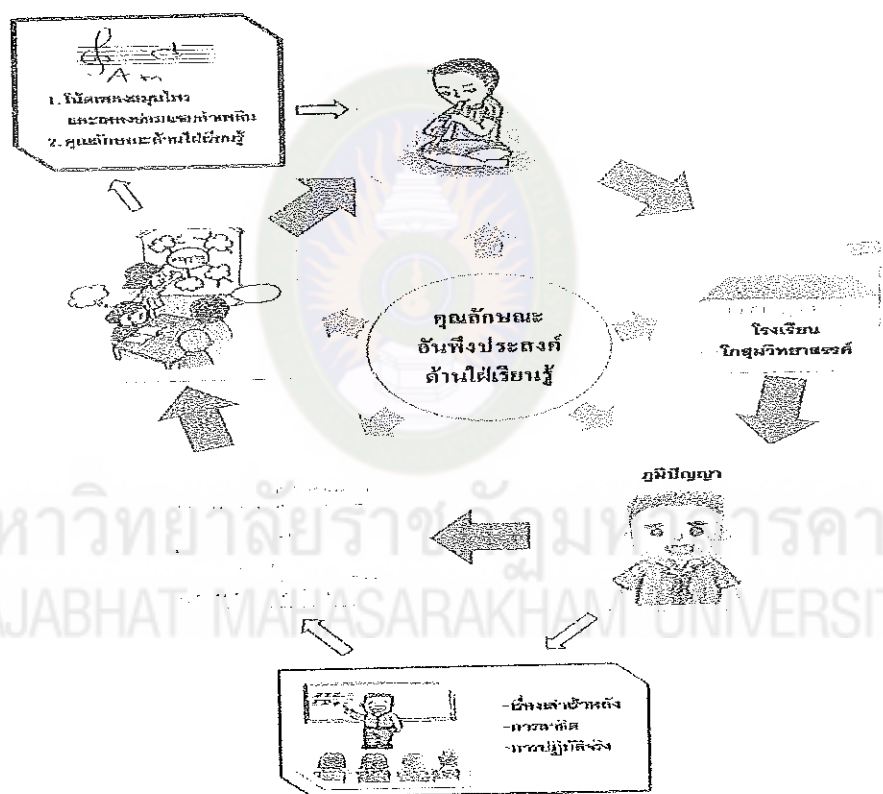
กิจกรรมที่ 5 ถอดบทเรียน และนำเสนอผลงาน

เด็ก ๆ นัดหมายกันหลังเลิกเรียนฝึกซ้อมดนตรี และในวันเสาร์ที่ 19 มีนาคม 2554 ณ หอประชุมอนุสาวรีย์ เพื่อให้เสียงของดนตรีทุกชิ้นมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกัน ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมฟัง และเติมเต็มในส่วนที่ขาด เพิ่มเติมโน้ตดนตรีในส่วนที่ไม่สัมพันธ์

กัน จากกระบวนการเรียนรู้ดนตรี เกิดข้อค้นพบว่าดนตรีทำให้นักเรียนมีสมาธิ เกิดปัญญา จัดระเบียบความคิดได้อย่างเป็นระบบ โดยผู้วิจัยสังเกตจากการที่นักเรียนตั้งใจฟังครูภูมิปัญญาอย่างลึกซึ้ง เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ ตั้งใจและเอาใจใส่ ขยันหมั่นเพียรในการฝึกซ้อม ร่วมกันใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นทำนองเพลง บันทึกและเขียนตัวโน้ตได้อย่างถูกต้อง และมีความสุขในการเล่นดนตรี

จากการดำเนินกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ในฐานที่ 4 ร้อยรัดสมุนไพรรักทำนองดนตรี ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์แก่นความรู้ ถอดบทเรียนและถอดรหัสความรู้เป็นแผนภาพความคิด ดังภาพความคิดที่ 23 ดังนี้

ภาพที่ 23 ภาพแสดงผลการดำเนินงานในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนา

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ฐานที่ 4 ร้อยรัดสมุนไพรรักทำนองดนตรี

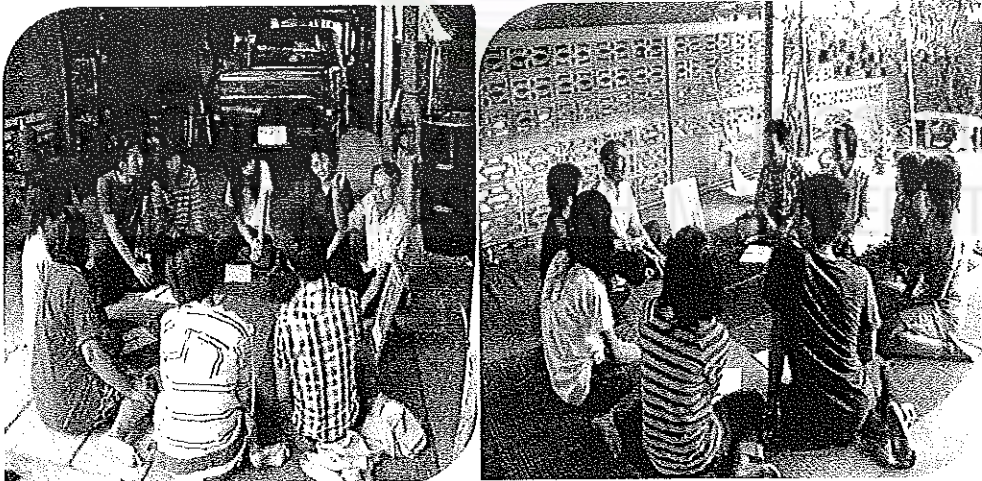
จากภาพ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ ในฐานการเรียนรู้ฐานที่ 4 ร้อยรัดสมุนไพรรักทำนองดนตรี สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ได้จากการประชุมกลุ่ม ภูมิปัญญาท้องถิ่น นายก้องสุริยา สารพิมพ์ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถทางด้านดนตรีสากลและ

พื้นบ้าน จากการเรียนรู้ จะได้ชุดความรู้ใหม่คือ โน้ตเพลงตำนานสมุนไพโร และเพลงอ่อม
 แชนดำเพลิน และจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์และถอดรหัสความรู้ ถอดบทเรียน เกิดข้อ
 ค้นพบจากการเรียนรู้คือนักเรียนมีความตั้งใจเรียน ตั้งใจฝึกซ้อมดนตรี มีความขยัน เพียร
 พยายามในการเรียนรู้และปฏิบัติดนตรีอย่างมีความสุข รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
 ด้วยความเต็มใจ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ รู้จักการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้และ
 นำเสนอผลงานด้วยความมั่นใจ

ฐานที่ 5 ลีลานาฏยประดิษฐ์ตำนานสมุนไพโรกับอ่อมแชนดำเพลิน

ผู้วิจัยและนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ ร่วมกันเรียนรู้ในฐานที่ 5 จำนวน 3 ครั้ง
 ประกอบด้วย 1) ครั้งที่ 1 วันอาทิตย์ที่ 20 กุมภาพันธ์ 2554 2) ครั้งที่ 2 วันพฤหัสบดีที่ 24
 กุมภาพันธ์ 2554 3) ครั้งที่ 3 วันอาทิตย์ที่ 27 กุมภาพันธ์ 2554 เพื่อนำนักเรียนไปศึกษาเรียนรู้
 มรดกทางวัฒนธรรมในด้านนาฏศิลป์ไทยนาฏศิลป์พื้นบ้าน และร่วมศึกษา ร่วมเรียนรู้ ร่วมปฏิบัติ
 กับครูภูมิปัญญาด้านนาฏศิลป์ และครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 ดังนี้

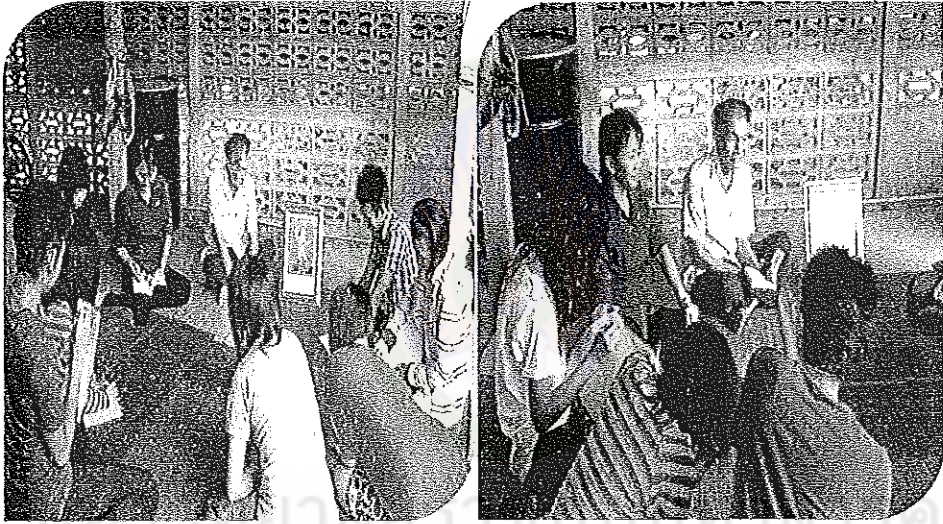
กิจกรรมที่ 1 เรียนรู้จากเรื่องเล่าเร้าพลัง และสังเกตสิ่งรอบตัว

นักเรียนร่วมนัดหมายภูมิปัญญาท้องถิ่นและร่วมกันเรียนรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์พื้นบ้าน
 นาฏศิลป์ไทย ในวันอาทิตย์ที่ 17 กุมภาพันธ์ 2554 จากการฟังเรื่องเล่าเร้าพลัง จากคุณดาววิรัช
 ซึ่งท่านได้เล่าให้นักเรียนฟังด้วยความภาคภูมิใจเมื่อประมาณ 10 ปีที่แล้ว ท่านฝึกเพื่อนรำให้
 ชาวบ้าน เพื่อนำไปประกวดในงานกาชาดจังหวัดปรากฏว่าชาวอำเภอโกสุมพิสัย ได้รับรางวัล
 ชนะเลิศ 3 ปีซ้อน และในงานประเพณีแข่งเรือชาวอำเภอโกสุมพิสัย ท่านก็ฝึกให้ชาวบ้านคุ้มได้

ก็ได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดเป็นประจำ สังเกตว่า เด็ก ๆ สนใจและตั้งใจฟังมาก
 ชักถามภูมิปัญญาว่าท่านเรียนนาฏศิลป์จากที่ไหน คุณตาวิรัช เล่าให้ฟังเด็ก ๆ ฟังว่า ด้วยความ
 ที่ท่านชอบฟ้อนรำ ประมาณอายุ 15 – 16 ปี (มัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ท่านไปสมัครเรียนนาฏศิลป์
 ที่ทีวีช่อง 4 บางขุนพรหม (ปัจจุบันคือช่อง 7) คุณครูที่มาสอนส่วนใหญ่เป็นคุณครูที่มาจาก
 วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร พอจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้ปกครองอยากให้เรียนในสายที่
 จะประกอบอาชีพครู จึงสมัครเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพครูชั้นสูงวิชาเอก ภาษาไทย
 วิชาโท นาฏศิลป์ ด้วยความที่ท่านชอบนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์พื้นบ้านมากนั่นเอง

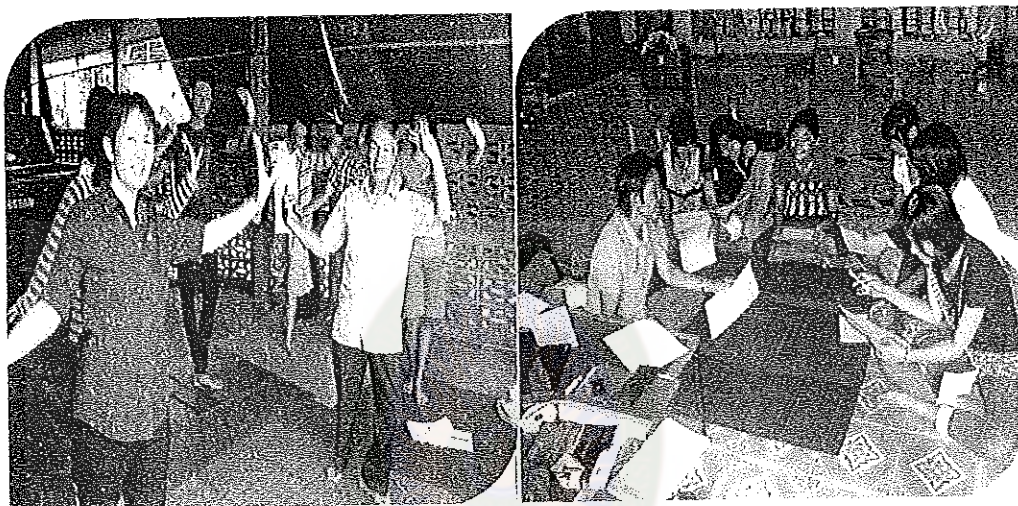
กิจกรรมที่ 2 บันทึกสกัดขุมความรู้จากเรื่องเล่าเร้าพลัง และข้อค้นพบรอบตัว

นักเรียนมีความสนใจ บันทึก และวิเคราะห์เรื่องราวที่เล่าเกี่ยวกับนาฏศิลป์พื้นบ้าน
 จากภูมิปัญญา อย่างตั้งใจ สังเกตได้จาก การตั้งใจฟัง จดบันทึก ชักถามในข้อที่ตนสงสัย มีการ
 แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ๆ และภูมิปัญญา เด็ก ๆ ได้ถามคุณตาวิรัชว่า ทำรำของภาคอีสานมีท่า
 รำที่เป็นต้นแบบเหมือนรำไทยหรือไม่ และมีลักษณะพิเศษอย่างไร คุณตาวิรัชเล่าให้เด็ก ๆ ฟังว่า
 ลีลาท่ารำของภาคอีสาน มีอิสระสูงมาก คือไม่มีข้อกำหนดอย่างชัดเจนเหมือนการฟ้อนรำของภาค
 กลาง สมัยก่อนจะเลียนแบบธรรมชาติและสัตว์ ต่อมา คุณฉวีวรรณ ดำเนิน (พันธุ์) ได้นำชื่อแม่ท่า
 อีสานแต่เดิมมาเรียบเรียงเป็นกลอนรำ เรียกว่า “แม่ท่าภาคอีสาน” ซึ่งปัจจุบันนี้มีท่ารำทั้งหมด 48
 ท่า แต่แท้ที่จริงแล้วท่ารำส่วนใหญ่ นั้นจะเลียนแบบธรรมชาติของท้องถิ่น และมีลักษณะพิเศษคือ
 1) การจับมือ หัวแม่มือจะไม่จรดกับนิ้วชี้ จะห่างกันพอประมาณ แต่ปัจจุบันนี้นิยมจับแบบภาคกลาง
 2) การตั้งวง มือจะแบ 4 นิ้วติดกันตั้งนิ้ว หัวแม่มือจะแยกจากฝ่ามือขณะออกท่ารำรำมักจะขยับมือ
 ไปมาด้วย 3) การย่อเท้า สลับกันตามจังหวะที่ 1 จังหวะที่ 2 จังหวะที่ 3 ส่วนจังหวะที่ 4 จะใช้ปลาย

นิ้วแตะพื้น แล้วจึงกลับมาเริ่มต้นอย่างจังหวะต่อไป วิธีท่าจะขึ้นเขย่งเท้า เปิดส้นเท้าเล็กน้อย ย่อเข่า ยกเท้าให้สูง ดึงส้นไปข้างหลังมากๆ จึงย่อเท้าสลับกันตามจังหวะจากนั้นเด็ก ๆ ร่วมกันปฏิบัติทำรำพื้นฐานของภาคอีสานด้วยอารมณ์ที่ขี้มึนเข้มนแจ่มใส และสนุกสนานซึ่งบ่งบอกถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์อีกด้านหนึ่งของพฤติกรรมในการใฝ่เรียนใฝ่รู้ของนักเรียน

กิจกรรมที่ 3 ร่วมสังเคราะห์แก่นความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันสร้างนาฏยประดิษฐ์

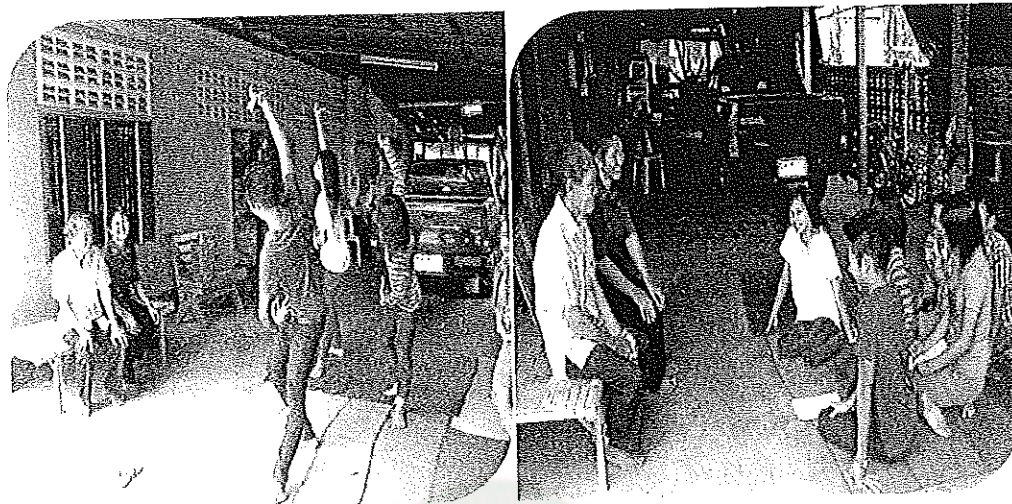

จากการสังเกตพฤติกรรมในการเรียนรู้ในฐานนาฏศิลป์นี้ พบว่า นักเรียนร่วมกันคิด ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันนำเสนออย่างตั้งใจ ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน ๆ ในการออกแบบท่ารำ มีการลงมติเพื่อเลือกท่ารำ แสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยในตัวนักเรียน เด็ก ๆ นำบทกลอนเกี่ยวกับสมุนไพรร่วมกันประพันธ์มาสอดคล้องประสานกับท่วงทำนองเพลงที่ร่วมกันเลือกไว้ คิดประดิษฐ์ท่ารำใส่กับทำนองเพลง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอท่าทางต่างๆ ด้วยกันอย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน แบ่งกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ความหมายของคำกลอนหรือบทประพันธ์เพื่อประดิษฐ์ท่ารำทั้ง 2 เพลงอย่างตั้งใจ เป็นพฤติกรรมที่บ่งชี้ได้ว่านักเรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ มีความมุ่งมั่นในการทำงานและร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบ ดังบทสนทนาดังนี้

นักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ ...หนูชอบไปเรียนรู้ในลักษณะนี้จริงๆ ค่ะ ได้เรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้เรียนรู้จากธรรมชาติ รู้สึกเป็นอิสระ ไม่จำเจแต่อยู่ในห้องเรียน ทำให้ตั้งใจเรียน และพวกหนูยังได้ร่วมกันคิดและประดิษฐ์ท่ารำจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของเราเอง รู้สึกภูมิใจจริงๆ ค่ะ...

(ชชุรัตน์ มูลพิมพ์, 2554 : บทสนทนา)

กิจกรรมที่ 4 สรุปลงเติมเต็มบทเรียนและจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

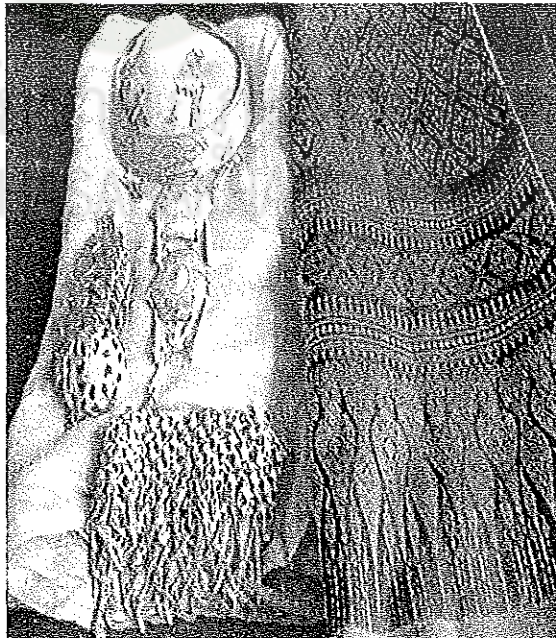
เรียนรู้และฝึกปฏิบัติ นำเสนอ ภูมิปัญญาเดิมเติมทำรำ

เด็ก ๆ เปิดทำนองเพลงตำนานสมุนไพรและอ่อมแซบลำเพลิน ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นฟัง เด็ก ๆ ร่วมกันปรับปรุง คิดประดิษฐ์ทำรำเพื่อให้สอดคล้องและสื่อความหมายตามเนื้อร้อง คุณตาวิรัชเติมเต็มให้กับนักเรียน จากนั้นร่วมกันออกแบบเครื่องแต่งกายในการแสดง โดยเพลงตำนานสมุนไพร ลงมติกันว่า ควรออกแบบเครื่องแต่งกายที่สื่อถึงสมัยโบราณ (ขอม) ซึ่งเป็นที่มาของสรรพคุณสมุนไพรวัดอัมพวนารามที่พระครูพิทักษ์อัมพวันนำมา (หลวงปู่สั้น) โดยเลือกวัสดุสาย สีของผ้าให้เป็นโทนสีน้ำตาลแดง ใส่เกะอก ใช้ผ้าเปลือกไหมทับอีกรอบ ใส่เครื่องประดับเงิน ส่วนเพลงอีสานลำเพลิน ลงมติว่า ควรเลือกใส่ผ้าถุงยาวแค่ง่า ใส่เกะอกและผ้าสไบทับอีกรอบ ใส่เครื่องประดับเงิน สร้อยทัดดอกไม้ และควรมีอุปกรณ์ประกอบการแสดงด้วย ดังภาพประกอบที่ 1 และภาพประกอบที่ 2 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 เครื่องแต่งกายเพลงอ่อมแซบคำเพลิน

จากภาพเครื่องแต่งกายเพลงอ่อมแซบคำเพลิน ประกอบด้วย ผ้าถุงลายขิดมีเชิง เสื้อเกาะอกสีครีม ผ้าแพรวาลายขิดสีเหลือง เครื่องประดับ เป็นชุดเครื่องเงิน ประกอบด้วย สร้อยคอ ตุ้มหู กำไล เข็มขัด เข็มขัดระย้า อุปกรณ์ประกอบการแสดงคือ ซอคอกอ่อมแซบ

ภาพประกอบที่ 2 เครื่องแต่งกายเพลงตำนานสมุนไพโร

จากภาพเครื่องแต่งกายเพลงตำนานสมุนไพร ประกอบด้วยผ้าถุงลายไทยสีน้ำตาลอมแดง เสื้อเกาะอกสีครีม ผ้าเปลือกไหมสีชมพูหรือสีโอรส เครื่องประดับเป็นชุดเงิน ประกอบด้วย สร้อยคอ คຸ້ມหู เข็มขัด

กิจกรรมที่ 5 ถอดบทเรียน และนำเสนอผลงาน

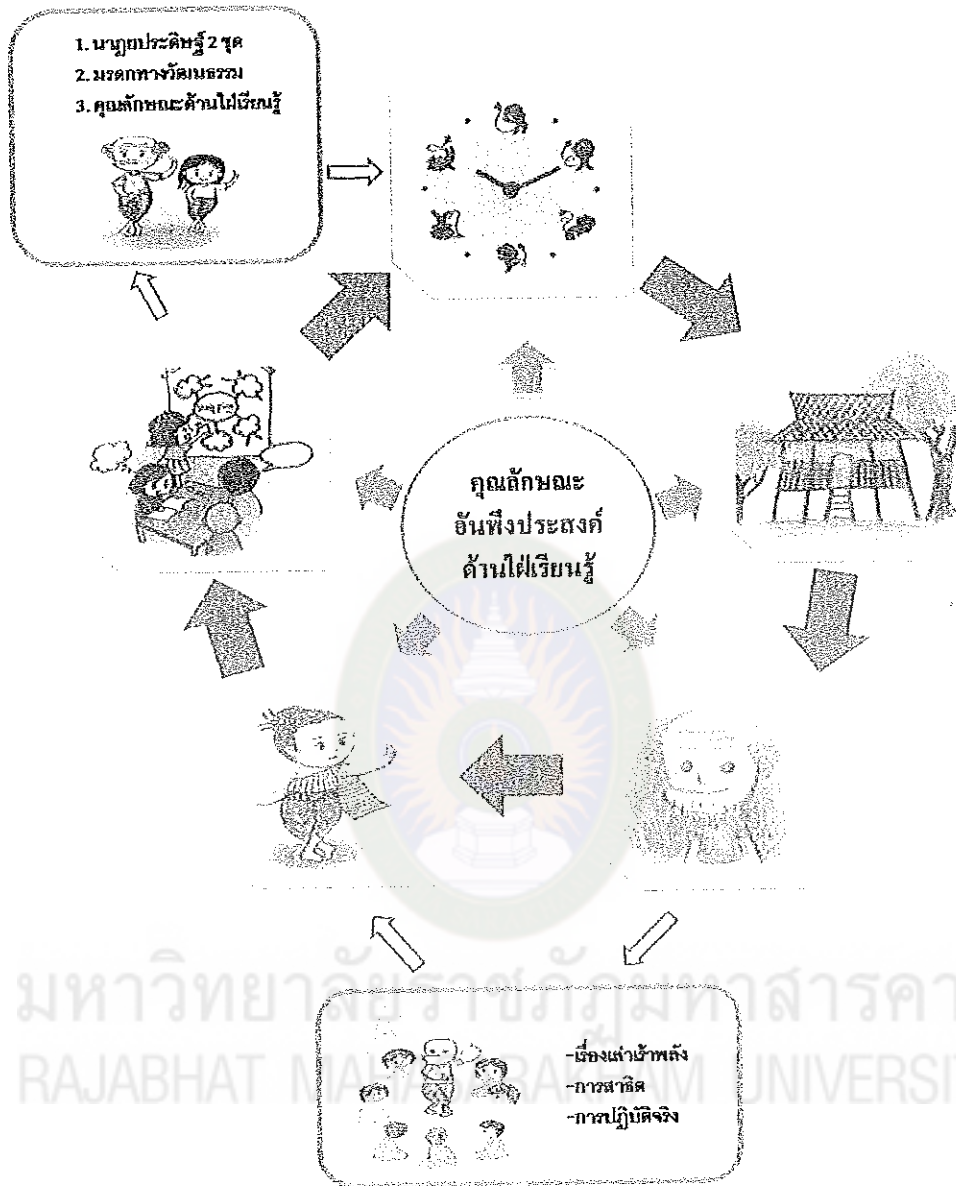
นักเรียนร่วมกันฝึกซ้อมท่ารำ เพื่อปรับปรุงและแก้ไข

ร่วมกันฝึกซ้อมท่ารำเพื่อปรับปรุงและแก้ไข นำเสนอให้ผู้วิจัยได้ชม และร่วมกันปรับปรุงอีกครั้งเพื่อให้ท่ารำสอดคล้องกับเนื้อเพลง การเคลื่อนไหวและแปรแถวสอดคล้องกับทำนอง และจังหวะเพลงแต่ละเพลง จากการร่วมกันสังเคราะห์บทเพลง ทำนองเพลง ได้ข้อสรุปร่วมกันว่า เพลงตำนานสมุนไพรมีท่ารำทั้งหมด 30 ท่า แปรแถว 4 ครั้ง เพลงอ่อมแซบลำเพลิน มีทั้งหมด 19 ท่าแปรแถว 5 ครั้ง จากนั้นร่วมกันฝึกซ้อมท่ารำเพื่อปรับปรุงและแก้ไข นำเสนอให้

ผู้วิจัย ได้ชมและร่วมกันปรับปรุงอีกครั้งเพื่อให้ทำราสอคคล้องกับเนื้อเพลง การเคลื่อนไหวและแปรแถวสอดคล้องกับทำนอง และจังหวะเพลงแต่ละเพลง

จากกิจกรรมดังกล่าว ผู้วิจัยสังเกตว่า เด็ก ๆ ตั้งใจเรียนรู้มากขึ้น ร่วมกันคิด ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันนำเสนอ รู้จักยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน ๆ ในการนำเสนอทำรำ และมีใบหน้าที่แสดงถึงความสุข ยิ้มแย้มแจ่มใสทุกครั้งที่เข้าร่วมกิจกรรม จดบันทึกทำรำไว้อย่างเป็นระบบ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน สังเกตได้จากนักเรียนนัดหมายกันมาฝึกซ้อมดนตรีและทำรำกันเองในเวลาพักเที่ยงและหลังเลิกเรียน ทำให้ผู้วิจัยวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ได้ว่า นักเรียนได้เกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีได้ถูกบังคับหรือให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพราะต้องการมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นเท่านั้น หลังเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละฐานการเรียนรู้ นักเรียนมีพฤติกรรมที่บ่งชี้ให้เห็นถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน มากขึ้น เช่น ตั้งใจเรียน มีวินัย รักษาเวลา ในการนัดหมายหรือการเข้าร่วมกิจกรรมเข้าของชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ และกิจกรรมอื่น ๆ ของโรงเรียน ด้วยความเต็มใจและมีความสุข จดบันทึกองค์ความรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์จากการเรียนรู้ในแต่ละฐาน จัดทำเป็นชิ้นงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของตนเองให้กับเพื่อน ๆ ด้วยความเต็มใจ รู้จักการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ นำเสนอผลงานได้อย่างหลากหลาย รู้จักนำองค์ความรู้ที่ได้ ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน จากพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกดังกล่าวสื่อให้เห็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน และยังส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ อีกด้วย

จากการนำเด็ก ๆ ไปศึกษา เรียนรู้ใน ฐานที่ 5 ลีลานาฏยประดิษฐ์ตำนานสนุนไพรกับอ่อมแซบล่าเพลินครั้งนี้ ผู้วิจัย วิเคราะห์ สังเคราะห์ แก่นความรู้ บทเรียนและถอดรหัสความรู้ ออกเป็นแผนภาพความคิด ดังภาพที่ 24 ดังนี้

ภาพที่ 24 แผนภาพการดำเนินงานของฐานที่ 5 ลีลานาฏยประดิษฐ์ตำนานสมุนไพรมกับอ่อมแซบลำเพลีน

จากแผนภาพการดำเนินงานของฐานที่ 5 ลีลานาฏยประดิษฐ์ตำนานสมุนไพรมกับอ่อมแซบลำเพลีน พบว่า ครูภูมิปัญญา และแหล่งเรียนรู้ได้จากการระดมความคิด การประชุมกลุ่ม แหล่งเรียนรู้คือบ้านภูมิปัญญา ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ คุณตาวิช สิงหนุตร ถ่ายทอดองค์ความรู้จากการเล่าเรื่องเร้าพลังจากประสบการณ์ การสาธิต การปฏิบัติจริง และจากกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เกิดองค์ความรู้ใหม่คือการประดิษฐ์ทำรำ ประกอบด้วยทำรำเพลงอ่อมแซบลำเพลีนและเพลงตำนานสมุนไพรม ผู้วิจัยและนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ ร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุป

บทเรียนและถอดรหัสความรู้ เกิดข้อค้นพบว่า เด็กๆ ตั้งใจเรียน มีวินัย รักษาเวลา ขยันหมั่นเพียร ในการฝึกซ้อม รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ บันทึกความรู้อย่างเป็นระบบ รู้จักใช้เทคโนโลยีในการจัดการความรู้ นำเสนอผลงานได้อย่างหลากหลาย รู้จักนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นคุณลักษณะของการใฝ่เรียนรู้อย่างดี ทั้งยังเป็นการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมของไทยให้คู่กับชาติไทยต่อไป

ขั้นที่ 5 ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้อย่างดี ด้วยผลงานนาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับ
สมุนไพรร

จากการประเมินการนำเสนอผลงานด้านดนตรีและการฟ้อนรำของนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ พบว่า ทุกคนตั้งใจนำเสนอ มีความมั่นใจ กล้าแสดงออก ยิ้มแย้มแจ่มใส นักดนตรีเล่นดนตรีอย่างมีความสุข มีอารมณ์ร่วมในการแสดง นักร้อง ร้องเพลงได้ถูกจังหวะ ทำนอง นักแสดงฟ้อนรำถูกต้องตามจังหวะ สอดคล้องกับเนื้อเพลง เคลื่อนไหวต่อเนื่องกัน ตลอดเพลง ทำท่าสื่อความหมายได้ตรงกับเนื้อเพลงตลอดเพลง ซึ่งพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกจากการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละฐานการเรียนรู้ ผู้วิจัยสังเกตว่านักเรียนส่วนใหญ่โดยเฉลี่ยร้อยละ 90 ได้แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่บ่งชี้ว่านักเรียนได้เกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วย การตั้งใจเรียน เอาใจใส่ เพียรพยายาม สนใจเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ รู้จักการแสวงหาความรู้จากเอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ บันทึก วิเคราะห์ และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่น และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

ผลการการจัดเวทีความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ภาพประกอบที่ 3 แสดงถึงการตั้งวงสนทนากลุ่มหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรร

ในการจัดเวทีความน่าเชื่อถือของข้อมูล ดร.ศักดิ์พงศ์ หอมหวาน ได้เปิดเวทีสนทนากลุ่มหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อยืนยันข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้ ผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัย สรุปเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะในการจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ โดยใช้หลักการตรวจสอบแบบสามเส้า ด้านข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบการจัดนิทรรศการ การนำเสนอข้อมูล การนำเสนอผลงานการแสดง และด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกันได้แก่ การสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องคือ นักเรียน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครู ผู้บริหาร คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ผลถูกต้องตามบริบทของชุมชนและมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมา

ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับ
สมุนไพรมานี้ประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่สำคัญคือ ความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณของพืช
สมุนไพรมาน คณิตศาสตร์กลคนตรีพื้นบ้านและนาฏศิลป์พื้นบ้าน ซึ่งส่งผลให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องใน
การศึกษา ได้ตระหนักว่าการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่จะให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ควร
ถ่ายทอดให้กับเยาวชนเพื่อสืบสานต่อไป และทำให้ผู้เรียน ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้เห็นความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
โดยใช้แหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน เพราะนักเรียนจะได้ประสบการณ์ทั้งตรงและทางอ้อม
ปลูกจิตสำนึกให้รักและหวงแหนท้องถิ่นของตนเอง เห็นคุณค่าและประโยชน์ของมรดกทาง
วัฒนธรรม อันเป็นภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย

สมาชิกทุกคนของเวทียืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลมีความเห็นว่า ผลการวิจัยมี
ความถูกต้อง ทั้งด้านความแม่นยำ ความสมบูรณ์ ความเป็นธรรม และความน่าเชื่อถือของการ
วิเคราะห์ข้อมูลและได้เสนอแนะให้นำงานวิจัยนี้เผยแพร่ในวงวิชาการอย่างแพร่หลาย เพื่อเป็น
การปลูกจิตสำนึกในการรักธรรมชาติ รักสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ไว้ซึ่งมรดกวัฒนธรรมไทย
และสามารถนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ในด้านอื่น ๆ รายวิชาอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพบว่า การนำเอานาฏศิลป์มาเชื่อมโยง
และเป็นตัวแทนของการใฝ่เรียนรู้ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่ายิ่ง
ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้อย่างแท้จริง และสามารถบรรลุ
วัตถุประสงค์ในการจัดทำและเกินความคาดหมายในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ ดร.ศักดิ์พงศ์
หอมหวล ได้เปิดประเด็นในการสนทนาโดยกล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ใน
ครั้งนี้ และผลที่เกิดขึ้น ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เสนอความคิดอย่างหลากหลาย ดังข้อความที่ถอด
จากบทสนทนากลุ่มดังนี้

ผู้เข้าร่วมชาย... จากกิจกรรมที่มองเห็นนี้ พบว่า ฐานความรู้เรื่องวัฒนธรรมมี
ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง วิทยานิพนธ์ที่เราทำนี้ เราต้องไปไต่หา แล้วนำมาจัดระบบความคิด
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงต้องการให้นิสิตปริญญาโท เอามาปลูกฝังให้กับเด็ก ๆ
และเป็นบทพิสูจน์ว่า สามารถที่จะวางแผน จัดระบบความคิด จัดกระบวนการวิจัย เพราะเรา
ไม่ได้ทำเพื่อตัวเราแต่ทำเพื่อทำประเทศชาติให้เกิดความยั่งยืนเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม
วิทยาศาสตร์ การสืบสานประเพณีวัฒนธรรม จุดใหญ่คือเพื่อปลูกจิตสำนึกให้เด็ก ๆ ให้เขาได้
แบ่งปันให้กับน้อง ๆ และครอบครัว สิ่งที่ได้เห็นคือ จากการไปโนนจาน นักเรียนไปนั่งเฝ้า
คนขายสมุนไพรมานและเก็บเกี่ยวพืชสมุนไพรมานแต่ละชนิดมาพิสูจน์ พบว่าจากการเรียนรู้ฐาน

วัฒนธรรมแล้วนักเรียนเอาทางวิทยาศาสตร์มาใช้ โดยเอาวัฒนธรรมพื้นบ้านนำมาทดลอง พิสูจน์และบอกเพื่อน ๆ ได้ ทำให้นักเรียนเกิด “ปัญญา” ปัญญาทำให้เขาถ่ายทอด ที่สำคัญ นาฏยประดิษฐ์ก็เป็นคาราที่จะทำให้นักเรียนใครยังยืน คุณค่าที่สำคัญที่ได้พบคือเข้าสู่ตัวเด็กจริง ๆ และให้นักเรียนนำไปถ่ายทอดต่อไป และเป็นทางอ้อมที่ช่วยให้ประเทศชาติ ช่วยสิ่งแวดล้อม ช่วยในการเรียนรู้จากมิติใหม่ จากฐานวัฒนธรรมสู่วิทยาศาสตร์และสุดท้ายเด็กได้ปัญญา สิ่งที่สุดยอด คือการทำงานเป็นทีม...

(นลินรัตน์ อภิชาติ. 2554 : บทสนทนากลุ่ม)

และจากข้อคำถามว่า จากกิจกรรมในครั้งนี้ สามารถนำไปพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในด้านใดบ้าง และนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการศึกษายังไง ซึ่งพบว่า ในการจัดทำ วิทยานิพนธ์เรื่องการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์ เกี่ยวกับสมุนไพรมีประโยชน์มากต่อการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน ชุมชนและ สิ่งแวดล้อม เพราะเป็นการเรียนรู้จากสภาพจริง ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหา เป็นและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศว่า “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เพราะ การศึกษาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้า ดังข้อความ ที่ถอดจากบทสนทนาบางตอน ดังนี้

รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ... งานวิทยานิพนธ์ที่คุณครูจิราภรณ์ทำ คิดว่าเป็นงานวิจัยที่เป็นประโยชน์มาก คล้าย ๆ กับว่ายังเป็นนัดเดียวได้นกหลายตัว นกตัวที่ 1 เป็นงานที่เกิดขึ้นกับเด็กโดยตรง คือนักเรียนที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน อย่างน้อยเป็นการฝึกสมาธิ อย่างน้อย ก่อนที่จะรำต้องมีสมาธิ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน มีความเข้าใจและมีความตั้งใจ ตั้งใจที่จะศึกษาก่อนที่จะคิดเป็นท่ารำ นกตัวที่ 2 คือการบูรณาการเข้ากับงานสวนพฤกษศาสตร์ โรงเรียน พืชที่โรงเรียนศึกษาคืออ่อมแซบ ซึ่งการที่จะสร้างจิตสำนึกให้เด็กรักในพืชสมุนไพรรักษ์ต้นไม้เป็นสิ่งที่ทำได้ยากพอสมควร จากการสังเกตพบว่าบางครั้งเด็กเดินเข้าโรงเรียนจะเด็ดใบไม้ ดังนั้นเด็ก ๆ กลุ่มนี้ที่ได้รับการฝึกทักษะก็จะมีจิตสำนึก เกิดความซาบซึ้งในต้นไม้เป็นอันดับแรก เพราะเขาได้คิด ได้ร้อง ได้รำ พอเด็กนำมาถ่ายทอดให้เพื่อน ๆ ดูและฟัง ก็จะเป็นการฝึกไปที่ละนิด ประกอบกับเด็กได้เรียนรู้เรื่องสวนพฤกษศาสตร์ เด็กทุกคนต้องเรียนรู้เรื่องพืชสมุนไพรมะ พืชทุกชนิดมีประโยชน์ ใช้ทำยา เด็กทุกคนก็จะมีความรู้เรื่องพืชสมุนไพรมากขึ้น นกตัวที่ 3 เป็นการบูรณาการเข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของในหลวง คือ เน้นการประหยัด ปลูกและใช้พืชที่มีในท้องถิ่น ไม่ว่าจะป็นตะไคร้ ข่า มะกรูด มะนาว

ฟ้าทลายโจร หรือพืชที่มีประโยชน์ เมื่อนักเรียนได้ศึกษาเรื่องพืชสมุนไพร นักเรียนก็จะได้ประหยัดเงินด้วย ถ้าเราทานสมุนไพร รู้จักเลือก รู้จักรับสิ่งที่เป็นประโยชน์จากการศึกษาทั้งด้วยตนเอง เอกสาร ตำราต่าง ๆ จะทำให้นักเรียนเกิดความรักต้นไม้ ใส่ใจต้นไม้ เกิดสมาธิรักการเรียนรักในสถาบัน หวงเหินทุกสิ่งที่อยู่ในโรงเรียน นับเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อโรงเรียน...

(ยาวภา คำเนตร. 2554 : บทสนทนากลุ่ม)

ประธานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน... มองได้ 3 จุด จุดแรกในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ก่อนที่จะวิเคราะห์ วิจัยอะไรออกมาต้องอ่านหนังสือก่อน เด็กไทยขาดการอ่านหนังสือมาก สิ่งที่ได้ก็จะได้อันดับแรกคือการอ่านนั่นเอง จุดที่ 2 คือสมุนไพรเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เป็นจุดที่มวลชนต้องการรู้มาก ปัจจุบันคนเราไปเบียดเบียนธรรมชาติเยอะมาก คนไปล่วงล้างธรรมชาติมาก โดยเฉพาะการตัดต้นไม้ทำลายป่าเกิดภาวะโลกร้อน หิมะละลาย เพราะคนทำลายธรรมชาติ ทำให้คนหันมาสนใจธรรมชาติสนใจสมุนไพรมากขึ้น พืชชนิดไหนก็เป็นสมุนไพรทั้งนั้นเช่น ขมิ้น ทาหน้า ทาผิวพรรณก็สวย แก้โรคท้องได้ด้วย หรือกระเทียม ไข่ไก่โรคหัวใจ เป็นพืชที่หาง่าย จุดที่ 3 คือการนำเอากลยุทธ์ที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนใฝ่เรียนรู้ ใฝ่รู้ นวัตกรรมที่ดีที่สุด เพราะนักเรียนได้แต่งโคลงกลอน ถ้ายกเอ่ย ๆ ว่าขมิ้นทาหน้า แก้ปวดท้องจะไม่ลึก ไม่จำ ถ้าเป็นโคลงกลอนก็จะจำได้ลึก ยิ่งถ้า นวัตกรรมที่ทำมา เข้ามาประกอบยิ่งลึก เพราะฉะนั้น นวัตกรรมมีส่วนช่วยในการใฝ่เรียนรู้ใฝ่รู้เกี่ยวกับสมุนไพรมากที่สุดมีปัญหาเฉพาะว่าถ้าคนไม่รู้จัก ร้านนวัตกรรมไม่เป็นก็จะ เป็นเฉพาะที่ร้านนวัตกรรมเป็น แต่พวกที่แสดงจะอยู่ในหัวใจผู้ชม ทุกคนมีสุนทรียภาพทางด้าน นวัตกรรมบ้าง 100% ใครชอบดูบ้าง 100% ใครรับเป็นบ้าง มีน้อยมาก ดังนั้นนักเรียน ชุมชนคนตรีนวัตกรรมจึงเป็นแม่ไก่ หรือต้นแบบ ไปขยายผลให้ลูกไก่หรือคนทั่วไปได้ชมและ เกิดศรัทธาว่านี่คือคนนี่นำเสนอดี ไร่สวยเกี่ยวกับอ้อมแขน จึงเกิดความเชื่อมั่นว่า ในลักษณะ การเอา 3 จุดมารวมกันเพื่อให้เกิดคุณลักษณะอันใฝ่เรียนรู้ เอนวัตกรรมมาช่วย เอาสมุนไพร ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน มาให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ ดีกว่าให้นักเรียนไปศึกษาสิ่งที่ไม่เป็นผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันมาให้นักเรียนศึกษา และเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนรักสมุนไพรและรักธรรมชาติมากขึ้น ปัจจุบันบทบาทในการใช้ธรรมชาติในการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ กำลังมีความสำคัญอย่างยิ่ง...

(จรรยา มูลโพธิ์. 2554 : บทสนทนากลุ่ม)

ภูมิปัญญาด้านนวัตกรรม : ... ได้เดินทางไปหมู่บ้านต่าง ๆ ได้รับทราบประเพณีและวัฒนธรรมพื้นบ้านอย่างหลากหลาย และเป็นที่น่าวิตกว่าวัฒนธรรมท้องถิ่นหลาย ๆ อย่างกำลังจะสูญ

หายไปกับวัฒนธรรมเมือง เช่นการฟ้อนรำที่สื่อถึงวิถีชีวิตของคนในแต่ท้องถิ่น ยาสมุนไพรโบราณที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ จึงมีความยินดีที่นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อนำความรู้นั้นไปถ่ายทอดให้กับอนุชนรุ่นหลังต่อไป...

(วิรัช สิงหนุต. 2554 : บทสนทนากลุ่ม)

หัวหน้างานสวนพฤกษศาสตร์...เมื่อก่อนสอนชีวะ สอนเกี่ยวกับพืช ก็จะสอนเป็นวิชาการ เน้นเนื้อโดยตรง ปัจจุบันได้ปรับวิธีสอนใหม่ โดยให้นักเรียนศึกษาพืชที่เป็นสมุนไพรในท้องถิ่น โดยเอาภูมิปัญญามาช่วย ประกอบกับในปัจจุบันนี้ตนเองต้องรักษาตัว รับประทานแต่ยาแพทย์แผนปัจจุบันทำให้เป็นผลเสียแก่ร่างกาย จึงพบว่ามิแพทย์ทางเลือกให้รักษา โดยเฉพาะสมุนไพรพื้นบ้านของเรา จึงสอนโดยให้นักเรียนปฏิบัติจริงคือ ทำเล็บ ออกสัมภาษณ์ผู้รู้ เก็บข้อมูลเป็นฐานข้อมูล โดยมีแนวคิดว่าจะทำเป็นฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพราะเมื่อเด็ก ๆ ได้ศึกษาแล้วกลัวจะสูญหาย และเก็บไว้เพื่อให้เด็กรุ่นหลังได้ศึกษา และสังเกตพบว่า ในการเดินทางไปศึกษาสมุนไพรที่วัดอัมพวันราม บ้านหนองโก ได้เห็นจารึกเกี่ยวกับสมุนไพรที่เป็นภาษาโบราณ หรือภาษาขอมเกิดความเลียดาย จึงมีแนวคิดว่าจะนำเด็ก ๆ ไปศึกษาร่วมกับพระครูพิทักษ์อัมพวันและขอเอกสารมาจัดทำเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อเก็บไว้ให้อนุชนรุ่นหลังศึกษา เพื่อสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นและเป็นทางเลือกใหม่ให้เด็กในปัจจุบันได้รู้จักว่าไม่ใช่เฉพาะแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้นที่รักษาได้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเราก็ศึกษาได้เช่นกัน...

(สุพรรณิ สุขทองสา. 2554 : บทสนทนากลุ่ม)

นักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์...ไม่เคยทราบมาก่อนว่ารังจืดแก้อาการวิงเวียน หรือเมาสุราจนได้มาเรียนรู้และนำไปให้คุณพ่อทดลองใช้ที่บ้าน ปรากฏว่าได้ผลจริง ๆ...

(เอกรินทร์ โพธิ์ชัย. 2554 : บทสนทนากลุ่ม)

นักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ ...จากการไปศึกษาที่บ้านโนนจาน ทำให้ทราบสรรพคุณของสมุนไพรที่เกี่ยวกับผู้หญิงโดยเฉพาะความสวยความงาม ขมิ้นชัน บวบขัดผิว หินขัดผิว จึงได้ซื้อมาทดลองใช้ปรากฏว่าได้ผลจริง ๆ และตัวเองจะมีปัญหา คือเวลาเป็นรอบเดือนจะเจ็บท้องมาก จากการไปเรียนรู้จึงทำให้ทราบว่าถ้าใช้หัวสด ๆ ของว่านชัคมดลูกผ่านบาง ๆ มาต้มกินจะบรรเทาอาการปวดท้องเวลาเป็นรอบเดือนได้สมุนไพรนี้จริง ๆ เห็นผลและประหยัดค่าใช้จ่ายด้วย...

(จามจรี โสมโสภ. 2554 : บทสนทนากลุ่ม)

นักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์... ตนเองมีปัญหาเรื่องผิวพรรณ สมุนไพรที่สนใจคือขมิ้นชัน จึงได้ซักถามคุณครูไพศาลว่าจะนำไปใช้อย่างไรจึงจะเห็นผลดี คุณครูไพศาลบอกว่าต้องนำขมิ้นชันไปผสมน้ำผึ้ง น้ำมะขาม มาพอกหน้า พอกผิว บางคนก็จะผสมนมจืด หรือคินสอพองนำมาผสมด้วย จึงนำมาทดลองใช้ ปรากฏว่าผิวพรรณดีขึ้นจริง ๆ จึงแนะนำคนในครอบครัวและเพื่อน ๆ ใ้...

(ปาลิตา ศรีวบุตร. 2554 : บทสนทนากลุ่ม)

ดร.ศักดิ์พงษ์ หอมหวล ได้เปิดประเด็นถามนักเรียนว่า “มีความรู้สึกอย่างไรที่อยู่ดี ๆ ทำไมต้องมาแกะเพลงแปลก ๆ ใหม่ ๆ และยากนี้ ” นักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์...รู้สึกแปลกใหม่ และแปลกใจมากกว่าทำไมอยู่ดี ๆ ต้องนำเอาสมุนไพรหลาย ๆ ชนิดมาแต่งเป็นเพลงเพราะยากมาก และเกิดข้อสงสัยในใจว่าทำไมจึงต้องแต่งเพลงขึ้น วันนี้ได้คำตอบด้วยตนเองแล้วว่า เพื่อให้คนได้รู้จักสมุนไพร ประโยชน์และสรรพคุณของสมุนไพรมากขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้องและทำให้เกิดความรู้ที่ยั่งยืน....

(สาวิตรี ชันไชย. 2554 : บทสนทนากลุ่ม)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพร

ผู้วิจัยดำเนินการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรเพื่อประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรหลังการจัดกระบวนการเรียนรู้ ของนักเรียนชุมนุมดนตรี นาฏยประดิษฐ์ด้วยแบบการประเมินผลการแสดงของนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ โดย นักเรียน ครู ผู้บริหาร คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูภูมิปัญญา ร่วมประเมิน และแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพร แสดงผลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 12 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 12 ผลการประเมินการแสดงผลของนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ โดย นักเรียน ครู ผู้บริหาร คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูภูมิปัญญา ร่วมประเมิน

ประเด็นการประเมิน	นักเรียน	ครู	ผู้บริหาร	คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ครูภูมิปัญญา	รวมคะแนน	ร้อยละ
ผลสำเร็จของงาน	4	3	4	4	4	19	95
ทักษะทางการแสดง	4	3	3	4	4	18	90

จากตารางที่ 12 ประเมินผลการแสดงผลของนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ โดย นักเรียน ครู ผู้บริหาร คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูภูมิปัญญา จำนวน 52 คนพบว่า ผลสำเร็จของงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก หมายความว่านักเรียนปฏิบัติผลงานมีประสิทธิภาพและเป็นທີ່ประจักษ์ต่อผู้ชม รวมคะแนนได้ 19 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 95 ทักษะทางการแสดงโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก หมายถึง นักเรียนแสดงท่าร้ายรำมีลีลา ท่าทางสอดคล้องกับท่าร้ายของจังหวะตลอดเพลงและสื่อความหมายได้ทุกท่า คะแนนรวม 18 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 90

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมด้วยผลงานนาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรวัดที่ 1 ตั้งใจเพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมและวัดที่ 2 แสวงหาความรู้จากทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม สรุปเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อ	รายการ	ก่อนการจัดกิจกรรม		หลังการจัดกิจกรรม	
		\bar{X}	ระดับ	\bar{X}	ระดับ
1	ตั้งใจเรียน	1.22	น้อย	2.87	มากที่สุด
2	เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้	1.31	น้อย	2.82	มากที่สุด
3	สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ	1.26	น้อย	2.84	มากที่สุด
4	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสมได้ด้วยตนเอง	1.51	ปานกลาง	2.77	มากที่สุด
5	บันทึกความรู้ วิเคราะห์ตรวจสอบจากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง	1.60	ปานกลาง	2.49	มาก
6	แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อน ๆ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	1.55	ปานกลาง	2.82	มากที่สุด

จากตารางที่ 12 ผลการประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมด้วยผลงานนาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรวัดที่ 1 ของนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ โดย นักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้วิจัย คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ครูภูมิปัญญา จำนวน 52 คน พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมมีความแตกต่างกัน โดยก่อนการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน

ใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมีอยู่ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมีอยู่ในระดับมากที่สุด โดยคุณลักษณะอันพึงประสงค์หลังการจัดกิจกรรมมีคะแนนสูงขึ้นทุกข้อเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรม มีคะแนนเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ นักเรียนตั้งใจเรียน ($\bar{X} = 2.87$) สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.84$) เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.82$) และผลการประเมินค่าเฉลี่ยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมของตัวชี้วัดที่ 2 แสวงหาความรู้จากทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม สรุปลงเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมมีความแตกต่างกัน โดยก่อนการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมีอยู่ในระดับปานกลาง หลังการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมีอยู่ในระดับมากที่สุด โดยคุณลักษณะอันพึงประสงค์หลังการจัดกิจกรรมมีคะแนนสูงขึ้นทุกข้อเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรม มีคะแนนเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อน ๆ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 2.82$) ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสมได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 2.77$) บันทึกความรู้ วิเคราะห์ตรวจสอบ จากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปลงเป็นองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 2.49$)

ผลที่เกิดจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน
ใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมะ

ผลที่เกิดกับนักเรียน

ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการวิจัยในครั้งนี้ พบว่าการจัด
การเรียนรู้โดยการบูรณาการการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนและนอก
โรงเรียนเป็นฐานการเรียนรู้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน โดยนักเรียนได้เรียนรู้
จากประสบการณ์จริงจากภูมิปัญญา ผ่านการเล่าเรื่องเร้าพลัง บันทึกความรู้ สรุปวิเคราะห์
สังเคราะห์แก่นความรู้ ถอดความรู้ และสืบค้นข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยี ส่งการนำเสนอ
ผลงานที่ร่วมกันสร้างสรรค์อย่างมีคุณค่า นักเรียนได้ร่วมประสานสัมพันธ์ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้
เฒ่าผู้แก่ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินและร่วมอนุรักษ์ ร่วมสืบสาน ส่งผลให้
นักเรียนเกิดคุณลักษณะการใฝ่เรียนรู้ เกิดความรัก ห่วงแทนธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและ
ภาคภูมิใจในภูมิรัฐและตัวตนของผู้เฒ่าผู้แก่ในท้องถิ่นตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ เกิดทักษะ
ในการแสวงหาความรู้ มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีทักษะการทำงานอย่างเป็นระบบ มี
ความรู้คู่คุณธรรม รู้คุณค่าและความสำคัญของสมุนไพรมะไทย คนตรีของไทย นาฏศิลป์ไทย
นาฏศิลป์พื้นบ้านและได้รับการต่อยอดจากภูมิปัญญา สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ใน
ชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมและยังเป็นการสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยให้กับนักเรียน ทำ
ให้นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนได้รับการประเมินคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ตามตัวชี้วัดที่กำหนดจากทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับโครงการ
ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมคนตรี นาฏศิลป์ กีฬาไทยและพื้นบ้านของสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ในด้านคนตรี
นาฏศิลป์ ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ล้ำค่าของชาติไทย

ผลที่เกิดกับครู

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ ทำให้ค้นพบกระบวนการการเรียนรู้
แบบใหม่ คือ “กระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 : 5 : 5 :” เพื่อนำมาพัฒนานักเรียนให้เกิด
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมะและตรงกับ
กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ที่ต้องการพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ที่
มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ
ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในครั้งนี้ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู ได้ตระหนักว่า การเปิด
โอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษา ได้ร่วมกันวางแผน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

การนำนักเรียนไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ นอกห้องเรียน และการนำมรดกทางวัฒนธรรมสู่กระบวนการเรียนรู้ โดยผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้ เป็นสิ่งที่สำคัญและเกิดประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน และยอมรับว่ากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมีเป็นงานสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่จุดหมายของหลักสูตรทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนจะมีการนำไปออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งตอบสนองความต้องการของผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามหลักการและเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองนี้ และทำให้ทุกคนได้ตระหนักว่าในการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อให้เยาวชนได้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การใฝ่เรียนรู้อย่างยั่งยืนนั้น ต้องเข้าใจผู้เรียน นำนักเรียนเข้าถึงแหล่งความรู้ที่มีคุณค่าและประสบการณ์จริง ผู้เรียนจึงจะเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผลที่เกิดขึ้นกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดกระบวนการเรียนรู้ในครั้งนี้ ส่งเสริมให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้ในชุมชน ได้มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นใหม่ เกิดความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เห็นความสำคัญในความรู้ที่มีอยู่ในตัวเอง สามารถปรับตนเองเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เกิดการรวมกลุ่มในเชิงสร้างสรรค์ของภูมิปัญญา สร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคล เป็นการอนุรักษ์และสืบทอดไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมที่ล้ำค่าของไทยสู่อนุชนรุ่นหลังสืบไป

ผลที่เกิดกับชุมชน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ในครั้งนี้ได้ประโยชน์ต่อชุมชนจากการเชื่อมโยงองค์ความรู้ จากนักเรียนสู่ผู้ประกอบการ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และตระหนักว่าสมุนไพรมีคุณค่าทั้งทางด้านเศรษฐกิจและโภชนาการ การดูแล รักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม ต้องได้รับการร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่าย จึงจะประสบความสำเร็จ ไม่ใช่เฉพาะครูและนักเรียนเท่านั้น บุคคลในชุมชน พ่อแม่ผู้ประกอบการต้องร่วมกันแนะนำ สั่งสอนให้เยาวชนตระหนักและมีจิตสำนึกในการรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยความสมัครใจ

ข้อค้นพบ

ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วยประเด็นต่าง ๆ คือการสำรวจความต้องการการนำเอานาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมีสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย การใช้เทคนิคสุนทรียสนทนา การออกแบบ

กิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งในทุกประเด็น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้นักเรียน ครู ผู้บริหาร คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้เห็นพลังของภูมิปัญญาท้องถิ่นทางการเล่าประสบการณ์ตนเอง การถ่ายทอดความรู้ เห็นพลังในการร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและการทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้อย่างมั่นคง บนพื้นฐานของความเป็นไทยและรักในท้องถิ่นของตนเอง และจากกระบวนการวิจัยการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมะพร้าว ทำให้ผู้วิจัยได้พบเส้นทางแห่งการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและการนำไปใช้อย่างยั่งยืน คือ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ซึ่งเป็นกระแสพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานให้ประชาชนเกี่ยวกับขับเคลื่อนและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศซึ่งผู้วิจัยกับวิเคราะห์ได้ว่า “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” พระองค์ไม่ได้ทรงหมายถึงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว หากแต่ทรงหมายความว่า การขับเคลื่อนในทุก ๆ ด้านในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะด้านการปฏิรูปการศึกษา ผู้วิจัยวิเคราะห์คำว่า “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ได้ดังนี้

เข้าใจ หมายถึง การที่ครูวิเคราะห์ผู้เรียน เข้าใจผู้เรียน และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน ตรวจสอบความต้องการของผู้เรียนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

เข้าถึง หมายถึง การที่สถานศึกษา ผู้บริหาร และครูจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการนำนักเรียนไปเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ตามสภาพจริงและทรงคุณค่ายังต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ ที่ได้ไปเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมไทยในด้านสมุนไพรมะพร้าว ดนตรีและนาฏศิลป์ ซึ่งภูมิปัญญาและวิถีชีวิตเหล่านี้หาเรียนไม่ได้ในห้องเรียน จากกิจกรรมการวิจัยดังกล่าวทำให้ผู้วิจัย พบว่า การเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมในทุก ๆ ด้านของไทยเราไม่ได้ดีเท่ากันที่มูลค่า แต่เราดีเท่ากันที่คุณค่าที่ได้รับมากกว่า

พัฒนา หมายถึง การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ตามสภาพจริง ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความสุข ตั้งใจเรียนและพัฒนาผู้เรียนให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดต่อยอด และคิดอย่างเป็นระบบ นำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง และเกิดการใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2553) และนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง